

Fredagen den 5 februari

Kl. 09.00–13.18

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 15 januari justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion

2020/21:3857 till finansutskottet

EU-dokument

COM(2021) 20 och COM(2021) 21 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 mars*.

COM(2021) 37 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 mars*.

§ 3 Svar på interpellation 2020/21:308 om covid-19-smitta på våra tunga anstalter

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN

JOHANSSON (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig om jag gör en annan bedömning nu än i mitt frågesvar från den 19 november då jag ansåg att Kriminalvården erbjuder en trygg och säker miljö för såväl anställda som intagna. Lotta Olsson har också frågat mig om jag tillsammans med regeringen har diskuterat och analyserat vad det kan innebära för risker om anstaltspersonal inte räcker till på grund av sjukdomsfrånvaro och om detta föranleder arbetsmiljöproblem på våra anstalter.

När pandemin blev ett faktum i Sverige fattade Kriminalvården skyndsamt flera beslut i syfte att begränsa smittspridningen i anstalt och häkte. Situationen togs snabbt på största allvar.

Kriminalvården är en del av samhället. Vi har sedan snart ett år en pågående samhällsspridning av covid-19. Det har förekommit mindre utbrott

vid Kriminalvårdens enheter. Nyligen var det ett mer omfattande utbrott vid Anstalten Kalmar.

I skrivande stund har vi 19 smittade intagna vid Kriminalvårdens enheter. Det ska ställas i relation till att Kriminalvården varje dag hanterar drygt 7 000 intagna. Sedan pandemin startade har knappt 500 fall av smitta konstaterats. Det är min bedömning att Kriminalvården trots de förhållanden som råder, en pågående pandemi samtidigt som anstalter och häkten är närapå fullbelagda, hittills har lyckats hålla nere smittspridningen och upprätthålla verksamheten.

Enligt den löpande information som jag får från Kriminalvården har myndigheten beredskap för att upprätthålla personalförsörjningen även vid större utbrott av smitta bland personal vid en anstalt eller ett häkte. Myndighetens hantering av situationen vid Anstalten Kalmar visade också på detta.

Såväl regeringen som Kriminalvården tar situationen på största allvar. Vi har en tät dialog med Kriminalvården i frågan och följer utvecklingen noga när det gäller smittspridning, situationen för intagna och personal samt myndighetens beredskap för personalförsörjning.

Anf. 2 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Vi har en pågående pandemi, nu i våg två. Sverige har varit drabbat av den sedan i våras. Även om vi inte har haft någon lockdown, som vi ser i många andra av världens länder, har vi haft mer eller mindre tuffa restriktioner att följa för att minska smittspridningen.

Våra sjukhus har tvingats omprioritera sina verksamheter och stryka också viktiga operationer för att ställa resurser till förfogande för de svårast sjuka covid-19-patienterna. Detta har krävt enorma insatser från många, med indragna semestrar, beordrade tjänstgöringsscheman och full skyddsutrustning under tolvtimmarspass. Som mest vårdades 550 patienter på våra intensivvårdsavdelningar i landet.

Fru talman! Efter den första vågen av smitta i våras var antalet vårdade från slutet av juli nere på runt 50 personer i intensivvården. Men pandemiexperter varnade då för att en andra våg skulle kunna komma då det ännu inte fanns något vaccin.

Den 19 november, då jag frågade justitieminister Morgan Johansson om faran för smitta på våra tunga anstalter, hade antalet covid-19-patienter på våra intensivvårdsavdelningar ökat till 183. Och man kunde befara en ytterligare ökning av antalet svårt sjuka.

I höst har de tunga anstalterna inte haft besöksförbud, som de hade i våras. Därför ansåg jag att det var viktigt att lyfta fram frågan om smittspridning i en skriftlig fråga. Anstalterna hade då inte heller rapporterat in att det fanns någon smitta.

Justitieministern såg då ingen fara utan ansåg att det fanns säkra rutiner och sjukvård för de intagna om smitta skulle uppstå.

Fru talman! Nu har problemet uppstått. Sedan smittan utbröt har 500 fall av smitta inträffat bland 7 000 intagna. Våra anstalter har inte varit vad ministern benämnde en säker miljö.

Lägg därtill att våra anstalter är fullbelagda och att det är ett hårt tryck för att klara personalbemanningen. Då är detta inte ett lyckat exempel på hantering.

Det som jag också undrar över är varför man inte har infört besöksförbud, som man har gjort i andra riskmiljöer som våra äldreboenden. Besökare till våra tunga anstalter kommer från hela landet och kan både bära med sig smitta in och bära med sig den ut.

Nej, kriminalvårdsanstalterna har inte varit säkra vad avser smittspridning.

Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag har precis motsatt bild. Med tanke på att vi har haft en samhällsspridning i ett år vill jag säga att när det gäller den smittspridning som har skett i kriminalvården hade jag faktiskt befarat att det skulle bli mycket värre. Jag var väldigt oroad i våras över att det skulle kunna bli en mycket kraftigare effekt i kriminalvården. Men jag menar att dessa farhågor inte har besannats.

I mitt svar säger jag att vi för ett par veckor sedan hade 19 smittade, och jag tror att den aktuella siffran just nu är 38. Men då ska man komma ihåg att vi en vanlig dag har 7 000 intagna. Om vi då har 38 smittade tycker jag att det ska sättas i relation till detta, inte minst mot bakgrund hur det är överallt i samhället.

Sedan förra året har vi, som sagt, haft ungefär 500 smittade men inga dödsfall i kriminalvården till följd av corona. Vi har haft ett fall av sjukhusvistelse till följd av corona.

Ser man till personalen är sjukfrånvaron låg. Den ligger nu på 4,6 procent att jämföra med 5,9 procent normala år. Sjukfrånvaron bland personalen är alltså lägre nu än vad den är ett normalt år.

Jag påstår alltså att detta faktiskt är ett tecken på att man med tanke på omständigheterna har hanterat situationen på ett bra sätt, också nu i fråga om det senaste fallet i Kalmar.

Då ska man återigen tänka på att vi har hundra procents beläggning i både anstalter och häkten. Vi har att göra med en mycket smittsam sjukdom. Vi har, som jag sa, haft en samhällsspridning under nästan ett år. Ändå har vi hittills så pass få drabbade i kriminalvården.

Jag tror att detta beror på att man agerade väldigt tidigt och att man redan den 12 mars stoppade alla besök och ställde in alla permissioner. Man kompenserade det med gratis telefonsamtal för de intagna, så att de till exempel skulle kunna ha kontakt med sina anhöriga.

Sedan genomförde man, som på många andra ställen i samhället, lättnader under våren och sommaren. Nu tillåter man besök, men bakom plexiglas för att smittan inte ska spridas vidare på ett sätt som vore olyckligt.

Dessutom erbjuds alla nyintagna som kommer till ett häkte eller till en anstalt testning vid ankomst. Om man inte vill bli testad och vägrar att bli testad kommer man att betraktas som smittad och också behandlas som smittad. Kriminalvården uppger att de har obegränsad kapacitet av snabbtester, så att de kan använda sig av det när det behövs.

Sammantaget vill jag ändå säga att kriminalvården så här långt nog är en av de minst drabbade samhällssektorerna tack vare, påstår jag, ett rådigt och professionellt arbete av ledningen och av alla anställda. Men då ska man också veta att vi inte är igenom detta än. Det gäller därför att fortsätta hålla i detta ytterligare några månader.

Vi följer naturligtvis mycket noga, på närmast daglig basis, hur utvecklingen ser ut i kriminalvården. Jag får regelbundna rapporter från kriminalvården om smittsituationen. Vi har också mycket kontakt med de fackliga organisationerna, inte minst Seko som organiserar de flesta av de anställda på anstalterna och häktena, för att också få denna bild. Detta tar vi alltså på stort allvar.

Anf. 4 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag har redan tidigare i kammaren lyft fram problemet med att våra anstalter är fulla och näst intill överfulla. Det ställer extra krav på personalen. Det blir trångt i alla utrymmen.

Jag tycker inte att det är tillfredsställande med 500 smittade av 7 000 på ett ställe där personerna är inlåsta. Man har visserligen inte några dödsfall, men jag vet inte om Morgan Johansson vet vad det innebär om en person från Kumla hamnar på ett sjukhus och hur säkerheten ser ut då. Det går åt två personer som finns hos personen hela tiden för att vakta. Även om personen är sjuk vill den oftast ut om den är inlåst på livstid. Ett par personer på ett sjukhus skulle kunna försätta en anstalt i en helt annan situation, och det gäller även dem som ska vårda på en intensivvårdsavdelning.

Det förvånar mig väldigt mycket att regeringen inte tänker utanför boxen. Man kör justitiefrågorna för sig och sjukvårdsfrågorna för sig – man tänker inte på hela samhället.

De senaste veckorna har 2 500 personer sjukhusvårdats på grund av covid-19, och då anser jag att det kanske inte är besök på våra tunga anstalter som är det viktigaste. Vi har gamlingar som inte har fått träffa sin familj på ett helt år.

Jag anser att man hade kunnat komma ned till noll om man hade varit riktigt strikt. Jag tycker att man utsätter både dem som jobbar på anstalterna och dem som jobbar i sjukvården för risk när man utsätter dem för stressiga situationer på det här sättet.

Jag tycker också att det är konstigt att det inte verkar som att regeringen har planer för hur man ska hantera pandemin framöver. Jag frågade Tomas Eneroth om detta i går, och hans svar på frågan hur man lägger upp strategier i regeringen var att man har presskonferenser med Folkhälsomyndigheten varje dag. Det tycker jag är väldigt konstigt. Nu ser det ut så här i kriminalvården, och vi kanske kommer att belasta sjukvården med tunga sjukvårdsfall som dessutom behöver övervakning. Vad får det för samhällseffekter?

Jag anser att en ledningsgrupp för ett helt land måste ha den här diskussionen. Det kan ju inte vara så att Morgan Johansson själv ska ansvara för hela riskhanteringen – hur det kommer att slå om ett sjukhus får in några svårt sjuka personer från våra tunga anstalter ligger ju faktiskt utanför Morgan Johansson kompetensområde. Det är inte som när en vanlig person kommer dit.

Dessutom tycker jag att man ska vara rädd om personalen på våra tunga anstalter. Vi vet att arbetsmiljön där inte är som var som helst, utan man är väldigt ansatt psykiskt. Vi ska dessutom betänka att man kan bli smittad och dra med sig smitta hem till sin familj, vilket är ytterligare en stressfaktor.

Jag tycker inte att hanteringen har varit så lyckad som Morgan Johansson vill låta påskina.

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har inte 500 smittade i kriminalvården i dag, utan vi har 38 smittade i kriminalvården i dag. Det har varit 500 smittade under hela perioden; det är viktigt att säga.

Just nu har vi som sagt 38 smittade av 7 000 intagna. Vi har inga dödsfall. Vi har en enda sjukhusvistelse under hela denna period. När det gäller personalen är sjukfrånvaron lägre än vanligt. Detta tycker jag ska sättas i relation till den bild som Lotta Olsson försöker att måla upp av att vi har fått in smitta på anstalterna som har påverkat dem på ett mycket påtagligt sätt.

Vi har några utbrott, senast i Kalmar. Vi hade också ett utbrott i Halmstad för några månader sedan. Min bedömning är ändå att man har bra rutiner för att ingripa mot detta och kunna begränsa problemet.

Jag ska också säga att det inte är jag som sitter och gör bedömningar av hur kriminalvården ska göra eller inte i förhållande till smittskyddet. Kriminalvården står i ständig kontakt med smittskyddsläkare och följer smittskyddsläkarnas råd om hur man ska hantera olika situationer.

Jag vill påstå att situationen hade kunnat vara betydligt värre om man inte hade ingripit ganska tidigt – redan i mitten av mars – med restriktioner. Jag tycker att man snarare ska rikta ett tack till både ledning och anställda för ett bra jobb i den här situationen. Hittills är min uppfattning att de har klarat detta på ett bra sätt.

När det gäller besökssituationen sker besök som sagt bakom plexiglas. Det är också så att personalen har tillgång till den skyddsutrustning man behöver ha tillgång till för att minska smittan i besökssituationer.

Avrundningsvis kanske jag ska påminna om varför vi har hög beläggning just nu. Vi har 1 000 fler frihetsberövade i dag jämfört med för två år sedan. Det beror på att vi har gjort stora satsningar på polisen, att vi har ökat häktningsmöjligheterna och att vi har hårdare straff nu än vad vi hade tidigare. Därför sitter fler på anstalter och i häkten. Detta är en del av att brottsbekämpningen kommit igång på ett bra sätt – på ett mycket bättre sätt än tidigare.

En slutsats är att vi måste bygga i kapp, vilket vi nu gör, för att kunna bygga bort flaskhalsarna och kapacitetsbristerna. Vi får bland annat använda oss mycket av dubbelbeläggning just nu, och det är naturligtvis olyckligt.

Nu är kriminalvården mitt uppe i en expansionsfas, och man planerar för nya häkten och anstalter på ett stort antal orter i landet. Vi ska ha 2 000 fler platser till 2027, bara för att nämna något. När vi ökar kapaciteten totalt sett förebygger vi också eventuella sådana här situationer framöver. Nu ser vi till att det blir mer luft och mer kapacitet i systemet och att det blir lättare att hantera.

Återigen: Med det resultat vi har så här långt – ett mycket begränsat antal smittade, inga dödsfall och en enda sjukhusvistelse – vill jag nog påstå att kriminalvården har klarat detta på ett bättre sätt än vad många kanske hade befarat. Man har gjort det till följd av ett professionellt agerande från både ledning och anställda.

Vi är, återigen, inte igenom detta. Vi kommer att ha ytterligare ett antal månader framför oss då detta kommer att vara ett hot som hänger över oss medan vaccinationsprogrammet rullar in. Kriminalvården innefattas förstås också av vaccinationsprogrammet, enligt de prioriteringslistor som finns. Vi kommer att kunna komma igenom det här om några månader, men vi ska inte utmåla kriminalvården som en sektor som har drabbats extremt hårt av detta. Det är snarare tvärtom – jag skulle vilja påstå att detta har hanterats på ett sådant sätt att man har lyckats begränsa smittspridningen i kriminalvården.

Anf. 6 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag skulle vilja säga att man borde ha kunnat hålla smittspridningen på noll. Personerna är ju faktiskt inlåsta i ett fängelse, så man har full möjlighet att hålla en miljö som gör att personer inte utsätts för smitta.

Morgan Johansson är nöjd med att det inte är så många just nu. Jag vet inte hur stor omsättningen är på våra tunga klass 1-anstalter. Man sitter ju ofta rätt länge där. Om det är samma population som har suttit där hela året och 500 personer har varit smittade är det en rätt hög siffra; det är egentligen samma som samhällssmittan. Om väldigt många intagna däremot har bytts ut under det här året är det någonting annat.

Jag undrar också vad det är som gör att kriminalvården inte behöver ha besöksförbud, som våra äldreboenden måste ha. Det talas om plexiglas, men människor ska ut och in. Dessutom kommer besökarna oftast inte från närområdet, vilket är fallet när människor besöker föräldrar som kanske bor i närort, utan de reser i stället över hela landet.

Den som sitter på en tung anstalt vill självklart hemskt gärna ha besök. Att hindra det här utan att man får order från högsta ledning om att man måste ha dessa restriktioner tror jag är väldigt svårt. Där tycker jag att Morgan Johansson skjuter ned problemet på personalen.

Jag vill inte påstå något annat än att man har gjort ett fantastiskt jobb utifrån de möjligheter man haft. Det är just därför – för att värna arbetsmiljön och möjligheterna att göra ett riktigt bra jobb – som jag tar upp detta till debatt.

Det handlar dessutom om hur vi ska kunna värna vår sjukvård så att den inte ska belastas med att det dygnet runt sitter två personer och vaktar någon som kommer från en tung anstalt, för det är en extra belastning.

Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Vi har alltså haft en sådan sjukhusvistelse under det här året. Vi har inte haft någon som har avlidit. När det gäller de 500 personer som har varit smittade talar jag inte bara om de tunga anstalterna utan om hela kriminalvården och om alla säkerhetsklasser – både ettan, tvåan och trean. Detta gäller alltså alla de 7 000 platserna, och naturligtvis också häktena.

Sedan är det kanske inte så konstigt att man har hårdare regler för äldreboenden. Där sitter människor som är äldre och därmed också mycket mer sköra förstås, och riskerna för deras hälsa är naturligtvis mycket större än för de intagnas hälsa. Då tycker jag inte att det är konstigt att man har olika regler, eftersom det rör sig om två helt olika saker.

Går det att få ned smittspridningen till noll? Nej, det tror jag är helt omöjligt. Visserligen är de som sitter i fängelse inlåsta, ja. Men anställda kommer ju och går hela tiden, och det är klart att de befinner sig ute i samhället och riskerar att få med sig smitta därifrån in till anstalterna och häktena. Det är nog väldigt svårt att få ned smittspridningen till noll med tanke på detta.

Vi kommer förstås att fortsätta följa råden från smittskyddsläkarna. Kriminalvården står i ständig kontakt med dem som är experter på det här området för att veta exakt var man ska lägga de här balanserna.

Jag vill nog ändå fortsätta peka på att med tanke på att vi har haft en allmän samhällsspridning i nästan ett år har kriminalvården hittills klarat situationen förvånansvärt bra, och man har gjort det mot bakgrund av att man agerade väldigt tidigt med kraftfulla åtgärder.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 4 Svar på interpellation 2020/21:309 om efterkontroll i utlandet av krigsmateriel

Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Björn Söder har frågat mig varför regeringen inte agerat i enlighet med den tidsplan för ett system med efterkontroll i utlandet av krigsmateriel som expertmyndigheten ISP har föreslagit. Han har också frågat när ett sådant system kommer att införas.

Sverige har ett strikt regelverk för exportkontroll av krigsmateriel. Detta kommer främst till uttryck i de prövningar som görs av ansökningar om exporttillstånd, det vill säga *före* en eventuell utförelse. Svenska myndigheter har tidigare vid enstaka tillfällen genomfört kontroller i utlandet *efter* en utförelse, när uppgifter förelegat om misstänkt avledning av krigsmateriel. Denna möjlighet finns fortsatt. Frågan som nu behandlas avser ett mer systematiskt och regelbundet genomförande av sådana kontroller, även när ingen misstanke om avledning råder. Ett sådant system kan utgöra ett komplement till en fortsatt noggrann och strikt kontroll som utövas innan utförelsetillstånd kan lämnas.

Den analys och det förslag som ISP lämnade 2018 har sänts på remiss till berörda instanser, vars remissvar har beaktats i den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet. Ett antal praktiska frågor har behövt redas ut. I samband med detta har olika lösningar och erfarenheter från andra länder som infört efterkontroller studerats. Frågorna är delvis komplicerade, och det har inte alltid varit möjligt att snabbt finna fungerande lösningar.

Det är fortsatt angeläget för regeringen att så snart som möjligt få ett system för efterkontroller på plats. Beredningen av detta är nu inne i ett slutskede.

Regeringen lämnar varje år till riksdagen en skrivelse om den strategiska exportkontrollen. Årets skrivelse kommer att innehålla aktuell information om efterkontrollfrågan.

Anf. 9 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Sveriges exportkontroll utgår från ett regelverk där premissen är att export av krigsmateriel inte är tillåten. Utifrån detta generella förbud kan sedan undantag meddelas för krigsmaterielexport. Kontrollen för företag och andra som exporterar krigsmateriel är omfattande i Sverige.

Utgångspunkten vid export av krigsmateriel till utlandet är att materiel inte kommer i orätta händer, vilket självklart skulle kunna få mycket allvarliga konsekvenser. Risken vid spridning till oönskade mottagare utgör en risk för Sveriges säkerhet men kan också strida mot målen för svensk utrikespolitik.

Exportkontrollen i Sverige har reglerats sedan första världskriget, och vid ett flertal tillfällen i närtid har utredningar genomförts för att skärpa kontrollen av krigsmateriel.

Senast 2015 genomfördes en utredning om skärpt exportkontroll av krigsmateriel. I utredningen konstateras att efterkontroll i utlandet av krigsmateriel genomförs av flera andra stater och att Sverige bör skärpa efterkontrollen. Man skriver följande: De senaste åren har det vid ett antal tillfällen uppdragats att krigsmateriel som exporterats från Sverige har hamnat i fel händer. Detta är djupt oroväckande och skapar osäkerhet om den svenska exportkontrollens effektivitet. Efterkontrollen av krigsmateriel som förs ut ur Sverige måste skärpas.

Utifrån detta föreslogs att Sverige skulle införa ett system med efterkontroll. Inget av riksdagens partier, som samtliga fanns representerade i kommittén, hade några invändningar mot att införa efterkontroller. Regeringen återkom därefter 2017 med en proposition och skrev följande angående införandet av efterkontroll: Det bör införas ett system för efterkontroll som ger möjlighet att i utlandet följa upp att slutanvändningsåtaganden följs. ISP bör ges i uppdrag att analysera och lämna förslag om de närmare förutsättningarna och formerna för en sådan kontroll.

Inspektionen för strategiska produkter, ISP, kom den 19 oktober 2017 att ges uppdraget att analysera frågan om efterkontroll i utlandet av krigsmateriel samt lämna förslag till utformning av ett system för sådana kontroller.

Den 29 mars 2018 redovisade ISP ett förslag för hur efterkontroller skulle kunna införas. I sitt svar till Regeringskansliet redovisade ISP hur efterkontroller kan genomföras utifrån flera aspekter. I svaret framgår att införandet av efterkontroller inte kommer att medföra några större kostnader, utan att det handlar om en begränsad förstärkning av arbetskraften på ISP samt eventuellt någon förstärkning på Regeringskansliet. I svaret från ISP framkommer att en lämplig tidpunkt att införa systemet är från och med den 1 januari 2019.

Trots att ISP redovisade sitt svar för mer än två år sedan har regeringen ännu inte infört ett system för efterkontroller. Man har alltså inte följt ISP:s rekommendation om när ett system för efterkontroller ska införas, detta trots att regeringen i många sammanhang gett intrycket av att prioritera kontrollen av krigsmaterielexport, så även i januariöverenskommelsen som tillkom i januari 2019. Där går att läsa om regeringens ambition att ytterligare begränsa krigsmaterielexporten.

Jag ställer därför frågan varför regeringen inte har agerat i enlighet med den tidsplan som expertmyndigheten ISP föreslagit och när ett system för efterkontroll i utlandet av krigsmateriel kommer att införas.

I sitt svar förklarar justitie- och migrationsministern att förslaget som ISP lämnade 2018 har varit på remiss och att det är en av anledningarna till att det har dragit ut på tiden. Jag bedömer dock att ISP i sin tidsplan hade beaktat just svarstider från remissinstanser och finner därför inte regeringens förklaring särskilt rimlig. Vidare säger ministern att frågorna delvis är komplicerade. Innebär detta då att de till viss del inte är så komplicerade?

Det ter sig anmärkningsvärt att man inte har agerat, trots att nu mer än två år har förflutit sedan efterkontroll skulle vara infört enligt ISP:s rekommendation. Med denna takt kan man fråga sig om regeringen över huvud taget kommer att införa efterkontroll under innevarande mandatperiod.

Anf. 10 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag råkade befinna mig i kammaren och tänkte då att det kunde vara bra både för statsrådet och för interpellanten att höra saker och ting direkt från hästens mun, så att säga, i och med att jag var ordförande för den krigsmaterielutredning som delvis berörs här i debatten. Det finns fler ledamöter i kammaren som satt i utredningen, fru talman.

Jag tänker inte gå i polemik med någon av herrarna utan mer kasta ljus över frågan.

Precis som Björn Söder framhåller ägnade vi ganska mycket tid åt den här frågan, som i utredningen kallades för avledning, men olovlig spridning av vapen är kanske en mer korrekt benämning på lätt svenska.

Utredningen höll på med mycket komplicerade frågor, och det vet jag att både statsrådet och interpellanten vet och inser. Krigsmaterielexport är komplicerat. Det är därför bra att det får ta lite tid. Jag tror att utredningen arbetade i två och ett halvt år. Där var detta en fråga som återkommande dök upp, inte minst därför att det under utredningstiden kom ett antal mediala exempel på svenska vapen som var under avledning. Det var inga stora mängder, men det fanns en diskussion om detta. Vid varje sådan medial explosion, kan man säga, tog vi upp och tittade på frågan i utredningen.

Respekten för de svenska reglerna bygger på att man följer upp att vapen inte kommer på drift. Det är en ganska viktig fråga. Sedan är min bedömning att det inte är en jättestor fråga. Det handlar ju inte om enorma kvantiteter som har kommit på avvägar, men det är principiellt oerhört viktigt. Om vi ska ha en trovärdig och stabil krigsmaterielexport, vilket jag tycker, ska den bygga på regler om uppföljning, granskning och kontroll.

Ytterst har detta legat på ambassaderna och de utländska beskickningarna, men utredningen konstaterade att ambassaderna och beskickningarna inte har känt att de har detta ansvar. Det gör att kontrollen, alltså uppföljningen av så kallad avledning, har varit bristfällig. Huruvida det har lett till stora problem eller inte kunde utredningen inte avgöra. Men principiellt är det viktigt att denna kontroll sker.

Utredningens förslag var att det organ vi har i myndighets ställe, ISP, borde ges ett ökat ansvar att ägna sig åt denna typ av uppföljning och granskning. Det ansvar som ambassader och utländska beskickningar inte

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

känner att de har borde tydligt bli ISP:s. Det vore därför bra om detta kunde genomföras.

Fru talman! Statsrådet öppnar för att detta kan ske, vilket är önskvärt. Låt mig tillägga att om ISP får detta ökade ansvar måste ISP rimligtvis också tilldelas resurser för det.

Det är uppenbart att våra ambassader och beskickningar utomlands inte känner att de har detta ansvar. Men tycker man att detta är viktigt och centralt, vilket många av oss gör, är det väsentligt att någon får detta ansvar, vilket ISP borde få och axla.

Det finns skäl att tro att vi återkommer till dessa frågor i och med den nya EU-förordningen om materiel med dubbelt användningsområde, PDA-lagstiftningen, vilket kan innebära ytterligare uppgifter för ISP.

Jag tror därför att vi rent allmänt måste stärka resurserna till ISP, som är ett viktigt organ när det gäller svensk krigsmaterielexport.

Anf. 11 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Hans Wallmark för kommentarerna men också för det arbete han gjorde inom ramen för KEX.

Det här är en del av den överenskommelse vi gjorde om krigsmateriel-exporten för några år sedan. Det var en stor framgång, såväl uppgörelsen i utredningen som den uppföljande uppgörelsen om propositionen. Vi fick därmed ett lagförslag på plats som gick igenom i riksdagen med stor och bred majoritet. Det är viktigt att vi gör sådana överenskommelser, inte minst i delikata och svåra ärenden med både utrikes- och inrikespolitiska implikationer.

Denna överenskommelse ska givetvis hedras i alla sina delar, även i denna vad gäller efterkontrollen. Det för mig in på Björn Söders fråga. Det är klart att vi ska få ett sådant här system på plats. Men det är inget man gör i en handvändning. Många inte minst praktiska frågor har behövt lösas ut, och det har tagit lite längre tid än vad vi hade önskat.

Men precis som jag sa i interpellationssvaret är vi i slutskedet av beredningen, och min bedömning är att vi kommer att kunna besluta om de nödvändiga förordningsförändringarna för att kunna ge ISP detta uppdrag och för att skapa detta system under innevarande månad eller en bit in i mars, i varje fall i närtid. Det innebär att vi kommer att få systemet på plats under detta år, och det är ett glädjebesked.

Så till resursfrågan. ISP fick kraftigt ökade resurser när vi genomförde KEX. År 2018 höjde vi ISP:s anslag med nästan 50 procent. Det var för att man skulle kunna lösa de uppgifter som man fick med den nya lagstiftningen. Vi menar att denna anslagsökning också täcker detta uppdrag. Men vi kommer givetvis i varje budgetförhandling att diskutera resursfrågor till alla våra myndigheter med flera, så vi följer detta efter hand.

Som sagt: Pengarna är på plats, och systemet kommer att komma på plats under året. Det är mitt besked.

Anf. 12 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret jag nu fick om tidsplanen. Jag efterlyste just det eftersom det inte framgick av interpellationssvaret.

Jag håller med statsrådet om att Sverige har ett strikt regelverk för exportkontroll, och det välkomnar jag. Men det spelar ju ingen roll vilka lagar vi har om vi inte kontrollerar att lagarna också efterlevs.

Precis som Hans Wallmark sa har inte någon större mängd krigsmateriel varit på drift, men det är ändå viktigt att en sådan lagstiftning finns på plats och att efterkontroller görs för att se att man också följer de slutanvändaravtal med mera som finns.

Statsrådet säger att ett antal praktiska frågor har behövt redas ut. Enligt ISP:s yttrande verkar detta dock inte vara särskilt omständligt. Man lade därför fram en tidsplan för införande den 1 januari 2019 eftersom det varken skulle innebära större kostnader eller personalförstärkning. Därför har jag varit frågande till att detta har tagit sådan tid. Drygt två år efter förslaget står vi här, och det är fortfarande inte infört.

Jag vill tacka statsrådet för svaret på min interpellation, men eftersom jag inte riktigt förstår vilka praktiska frågor som återstår att reda ut ber jag statsrådet att redogöra för det.

Tack för debatten!

Anf. 13 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag kan ibland ha väldigt avvikande åsikter i förhållande till statsrådet Morgan Johansson. Jag kan dessutom ibland kritisera honom för hans Twitterteknik.

Med det sagt ska jag ändå uttrycka min respekt för statsrådet Morgan Johanssons hantering av hur vi tog igenom lagstiftningen i kammaren om ett förnyat regelverk för krigsmaterielexport. Det var ett lagarbete mellan flera aktörer. Utredningen låg som bas, men arbete gjordes både från regering och riksdag.

Därför vill jag understryka det både Björn Söder och Morgan Johansson ger uttryck för, nämligen: Om man är för vapenexport, vilket jag tror att samtliga tre partier som vi representerar är, är det viktigt att det finns klara regler och en fast grund och att man om man förändrar gör det med bred parlamentarisk uppslutning och med insikten, som det också ges uttryck för i denna debatt, att det är komplicerade frågor som kräver varsamhet.

Med det sagt vill jag tacka för svaret. Det var bra det Morgan Johansson sa om tidsplanen för att implementera också delen om efterkontroll. Det är viktigt att vi har tydliga regler, uppföljning och granskning. Vi som värnar en svensk vapenexport måste vara de viktigaste och mest angelägna väktarna av att reglerna efterföljs.

Fru talman! Det finns skäl att återkomma till Morgan Johanssons twittande, men det är en annan debatt.

Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det finns all anledning att i alla möjliga sammanhang dryfta sådant man är oense om, inklusive på Twitter.

Men där vi kan komma överens ska vi också försöka komma överens, och det var precis det vi gjorde när vi tog vidare processen från KEX till den proposition vi nu följer upp. Det är en styrka för Sverige att vi i en sådan här fråga har kommit så långt och har en bred uppslutning kring den ordning vi i dag har.

Vi ska få ett sådant här system på plats, men det har funnits en del praktiska problem kring vem som ska utföra det, hur det ska utföras, vad det ska kosta, vilket förhållningssätt man ska ha till de länder man pratar om med mera.

Det är ett ganska stort arbete. Vi har aldrig haft ett sådant här system tidigare. Nu bygger vi upp det, och jag har i dag sagt att vi kommer att få det på plats i år och i närtid fatta beslut om de nödvändiga förordningsändringarna.

Rent konkret innebär det att ISP kommer att kunna åka ut och kontrollera på plats att kunden fortfarande förfogar över den materiel som de har köpt av oss och att den inte har kommit på avvägar. Det är vad vi pratar om. Det är inte vanligt att materiel kommer på avvägar, och de fall vi har haft ligger trots allt ganska långt tillbaka i tiden. Även det nuvarande systemet har alltså fungerat på ett bra sätt, men ingenting funkar så bra att det inte kan förbättras. Eftersom det här är ett sätt att kunna öka kontrollen ytterligare och därmed stärka legitimiteten i systemet är det en sak som vi vill göra.

ISP har som sagt fått pengar. Deras resurser har ökat med nästan 50 procent från 2018 för att de ska kunna lösa de uppgifter som finns inom ramen för KEX, och systemet kommer att sättas upp under året.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 5 Svar på interpellation 2020/21:325 om vägran att testa sig för covid-19

Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig om jag anser att det är acceptabelt att utvisningar skjuts upp på grund av att de som har fått ett utvisningsbeslut vägrar att testa sig för covid-19 och om jag avser att vidta några andra åtgärder än dem som nämnts i riksdagsfrågor på samma tema, det vill säga att kunna genomföra covidtester med tvång och indragen dagersättning för dem som vägrar testa sig, vilka jag enligt Malmer Stenergard ska ha avvisat.

Inledningsvis vill jag understryka att återvändandefrågorna är viktiga för regeringen och att jag i detta skede varken avvisar eller utlovar åtgärder. Sedan 2014 har fler än 88 000 före detta asylsökande lämnat Sverige, och regeringen är angelägen om ett långsiktigt väl fungerande återvändande.

För att kunna upprätthålla en human, rättssäker och långsiktigt hållbar migrationspolitik måste de som efter en rättssäker prövning av sina asylskäl fått ett avslagsbeslut återvända så snabbt som möjligt. Återvändandet ska i första hand ske frivilligt, men annars med tvång. Detta gäller även under rådande pandemi. Pandemin medför emellertid särskilda utmaningar för arbetet med återvändande. Det gäller bland annat möjligheten att hålla personer i förvar och att verkställa beslut om av- och utvisning.

I smittskyddslagen finns bestämmelser om personinriktade tvångs-åtgärder såsom till exempel tvångsundersökning. Covid-19 är en allmän- och samhällsfarlig sjukdom för vilken det är möjligt att i vissa fall genomföra tvångsundersökningar enligt smittskyddslagen. En tvångsundersökning innebär ett betydande integritetsintrång, och det måste finnas konkreta omständigheter som talar för att den aktuella personen kan vara smittad och finnas en påtaglig risk för att andra människor kan smittas. Vilka undersökningar och prov som ska göras respektive tas får avgöras från fall till fall. Även i utlänningslagen finns vissa bestämmelser om tvångsåtgärder, men de har ett annat syfte än vad som nu skulle vara fallet.

Tvångstestning av människor som ska återvända har alltså inte stöd i dagens lagstiftning. Tvångstestning – och i förlängningen förmodligen också tvångsvaccinering – är en mycket långtgående åtgärd som kräver noggranna överväganden. Det skulle dessutom ta lång tid att ändra lagen, och det finns även grundlagsaspekter att ta hänsyn till.

Vad beträffar dagersättningen kan den sättas ned i vissa fall. Det kan handla om att den asylsökande utan giltigt skäl vägrar att medverka till nödvändiga åtgärder för att ett beslut om avvísning eller utvisning ska kunna verkställas. Det är alltså upp till de rättstillämpande myndigheterna, i detta fall Migrationsverket och förvaltningsdomstolarna, att avgöra om och när det är fråga om en sådan situation.

Den pågående pandemin ställer olika samhällsfunktioner under prövning. Vi är fortfarande i ett mycket ansträngt läge, och det är oundvikligt att allt inte kan fungera som vanligt. Det gäller också återvändandet. Även under nu rådande omständigheter är utgångspunkten alltså att ett land enligt folkrättsliga principer är skyldigt att återta sina medborgare. Också i rådande situation måste återvändandet fungera.

Anf. 16 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

För att vi ska få ordning och reda i asylsystemet måste ett ja vara ett ja och ett nej vara ett nej. Har man fått ett nej på sin asylansökan ska man lämna landet. I dag fungerar inte det. Bara hälften av dem som har fått ett utvisningsbeslut lämnar landet frivilligt. Ett stort antal personer väljer varje år att gå under jorden i stället för att följa beslut om utvisning, och i dag bedöms uppemot 50 000 personer leva utan tillstånd i Sverige.

Det svenska återvändandearbetet har fått omfattande kritik av bland andra Delegationen för migrationsstudier och Riksrevisionen. Ny forskning visar att Norge och Nederländerna har dubbelt så hög nivå på återvändandet som Sverige. När återvändandet inte fungerar leder det till att fler väljer att söka sig till just Sverige, eftersom de vet att det är stor chans att de får stanna.

Fru talman! Runt årsskiftet rapporterade medierna om ett nytt sätt att undvika eller förhålla utvisning. De som är intagna på förvar i väntan på utvisning kan genom att vägra att testa sig för covid-19 undvika att bli utvisade därför att många länder som ska ta emot dem som utvisas kräver ett negativt test, till exempel Afghanistan.

Därför har jag frågat migrationsministern om han anser att det är acceptabelt att utvisningar skjuts upp därför att de som har fått ett utvisningsbeslut vägrar att testa sig för covid-19 och om ministern avser att vidta några åtgärder för att komma till rätta med det.

I sitt svar redogör ministern för gällande regelverk och konstaterar att det inte är möjligt att med dagens lagstiftning genomföra tvångstester. Detta är jag väl medveten om, och det är därför jag föreslår att man skyndsamt ändrar lagen.

Fru talman! Det måste alltid göras avvägningar när det gäller åtgärder som riskerar att leda till integritetsintrång. Det är jag väl medveten om. Men jag tycker inte att det är så svårt att göra den avvägningen i det här fallet. Vi kan omhänderta dessa personer med tvång, vi kan låsa in dem med tvång och vi kan avvisa dem med tvång. Om det krävs att de har tagit ett covidtest för att man ska kunna utvisa dem borde man även kunna göra det med tvång.

Det gläder mig att Morgan Johansson ändå säger att han inte avvisar några åtgärder. Om han håller med mig om att det är orimligt att en person som har fått ett utvisningsbeslut själv kan välja att skjuta upp det efter eget godtycke, borde han då inte göra något åt detta så snart som möjligt?

Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Först, när det gäller den fråga som Maria Malmer Stenergard tar upp, att det är fler som söker sig till Sverige och risken för det, har vi nu det lägsta antalet asylsökande på 20 år. Det är också allt färre och en mindre andel av de asylsökande som kommer till EU som söker sig till Sverige. På Moderaternas tid var det 12 procent av alla asylsökande som kom till EU som sökte sig till Sverige. I dag är det 3 procent, så både antalet och andelen som kommer till Sverige har minskat.

Sedan, när det gäller återvändande, är Sverige ett av de länder i EU som är bäst på att verkligen genomföra återvändanden. Det visar de utvärderingar som har gjorts. Det finns många som pratar om återvändande, men Sverige är ett land som prioriterar och verkligen verkställer dem. Jag påstår att det också har gått allt bättre på senare år på grund av att vi nu har bättre samarbete med ett antal länder. På Moderaternas tid kunde återvändanden knappt verkställas alls, exempelvis till Afghanistan, än mindre till Marocko, för det fanns inte sådana avtal och samarbeten som vi har nu och som vår regering har satt upp.

Sedan 2014 har alltså nästan 90 000 före detta asylsökande lämnat Sverige och åkt antingen till ett annat EU-land – i Dublinärenden – eller tillbaka till sitt hemland. Det är i genomsnitt fler än 1 000 per månad. Ungefär en fjärdedel har skett med tvång, resten frivilligt. Det har fungerat också under pandemin – överraskande nog, skulle jag vilja säga. Förra året lämnade nästan 7 800 före detta asylsökande Sverige, trots pandemin. Det är fler än vad många kanske hade förväntat sig, med tanke på hur resemöjligheterna har försämrats. Det har funkat också till svårare länder. Även till Afghanistan har vi kunnat verkställa återvändanden. Vi genomförde drygt 130 återvändanden till Afghanistan förra året, och till Irak var det ungefär 250 återvändanden.

Jag påstår alltså att det generellt sett har fungerat på ett bättre sätt än vad många kanske hade väntat sig. Och siffrorna kommer att stiga igen när pandemin är över. Men alla flyg blir inte av. Vi hade till exempel ett flyg före jul som fick ställas in. Det berodde dock inte på att det var någon som vägrade testa sig – alla var nämligen testade – utan på att en av Kriminalvårdens medföljande personal befanns smittad. Då fick också de andra sät-

tas i karantän och flyget ställas in. De som skulle avvisas kördes tillbaka till förvaret. Detta är olyckligt, men det är sådant som händer. Flygningarna kommer alltså att återupptas när möjligheten finns.

Kan man då tvångstesta någon? Nej, det kan man inte, enligt nuvarande lagstiftning. Men det finns en möjlighet att sätta ned dagersättningen för den som vägrar. När det gäller att inte kunna tvångstesta är Sverige inte ensamt. Till exempel har Norge, som Maria Malmer Stenergard nämnde, inte möjlighet till tvångstestning, inte heller Österrike, Finland, Frankrike eller Holland.

Att genomföra en sådan lagändring medan pandemin pågår påstår jag är omöjligt. Det är fråga om kroppsingrepp med tvång. Det är starkt ingripande åtgärder med grundlagsaspekter. Sådant kan man inte hasta fram. Det är i så fall bättre att föra en dialog med de länder det gäller om att de ska ändra sina regler på den här punkten eller testa dem själva när de kommer på plats. Det är ett mycket lättare sätt att hantera den här frågan. En sådan dialog kommer vi att föra med de aktuella länderna. Men det här är i alla händelser ett problem som går över efter hand som vi tar oss igenom pandemin.

Anf. 18 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag måste säga att jag är rätt förvånad över att migrationsministern är så nöjd med det svenska återvändandearbetet. Varje genomfört återvändande är bra, men vi kan inte vara nöjda. Länder som Norge och Nederländerna har enligt ny forskning visat sig vara dubbelt så bra på återvändande som Sverige. Jag tycker att vi hellre ska jämföra oss med jämförbara länder än med länder som exempelvis Spanien eller Italien.

Men jag vill gå tillbaka till frågan om testning av personer som ska utvisas. På förvar sitter personer som ska utvisas och där man bedömer att det finns en risk att de kan komma att avvika innan utvisningen verkställs. Där får man sitta max ett år som asylsökande. Det har nu kommit till min kännedom att förvarstagna numera mycket väl vet att de genom att vägra testning för covid-19 snart kommer att kunna släppas ur förvaret eftersom de närmar sig ettårsgränsen. Om de inte hade vägrat hade utvisningen kunnat verkställas, eftersom flyg var på gång.

Att avbryta verkställigheten i ett så sent skede medför stora kostnader för samhället. Att dessutom tvingas släppa dem ur förvar för att ett år har gått och de vägrar testa sig är helt oacceptabelt. Vi har extremt få förvarsplatser, och de som vi använder måste också leda till utvisning. Gränspolisens larmar ju hela tiden om att när de påträffar en person som inte har rätt att vistas i landet och de vill ta in den på förvar vet de att de måste släppa någon annan ur förvaret. Sådant platsbrist är det.

Fru talman! Man kan absolut välja att peka på länder som inte har den här möjligheten, eller så kan man – om man verkligen vill lyckas med återvändandearbetet och genomföra åtgärder – titta på länder som faktiskt gör detta, till exempel Tyskland, som är ett jämförbart land. De genomför tester tvångsvis.

Jag blir också väldigt förvånad över att ministern antyder att det inte har skett att man varit tvungen att stoppa utvisningar för att någon vägrat att testa sig. Han hänvisar i stället bara till en situation där personalen visat sig vara smittad. Förnekar ministern att utvisningar har hindrats för att de som skulle utvisas vägrat att testa sig?

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

Det är absolut mycket möjligt att denna typ av regelförändringar inte kommer att kunna vara på plats innan den här pandemin är över. Men jag hoppas att regeringen har lärt sig en läxa. Pandemier kommer att komma igen. Då måste samhället vara mycket bättre rustat för att möta dem inom alla sektorer.

Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! De utvärderingar som har gjorts av återvändanden visar att Sverige är ett av de bättre länderna på att verkligen verkställa dem. När jag träffar övriga migrationsministrar i EU är det som sagt ofta väldigt mycket prat om återvändande och hur viktigt det är. Sedan kan man titta på rena fakta om hur många som återvänder från just de länderna. Då visar det sig att det ofta är väldigt mycket prat men väldigt lite verkstad.

I Sverige har vi inte pratat så mycket om återvändande förrän kanske nu på senare år. Men vi har varit ett av de länder som verkligen verkställt utvisningar, och vi har ett fungerande system. Ett normalår har vi ett återvändande på nästan 1 000 i månaden, sedan 2014 till och med över 1 000 i månaden. Det är faktiskt ganska bra resultat, vill jag påstå. Det har visat sig att vi har ett fungerande system, både för Dublinärenden och för dem som ska hem till sina hemländer.

Afghanistan pratar vi återigen om. På Moderaternas tid kunde vi knappt göra någonting alls med Afghanistan, för ni hade inte satt upp något system. Ni hade inget samarbete. Ni hade inget avtal med Afghanistan. Därmed blev det knappt några återvändanden alls. Det var vi som gjorde det. Nu har vi ett fungerande återvändande också till ett sådant land. För några år sedan hade vi mycket problem med marockaner som vi inte kunde återvisa, inte minst i Stockholm och Göteborg. Tack vare det jobb som vi gjorde under vår regeringstid har vi nu ett fungerande samarbete också med Marocko.

Maria Malmer Stenergard pratar om förvarplatser. Vi har fördubblat antalet förvarplatser under vår regeringstid för att kunna förbättra återvändandet. Vi har ökat arbetsplatsinspektionerna, så att man i ökad utsträckning kan gå in på arbetsplatser och kolla vem det egentligen är som jobbar där – är det personer med arbetstillstånd eller personer utan arbetstillstånd? Kommer man på personer som inte har arbetstillstånd kan man därefter köra dem till förvar för vidare befordran till deras hemländer. Vi har också kraftigt ökat resurserna både till Migrationsverket och till polisen för just återvändande. Till och med under pandemiåret kunde vi som sagt genomföra över 7 800 utresor, trots att resemöjligheterna minskat så mycket.

Vad gäller tvångstestningsfrågan har jag redovisat ett antal länder som inte har den möjligheten. Om man verkligen vill göra någonting åt den här situationen tror jag att det är mycket snabbare och enklare att ta upp frågan med de länder som det gäller, exempelvis Afghanistan. Då får de lösa den situationen på plats hemma genom att antingen testa dem eller hålla dem i förvar eller karantän i väntan på att man kan kolla att de inte är smittade. Det är ett mycket enklare sätt att hantera det här än att dra igång ett lagstiftningsarbete som ändå inte kommer att vara färdigt förrän långt efter det att vi är igenom pandemin.

När det gäller återvändandefrågorna generellt fortsätter vi att driva på i EU för att se till att det blir ett fungerande system också där. EU-kommissionen kommer med en rapport den 11 februari kring hur man ska kunna utveckla återvändandemöjligheterna. Det handlar bland annat om att i ökad utsträckning använda sig av viseringsreglerna riktat mot särskilda länder som ett påtryckningsmedel för att se till att få ett effektivare system.

Men som sagt: Vi ska använda oss av de lagstiftningsmöjligheter som vi har och inte tro att vi kan lösa den här situationen med lagstiftningsprocesser som kommer att ta väldigt lång tid, om man över huvud taget ska kunna lösa det här.

Anf. 20 MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Fru talman! Jag noterar att migrationsministern inte svarar på min fråga om han förnekar det faktum att människor har fått stanna här trots utvisningsbeslut på grund av att de vägrat testa sig. Om man inte är medveten om problemen är det naturligtvis väldigt svårt att göra någonting åt dem.

Om jag hade varit migrationsminister hade jag varit djupt bekymrad över det stora misslyckande vi har med att få människor att återvända när de fått nej på sin asylansökan. Jag hade definitivt inte varit nöjd med att länder som Norge och Nederländerna är dubbelt så bra som vi på återvändande. Jag hade nog försökt vidta varje åtgärd som krävs för att utvisningar ska kunna verkställas. Om många som borde lämna landet i stället får stanna används inte samhällets resurser på rätt sätt. Ytterst kommer det att gå ut över dem som faktiskt har rätt att stanna här.

Ett nej måste vara ett nej om ett ja verkligen ska kunna vara ett ja. Ett fungerande återvändande kräver hårt arbete och vilja. Ibland undrar jag om den viljan verkligen finns hos regeringen.

Med det sagt tycker jag att det är jättebra om migrationsministern vill föra dialoger med de här länderna för att få det att fungera. Jag håller med om att detta nu förmodligen är det absolut snabbaste sättet att lösa situationen. Men jag tror ändå att vi måste påbörja ett lagstiftningsarbete inför kommande pandemier och kriser som kan sätta oss i den här situationen igen.

Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det är klart att det finns en vilja – och inte bara det. Återigen: Vi har fördubblat antalet förvarsplatser. Vi har ökat arbetsplatsinspektionerna. Vi har nu ett fungerande samarbete med fler länder än tidigare, så att vi kan göra avvísningar. Vi har också kraftigt ökat resurserna till Migrationsverket och polisen just för återvändande.

Det är klart att det inte bara finns en vilja. Vi har gjort mycket för att se till att det ska fungera på ett bättre sätt. Vi kommer att fortsätta det själva nationellt och också i EU-samarbetet.

Jag påstår nog ändå att om vi sedan 2014 har genomfört nästan 90 000 utresor – över 1 000 i månaden – är det inte något dåligt resultat. Sedan kan du säkert hitta länder som är bättre, javisst. Men Sverige är nog ett av de länder i EU som genomför detta på ett mer effektivt sätt än de flesta andra länder. Många talar om det, men vi genomför det.

Sedan får vi väl se hur det går i politiken. Maria Malmer Stenergard sa hur hon skulle göra om hon varit migrationsminister. Jag tror inte att Maria Malmer Stenergard blir migrationsminister. Om det skulle bli ett regeringsbyte i den riktningen blir det nog snarare Jimmie Åkesson i så fall.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2020/21:326 om uppehållstillstånd av humanitära skäl

Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Maria Malmer Stenergard har frågat mig om jag avser att dra tillbaka förslaget om att vuxna ska kunna beviljas uppehållstillstånd, trots att de saknar skyddsskäl, om situationen är särskilt ömmande.

Justitiedepartementet har remitterat en promemoria med kompletterande förslag till Migrationskommitténs betänkande *En långsiktigt hållbar migrationspolitik*. Syftet med förslagen är att den nya ordning som föreslås i Migrationskommitténs betänkande, med tidsbegränsade uppehållstillstånd som huvudregel, ska vara långsiktigt hållbar och inte leda till orimliga konsekvenser i enskilda fall.

Ett av förslagen i promemorian är att barn ska kunna beviljas uppehållstillstånd om omständigheterna är särskilt ömmande. Detsamma föreslås gälla för en vuxen person som har vistats i Sverige med uppehållstillstånd och under den tiden fått en särskild anknytning till Sverige.

Bakgrunden är att Sverige nu kommer att gå ifrån en ordning där permanenta uppehållstillstånd varit huvudregel till en ordning där huvudregeln i stället blir tillfälliga uppehållstillstånd. Det är rimligt att personer som vistas i Sverige med tillfälliga uppehållstillstånd under lång tid och som fått en särskild anknytning hit, till exempel genom jobb eller familj, i fortsättningen ska få möjlighet till uppehållstillstånd om det finns särskilt ömmande omständigheter. De får emellertid inte permanenta uppehållstillstånd, utan tillfälliga.

I sammanhanget kan också nämnas att Migrationsverket i sitt remissvar bedömt att den föreslagna lagändringen inte kan förväntas innebära ett ökat antal beviljade förstagångsansökningar, detta eftersom förslaget endast omfattar den som redan haft ett uppehållstillstånd.

Beredningen av Migrationskommitténs betänkande och den kompletterande promemorian fortsätter. Tidsplanen ligger fast, och regeringen kommer att återkomma till riksdagen när beredningen är färdig.

Anf. 23 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Trots att Sverige kämpar med ett omfattande utanförskap efter många år av högt asylmottagande väljer regeringen att gå fram med migrationspolitiska förslag som leder till fler asylsökande och fler uppehållstillstånd. Man har aviserat nya mer generösa regler för dem som omfattas av gymnasieregelverket. Syftet är att det ska bli enklare för fler att få stanna.

Man föreslår också en helt ny grund för uppehållstillstånd, där det ska räcka med särskilda skäl för att vuxna ska få stanna här. Man kallar det en ny humanitär skyddsgrund, men det är det inte. Det är någonting helt annat. Det som tidigare varit en humanitär ventil för de allra mest ömmande fallen förvandlas nu till en helt ny grund för människor att få stanna här trots att de inte har skyddsskäl.

I sitt remissvar skriver Migrationsverket med anledning av förslaget: Gruppen som potentiellt kan omfattas av paragrafen på grund av sin anpassning till Sverige ökar med tiden. Migrationsverket bedömer att bestämmelsen med tiden inte längre kan komma att tillämpas bara i undantagsfall.

Det är alltså glasklart att det inte längre blir ett undantag utan en helt ny grund. Förslagen kommer, om de blir verklighet, att leda till ökad invandring när Sverige i stället behöver en stram invandringspolitik under mycket lång tid.

Migrationsverket skriver att bestämmelsen är otydlig och lämnar ett stort bedömningsutrymme, vilket inte är lämpligt när det inte längre rör sig om en undantagsbestämmelse. Migrationsdomstolen i Malmö skriver: Förslaget ger utrymme för en bred skälighetsbedömning i det enskilda fallet och är hämmande för en enhetlig och förutsebar rättstillämpning.

Fru talman! När Ulf Kristersson i partiledardebatten för några veckor sedan frågade statsminister Stefan Löfven varför regeringen inte har lagt fram ett färdigt förslag om att ta bort den så kallade ungdomsrabatten för unga som begått brott, svarade statsministern: ”Detta lagförslag fick allvarlig kritik i remisshanteringen. ... Med en sådan tung kritik från rättsinstanserna mot ett sådant här förslag väljer regeringen att arbeta om förslaget så att det ska få gehör från dem som ska hantera lagstiftningen.”

Nu har det kommit tung kritik från Migrationsverket och migrationsdomstolarna, de myndigheter som ska ”hantera lagstiftningen”, som statsministern uttrycker det. Då är frågan hur regeringen avser att gå vidare i arbetet. Det enda rimliga är, med statsministerns eget resonemang, att regeringen väljer att dra tillbaka förslaget, så som det formulerats i promemorian.

Det här är bakgrunden till min interpellation. Jag har frågat ministern om han avser att dra tillbaka förslaget om en ny grund för vuxna att få stanna här trots att de inte har skyddsskäl. Tyvärr står det nu alldeles klart, efter ministerns svar, att man den här gången kommer att strunta fullständigt i remissvaren.

Remissen är en del av beredningskravet som regleras i vår grundlag, för att vi ska få god kvalitet på lagstiftningen. Det verkar Morgan Johansson ta väldigt lätt på. Remisstiden för sådana här förslag ska till exempel normalt sett vara tre månader, för att de som ska lämna synpunkter ska få tillräckligt med tid på sig att göra det.

De här förslagen skickade regeringen dock ut på bara en månad, och det var över julhelgen. Man kan ju inte låta bli att ställa frågan: Var regeringen rädd för den befogade kritik som skulle komma? Vad är annars anledningen till att man väljer att bryta mot grundlagen?

Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN
JOHANSSON (S):

Fru talman! Regeringen bryter naturligtvis inte mot grundlagen. Det är helt fel. Det är klart att vi använder oss av remissinstitutet precis som alla andra regeringar har gjort. Vi tar också in remissynpunkter och bearbetar våra lagförslag med utgångspunkt från remissinstitutet. Det är fel. Vi bryter inte mot någon grundlag.

Man kanske också ska se var vi befinner oss i asylfrågan som sådan. Återigen: Antalet asylsökande är just nu det lägsta på 20 år. Statens kostnader för migration och integration har sjunkit med 35 miljarder kronor sedan 2016. Andelen asylsökande som kommer till Sverige har sjunkit från 12 procent som det var på Moderaternas tid. Det var 12 procent av dem som kom till EU som kom till Sverige, och i dag är det 3 procent.

Det är resultatet av de åtstramningar som vi vidtog för fem år sedan med id-kontroller och gränskontroller med den tillfälliga lagen. Då var Moderaterna ingenting att hålla i handen, tvärtom. De orkade inte ens att här i kammaren rösta för id-kontrollerna när vi drev igenom det. De åtgärderna gjorde ändå att vi fick kontroll över situationen.

Nu sitter vi och skriver på den nya permanenta lagstiftningen. Vi har inte lagt fram några förslag än. Vi arbetar med dem, och vi tar in remissinstansernas synpunkter i det arbetet. Det kommer att bli den stramaste lagstiftningen på nästan 40 år.

Vi går över till tillfälliga uppehållstillstånd från permanenta uppehållstillstånd som huvudregel. Vi säger samtidigt att ska man ha ett permanent uppehållstillstånd kan man söka det efter tre år. Men då måste man kunna försörja sig, ha grundläggande kunskaper i svenska och hur det svenska samhället fungerar, och man ska inte ha begått några allvarliga brott.

Det är i linje med övriga EU. Det är till och med stramare än EU-genomsnittet när det gäller tillståndens längd. Det finns därmed en balans mellan rättigheter och skyldigheter. Det handlar om rätten till skydd om du behöver det, men samtidigt en plikt och skyldighet att integreras om man ska ha permanent uppehållstillstånd.

I förslaget finns också en möjlighet till förlängt tillfälligt uppehållstillstånd av humanitära skäl. Det är en ventil för att förebygga orimliga effekter när vi går över till en ny ordning med tillfälligt uppehållstillstånd. Jag ska ta ett exempel.

Låt oss säga att vi har en familj som har varit här i åtta tio år. De jobbar och betalar skatt, och barnen går i skolan. Så blir det fred i hemlandet. De har gått runt på tillfälliga uppehållstillstånd. Ska då en sådan familj kastas ut ur Sverige trots att de är integrerade på alla sätt man trots allt kan begära efter den tiden?

Min uppfattning är att det inte är rimligt att göra det, utan det bör finnas en ventil. Om de har den särskilda anknytningen och också kan hänvisa till särskilt ömmande omständigheter bör en sådan familj få möjlighet till förlängt tillfälligt, inte permanent, uppehållstillstånd. Det här är en undantagsbestämmelse. Det är ett mikroförslag i marginalen på migrationspolitiken. Det välter förstås inte hela politiken.

Det tror inte Migrationsverket heller. Maria Malmer Stenergard pratar om att många fler nu kommer att komma till Sverige till följd av detta. Migrationsverket skriver ordagrant så här i sitt remissvar: ”Vuxna som fått en särskild anknytning till Sverige kan beviljas uppehållstillstånd vid sär-

skilt ömmande omständigheter endast om de redan haft ett uppehållstillstånd. Den föreslagna lagändringen kan därför inte förväntas innebära ett ökat antal beviljade förstagångsansökningar.” Alltså: kan *inte* förväntas innebära ett ökat antal beviljade förstagångsansökningar.

Detta står svart på vitt i Migrationsverkets remissvar. Varför läser inte Maria Malmer Stenergard det? Varför fortsätter hon att driva en retorik som utgår från att förslaget skulle öka antalet asylansökningar på den här punkten när det inte finns något som helst belägg för det, i varje fall inte i Migrationsverkets remissvar?

Som sagt: Vi arbetar nu vidare med det här förslaget.

Anf. 25 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Jag vet inte i hur många debatter jag har stått här och lyssnat på exakt samma inlägg från Morgan Johansson. Självgodheten och historierevisionismen känner inga som helst gränser.

När vi moderater föreslog tillfälliga uppehållstillstånd i stället för permanenta sa Morgan Johansson att vi inte längre var människor. Han var inte ett dugg intresserad av att strama åt invandringen.

Det här är fakta: Under tio år, 2011 till och med 2019, har Sverige beviljat 1,2 miljoner uppehållstillstånd. En tredjedel av dem var asylrelaterade. En majoritet av tillstånden beviljades under åren 2015–2019, det vill säga under regeringen Löfven. Åren 2015 respektive 2016 beviljade Sverige flest ansökningar av alla EU-länder – under regeringen Löfven.

Det är klart att asylinvandringen i dag, mitt i coronakrisen, är lägre än under flyktingkrisen 2015. Allt annat vore orimligt. Men invandringen är inte låg. År 2019 var vi på plats sex i EU sett till antalet asylsökande. Och hälften av alla som har kommit är inte självförsörjande. Ändå är migrationsministern nöjd. Han tycks redan ha glömt 2015 och att det som Sverige behöver är en långsiktig, stram och hållbar politik. Varför skulle han annars lägga fram förslag som ökar invandringen till Sverige?

Hur mycket regeringen ökar invandringen och hur stor kostnaden blir vet ingen. När regeringen ska beskriva konsekvenserna av den historiskt generösa nya grunden för uppehållstillstånd för vuxna som saknar skyddsskäl gör man det med en enda mening: ”Även förslaget om uppehållstillstånd till vissa vuxna på grund av särskilt ömmande omständigheter bedöms medföra att fler personer beviljas uppehållstillstånd jämfört med kommitténs förslag.”

Det är undermåligt med bara en mening i konsekvensbeskrivningen. Jag undrar dock om migrationsministern har läst sin egen konsekvensanalys. Han anklagar mig för att inte ha läst Migrationsverkets analys, men även de kritiserar ju, med rätta, den konsekvensbeskrivning som regeringen redogör för i en enda mening.

Jag ser gärna att Morgan Johansson utvecklar konsekvensanalysen här i kammaren. Med hur mycket kommer invandringen att öka? Vad får det för ekonomiska konsekvenser? Och hur ska vi klara integrationen när ni ökar invandringen? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Nu talar vi om förslaget till en ny humanitär grund och humanitära skäl. Jag har Migrationsverkets remissvar här, och de skriver

så här: ”Den föreslagna lagändringen kan ... inte förväntas innebära ett ökat antal beviljade förstagångsansökningar.” När Maria Malmer Stenergard står och säger att detta innebär att det kommer att komma många fler asylansökningar till Sverige har hon alltså inga belägg, i alla fall inte i Migrationsverkets remissvar. Det är ett faktum.

Är det då första gången Maria Malmer Stenergard står och varnar för att det kommer att bli många fler asylansökningar? Nej, det är det inte. Detta har Maria Malmer Stenergard och Moderaterna gjort år efter år, stup i kvarten. Jag kan ge några exempel.

Vi införde id-kontroller 2015. När vi sedan avskaffade id-kontrollerna 2017 hade Moderaterna svängt 180 grader från det att de inte orkade rösta igenom dem här i kammaren. När vi avskaffade dem våren 2017 var Moderaternas inställning plötsligt att det skulle bli katastrof om man avskaffade id-kontrollerna. Då kunde det låta så här i debatten – jag visar nu upp en tidningsrubrik: Moderaterna varnar för ny flyktingvåg. Det var 2017 och Anna Kinberg Batra. Jag har också en annan artikel här där Johan Forssell säger att detta kommer att öka pressen på redan hårt ansträngda kommuner. Så lät det då, 2017, när vi tog bort id-kontrollerna.

Blev det då fler asylansökningar efter att ni larmat? Nej, det blev det inte. Antalet asylansökningar minskade mellan 2017 och 2018 med 4 000.

Året därpå, när vi införde gymnasielagen och lagstiftningen om de ensamkommande, var det samma visa från Maria Malmer Stenergard och Moderaterna om hur detta skulle leda till att fler ensamkommande skulle komma. Blev det så? Nej, det blev precis tvärtom. Antalet ensamkommande minskade under de följande åren.

När vi slutligen ökade möjligheterna till familjeåterförening 2019 var det också samma visa. Jag har här en debattartikel från Maria Malmer Stenergard själv där hon säger att regeringen nu lägger fram förslag som kommer att öka antalet asylsökande och öka familjeåterföreningen. Blev det fler familjeåterföreningar till följd av detta? Nej, de minskade också. Och antalet asylansökningar är nu lägre än vad det varit på 20 år.

Min poäng, fru talman, är att vi gång på gång hört detta från Moderaterna och Sverigedemokraterna. Ni kör ju parallellt nu. Ni är som tvillingpartier. Man kan knappt skilja er åt längre. Ni har båda två stått här i kammaren, varje gång under de senaste åren, och sagt att om man gör det här eller det här kommer antalet asylansökningar att öka och vi kommer att ha en ny flyktingkris.

Gång på gång har jag sagt: Sitt ned! Ta det lugnt! Det kommer inte att bli så. Och gång på gång, fru talman, är det jag som har fått rätt och ni som har fått fel.

Det kommer att vara så den här gången också. Den lagstiftning som vi nu arbetar med är som sagt den stramaste lagstiftningen på nästan 40 år. Den kommer att ligga under EU-genomsnittet i väsentliga delar när det gäller stramhet, och den kommer att borga för att vi inte återigen hamnar i en ny sådan här kris.

Någon gång, fru talman, kanske Moderaterna skulle börja lära sig av misstagen och de alarmistiska budskap man tidigare har haft och börja fundera lite över sitt tonläge och om man kan fortsätta att köra på i samma spår. Det här lagförslaget kommer inte att leda Sverige in i någon ny flyktingkris.

Anf. 27 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Fru talman! Det är alltid väldigt intressant att höra Morgan Johansson tala om tonläget i debatten.

När det gäller Migrationsverkets yttrande måste jag säga att det är rätt ohederligt av migrationsministern att tolka det som han gör. De kritiserar ju de luddiga bestämmelserna, som de inte vet hur man ska tolka. De säger dessutom att de som omfattas av bestämmelsen kommer att öka med tiden, det vill säga att fler kommer att kunna omfattas av den. Och det är klart: Ju mer generösa regler vi signalerar att vi har, desto fler kommer att söka sig till Sverige. Det vet forskningen, och det vet också Morgan Johansson.

Ändå står nu Morgan Johansson återigen här och försöker ge sken av att han tar ansvar för Sverige och att han står för en stram invandring. Samtidigt skapar Socialdemokraterna i förslag efter förslag nya kryphål, nya amnestier och nya vägar in i Sverige, inte sällan för grupper utan skyddsskäl. Stå inte här, Morgan Johansson, och säg att du vill minska invandringen till Sverige när regeringen samtidigt lägger fram förslag på förslag för att öka den! Det är rent ut sagt oärligt.

Den ökade invandringen spär på de problem som vi redan ser runt om i Sveriges kommuner med trångboddhet, bidragsberoende och kriminalitet. Hopplösheten breder ut sig i ett allt djupare utanförskap. Det är bara den som blundar för Sveriges problem som i det läget kan lägga fram förslag om ökad invandring.

Vi riskerar inte bara en ny kris, Morgan Johansson. Vi befinner oss mitt i en integrationskris till följd av stor asylinvandring under lång tid.

Det är inte humant att bara öppna Sveriges gränser och låta så många som möjligt komma in innanför gränserna. Det verkligt humana är att ge människor en sann chans att komma in i samhället. Det gör vi inte med en fortsatt hög asylmottagning.

Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag bara pekar på att Maria Malmer Stenergard har stått och sagt så här i fyra års tid: Invandringen kommer att öka, antalet asylsökande kommer att öka, familjeåterföreningen kommer att öka och antalet ensamkommande barn kommer att öka. Varje gång har hon fått fel. Har hon inte lärt sig någonting av allt detta och av alla de här fallen? Hon fortsätter hela tiden med samma typ av budskap, och det gör hon också i den här debatten.

Jag har redovisat vad Migrationsverket faktiskt säger om huruvida det blir fler beviljade förstagångsansökningar på uppehållstillstånd till följd av den lagregel som vi nu talar om. Migrationsverkets besked är klart och tydligt: Nej, de gör inte bedömningen att det kommer att bli så. Maria Malmer Stenergard har alltså inga belägg i den delen.

Sedan pratar Maria Malmer Stenergard om ökad invandring. Återigen: Tänk på hur det ser ut just nu! Vi har det lägsta antalet asylsökande på 20 år. Det beror inte bara på pandemin förra året. Den gjorde väl att det sjönk ytterligare, men siffrorna var dramatiskt sjunkande från 2015 till och med 2016, och sedan låg de kvar på mycket låga nivåer 2017, 2018 och 2019. Sedan var det ännu lägre nivåer 2020.

Skälet till att vi har så låga siffror nu är inte i första hand pandemin, utan det är de åtstramningar som vi genomförde 2015 och 2016.

Jag kan garantera Maria Malmer Stenergard – för jag var migrationsminister då också – att jag inte medverkade till att ta Sverige ur flyktingkrisen för att därefter lägga förslag som skulle föra oss tillbaka in i flyktingkrisen igen. Jag kan garantera Maria Malmer Stenergard och alla som lyssnar på den här debatten att den här regeringen inte kommer att lägga fram några sådana förslag.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2020/21:334 om stöldligornas framfart i Sverige

Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Hampus Hagman har frågat mig hur regeringen planerar att omarbeta förslaget i promemorian *Ändringar i smugglingslagen – Tullverket ges en utökad möjlighet att ingripa mot brott* för att bemöta remissynpunkter som framförts om förslagets effektivitet. Hampus Hagman har även frågat mig om regeringen planerar att på andra sätt agera för att stoppa stöldligornas framfart.

Regeringen är fast beslutet att slå tillbaka mot de internationella stöldligorna. Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen har genom det uppdrag om insatser mot utländska stöldligor som lämnats av regeringen fått till stånd ett bättre samarbete i det praktiska arbetet.

Myndigheterna har använt sig av gemensamma utsättningar, mer samordnat underrättelseutbyte och gemensamma operativa arbetsgrupper vid gränspassager. Myndigheterna har meddelat att samarbetet kommer att fortsätta även nu när regeringsuppdraget har slutredovisats.

Regeringen har också i regleringsbrev för 2021 för dessa myndigheter angett att myndigheterna ska redovisa hur samverkan har fortsatt att utvecklas i syfte att förhindra och försvåra för internationella brottsnätverk att bedriva kriminell verksamhet i Sverige.

Regeringen har därtill inrättat ett särskilt sändebud mot organiserad brottslighet för att stötta svenska brottsbekämpande myndigheter i internationella kontakter. Det krävs en ständig dialog med ursprungsländer om hur tillämpningen av lagstiftning, regelverk och praxis kan stärkas. Sverige samarbetar också aktivt med andra EU-medlemsstater för att komma åt de internationella brottsnätverken. Kampen mot internationella stöldligor måste prioriteras i EU:s brottsbekämpande arbete.

Det stämmer att Tullverkets verksamhet är koncentrerad på införsel av varor, och det beror på att fler varor är införselreglerade än utförselreglerade. Det är även i fortsättningen prioriterat att stoppa vapen, narkotika och sprängmedel från att komma in i landet. Med det kommer den här regeringen inte att kompromissa. Men med förslagen i promemorian kommer Tullverket samtidigt att kunna bidra med ingripanden mot stöldligor. Tullverkets brottsbekämpande befogenheter är i första hand kopplade till ansvar för gärningar som rör införsel till eller utförsel från landet av varor som återfinns till stor del i lagen om straff för smuggling.

Det händer dock att Tullverket i sin kontrollverksamhet stöter på missvänt brottslighet som inte ingår i myndighetens ordinarie verksamhet, till exempel utförsel av stöldgods. Förslagen i promemorian ger Tullverket de

verktyg myndigheten behöver för att i dessa situationer snabbt och effektivt kunna ingripa mot den misstänkta brottsligheten.

Regeringen har också tillsatt en utredning om effektivare polisiära åtgärder i gränsnära områden. Utredningen ska ta ställning till om det bör göras lagändringar för att effektivisera brottsbekämpningen i dessa områden. Det kan bland annat handla om ändringar när det gäller möjligheten att bedriva kamerabevakning och befogenheten att använda tvångsmedel som kroppsvisitation och genomsökande av fordon i brottsförebyggande syfte.

Utredningens förslag ska i första hand avse Polismyndigheten, men i den utsträckning det är motiverat kan förslagen även gälla andra myndigheter, till exempel Tullverket. Uppdraget ska redovisas i september i år.

Att bygga ut Polismyndigheten är ett av regeringens viktigaste uppdrag. Därför har regeringen under mandatperioden kraftigt ökat myndighetens anslag, startat två nya polisutbildningar, initierat en ny, snabbare antagningsprocess till utbildningen och arbetat för att öka attraktiviteten i polisyrket. Målet är att Sverige ska ha 10 000 fler polisanställda år 2024 än vad vi hade vid ingången av 2016. Enligt Polismyndighetens prognos kommer målet att nås, och antalet poliser per capita kommer 2024 att vara högre än 2010.

Jag bedömer därtill att en allmän översyn av den lagstiftning som styr Tullverkets arbete och befogenheter, inklusive samarbetet med andra myndigheter, är motiverad, och förutsättningarna för en sådan översyn bereds därför för närvarande i Regeringskansliet.

Anf. 30 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Magdalena Andersson för ett utförligt svar på mina frågor.

Delar av det här är vi helt eniga om. Det gäller inte minst behovet av fler poliser och fler utbildningar för poliser och att det krävs ett aktivt EU-samarbete för att komma till rätta med internationella stöldligor. Samverkan mellan myndigheter lyfts också fram, och det är förstås viktigt, men ärligt talat är det helt grundläggande att statens myndigheter pratar med varandra. Allt annat måste ses som ett misslyckande.

Frågan om Tullverkets befogenheter har debatterats flitigt under många år nu. Det finns goda skäl till det. En stor del av de stölder och inbrott som sker i Sverige begås av internationella brottsnätverk. Det handlar om brottslingar som kommer hit för att begå brott och sedan lämna landet så fort som möjligt.

Flera organisationer – Stöldskyddsföreningen, Svensk Handel, Svensk Försäkring och många andra – menar att dessa ligor varje år har kunnat begå hundratusentals brott i Sverige. Det handlar om stölder för flera miljarder kronor varje år: butiksstölder, stölder av båtmotorer och bildelar, inbrott på byggarbetsplatser och mycket annat. Enligt polisen står stöldligorna för drygt hälften av alla bostadsinbrott och en stor del av stölderna från äldre.

Det här är verkligen ingen liten fråga. Det krävs krafttag. Då krävs det givetvis en mängd åtgärder som berör flera olika myndigheter. Magdalena Andersson pekar som sagt på några av dessa, och i sig är det bra åtgärder.

Det var dock på Kristdemokraternas och Moderaternas initiativ som riksdagen i december 2018 beslutade att regeringen skulle ta fram ny lag-

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

stiftning som ger Tullverkets personal ökade befogenheter. Regeringen skickade i höstas ut förslag på lagändringar. En mängd remissinstanser har nu svarat, och det framgår tydligt av svaren att det som hittills föreslagits inte kommer att räcka.

Tullverket föreslås få befogenhet att hålla kvar misstänkta personer och stöldgods som upptäcks i samband med ordinarie tullkontroller. Men eftersom ordinarie tullkontroller i princip alltid görs vid införsel av gods kommer Tullverket inte att kunna upptäcka stöldgods som är på väg ut ur landet. År 2019 var det bara 350 av tullens cirka 25 000 kontroller vid gränsen som avsåg transporter ut ur landet. Det är knappt 1 ½ procent. Den som får till exempel en båtmotor stulen måste alltså ha sagolik tur om tjuvarna ska åka fast i en av kontrollerna.

Finansministern svarar att förslagen i promemorian ger Tullverket de verktyg som myndigheten behöver för att i dessa situationer kunna ingripa snabbt och effektivt mot den misstänkta brottsligheten. Dessa situationer syftar alltså på de 350 kontroller som avser transporter på väg ut ur landet. De internationella stöldligorna darrar knappast av skräck på grund av den förändringen.

Finansministern och regeringen kan knappast vara nöjda med att det ser ut på det här sättet. Enligt organisationen Larmtjänst skulle problemet kunna åtgärdas om utförsel av stöldgods skulle räknas som smugglingsbrott. Då skulle tullen få fulla befogenheter att göra stickprov, gripa misstänkta och beslagta stöldgodset. Om regeringen inte är nöjd med den rådande situationen, hur kommer det sig att regeringen inte överväger att göra utförsel av stöldgods till ett smugglingsbrott?

Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är bra att det finns ett stort engagemang i frågan också i riksdagen. De internationella stöldligorna är ett mycket stort problem. Precis som Hampus Hagman pekar på är det ett stort problem för de handlare vars butiker blir rånade men också för privatpersoner vars båtmotorer till exempel men också bildelar blir stulna, i vissa fall vid upprepade tillfällen. Precis som Hampus Hagman säger är det inte ett litet problem. Det är också därför regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder och fortsätter att göra det.

Den myndighet i Sverige som är bäst på att stoppa stölder och jaga stöldgods är Polismyndigheten. Svenska poliser är utbildade för att göra det och är proffs på att både förhindra stölder och beslagta stöldgods. De som jobbar på Tullverket har en helt annan utbildning och andra arbetsuppgifter. Det som vi gör nu innebär att när Tullverket utför sina arbetsuppgifter och påträffar stöldgods får de möjlighet att kvarhålla det och inleda undersökningar på ett annat sätt än tidigare. Men om man både vill ha ett effektivt bekämpande av stölder och vill att stöldgods ska jagas effektivt finns det en yrkeskår i Sverige som är proffs på att göra det. Det är polisen.

Om man menar att Tullverket ska göra det i stället för polisen blir frågan varför vi inte ska använda dem som är riktiga proffs på just det. Tullen är proffs på sina arbetsuppgifter. Det är dem som de är utbildade för att utföra. Varför är önskemålet att inte använda dem som är utbildade och proffs på att jaga stöldgods? Alla stickprovskontroller och allt det som Hampus Hagman talar om har polisen fulla befogenheter att göra i dag.

Sedan behöver polisen göra mer. De kanske behöver ytterligare verktyg. Det kanske behövs ett närmare samarbete. Och vi behöver många fler poliser, vilket just nu utbildas. Men det finns väl ändå en poäng med att det är de som är proffs på att söka stöldgods som har den huvudsakliga uppgiften att göra det?

Anf. 32 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Magdalena Andersson har rätt i att det finns ett engagemang i riksdagen för de här frågorna. Regeringen har lagt fram det här förslaget på grund av ett tillkännagivande från riksdagen, som kom till på initiativ av oss i Kristdemokraterna och Moderaterna när vi för drygt två år sedan röstade igenom vårt budgetförslag. Det är därför vi debatterar det här i dag. Det finns definitivt ett engagemang för frågorna i riksdagen. Jag undrar om det verkligen finns samma engagemang i regeringen.

Magdalena Andersson har rätt i att polisen är proffs på detta, att Polismyndigheten behöver bli större och att det behöver utbildas många fler poliser. De poliser som finns behöver också mer resurser för att bekämpa och förebygga brottslighet. Allt det är jätteviktigt. Det är vi helt eniga om.

Men för den sakens skull kan Tullverket också bidra i mycket större utsträckning, om de får rätt verktyg och om de blir tillräckligt många. Kristdemokraterna har föreslagit att Tullverket och Tullverkets personal ska få ökade befogenheter på flera sätt och att man ska se över utbildningen av tullens tjänstemän så att de kan agera mer polisiärt.

Vi kristdemokrater anser också Tullverket behöver flyttas från Finansdepartementet till Justitiedepartementet och inriktas mer mot brottsbekämpning. Tullverket skulle kunna göra alla de sakerna betydligt bättre med mer resurser och fler befogenheter. Det var också därför som vi kristdemokrater för två år sedan kom med ett stort tillskott på 90 miljoner kronor till Tullverket. Vi har bidragit till att förstärka tullen. Vi vill att tullen ska kunna göra ännu fler saker.

De förslag som nu har lagts fram missar målet. Jag tycker också att det är under all kritik att det först tar två år att agera på tillkännagivandet från riksdagen, och när regeringen väl gör det är det med icke-förslag, som inte kommer att leda till att komma till rätta med brottsligheten på det sätt som behövs.

Jag tycker att Magdalena Andersson verkar vara för nöjd med det arbete som har gjorts. Det beklagar jag verkligen. Jag hade önskat att regeringen hade visat ett större engagemang i frågan och lagt fram förslag på till exempel förändringar av smugglingslagen, som Larmtjänst har föreslagit. Då skulle man kunna komma till rätta med problemen.

Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är naivt att tro att en ändring i smugglingslagen skulle leda till att vi kommer till rätta med problemen. Varför gjorde Kristdemokraterna i så fall inte den ändringen under de åtta år som de satt i regeringsställning? Det är inte så enkelt. Det krävs mer och andra åtgärder.

Det finns en sak som jag tycker att Hampus Hagman inte svarar på. Vi har som sagt en myndighet i Sverige som har en yrkeskår som är proffs på och utbildade och rekryterade för att beivra brott, jaga brottslingar och beslagta stöldgods. Vi har en annan myndighet, Tullverket, som utbildar och

rekryterar sin personal i ett annat syfte, eftersom det är en annan verksamhet. Om vi nu behöver öka de samlade resurserna och satsa extra pengar på att stoppa de här brotten och stöldligorna, är det då inte bättre att satsa på dem som är proffs på att jaga stöldligor snarare än på tullen, som är proffs på något annat?

Vi måste ändå satsa mer pengar. Jag utgår från att Kristdemokraterna inte vill att tullen ska göra mindre vad gäller införselkontrollerna. De måste tvärtom öka. Det är för mycket vapen, för mycket sprängämnen och för mycket narkotika i Sverige. Regeringen har vid upprepade tillfällen gett tullen stora tillskott för att de ska jobba mer aktivt för att stoppa införseln. Jag vill inte se en situation där tullen jobbar mindre med införsel och börjar jobba mer med utförsel så att vi får mer vapen, sprängmedel och knark på våra gator och torg. Det är inte vad Sverige behöver. Vi behöver öka de samlade resurserna om vi ska göra mer.

Men om vi ska öka de samlade resurserna, är det då inte bättre att satsa dessa resurser på dem som är proffs på att jaga stöldligor? Detta har jag lite svårt att förstå. Det handlar ju om rekryterade, utbildade och erfarna personer. Är det inte dem vi ska satsa resurserna på? Det måste väl ändå vara ett mer effektivt sätt att använda skattebetalarnas pengar på.

Anf. 34 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Jag tycker att jag svarade på alla dessa frågor. Polisen behöver få mer resurser. Det behöver också bli många fler poliser. Tullverket behöver bidra till att bekämpa brott.

Magdalena Andersson försöker få det att låta som om vi vill att Tullverket ska göra färre införselkontroller. Det är fullständigt felaktigt. Senast förra veckan hade vi kristdemokrater ett förslag vid en omröstning här i kammaren om utökade postspärrar för att kontrollera fler typer av varor som kommer in i Sverige. Vi har som sagt också bidragit genom att göra stora tillskott till Tullverket. I den senaste budget som vi fick igenom i kammaren handlade det om 90 miljoner kronor. Jag tycker att Magdalena Andersson målar upp en väldigt konstig motståndare som hon sedan debatterar mot.

Regeringen har tagit fram ett förslag, men under hösten har det blivit tydligt att detta inte räcker till. En rad remissinstanser påpekar detta. Det kommer inte att innebära fler utförselkontroller. Det skriver inte minst tullen själv i sitt svar.

Jag menar att vi måste ta till oss kritiken från remissinstanserna. Jag vädjar till regeringen att ta till sig kritiken och omarbota förslaget så att det blir riktigt kraftfullt och en gång för alla kan stoppa stöldligorna. Det här är verkligen inget litet problem. Nu måste vi göra någonting.

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! I det förra inlägget trodde Hampus Hagman att stöldligorna skulle stoppas genom att man ändrar smugglingslagen, och nu tror han att det sker genom att man ändrar den här delen av lagstiftningen för tullen. Jag tror att Hampus Hagman har fel.

Jag delar helt Hampus Hagmans uppfattning om att vi behöver ha bättre koll på det stöldgods som förs ut ur landet. Därför har vi vidtagit flera åtgärder och krävt att myndigheterna samarbetar bättre. Vi har kraftfullt byggt ut Polismyndigheten, fördubblat antalet platser på polisutbild-

ningarna och startat två nya polishögskolor. Vi tittar nu också särskilt över om polisen behöver andra verktyg för att kunna arbeta mer effektivt mot de internationella stöldligorna.

Jag tycker dock inte att jag hör något argument från Hampus Hagman för varför tullen ska göra polisens arbetsuppgifter. Jag delar helt uppfattningen att det kan vara bra att ha fler utförelsekontroller, särskilt om det görs underrättelsebaserat. Myndigheterna bedömer ju att det är det mest effektiva arbetssättet. Men dessa verktyg finns redan i dag. Polisen har alla möjligheter i världen att kontrollera utförelse av stöldgods. Låt oss därför satsa på polisen som är proffs på detta. Då kan de ta krafttag mot de internationella stöldligorna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2020/21:341 om bonus–malus

Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har frågat mig om jag avser att vidta några förändringar av bilstödet för att kompensera för den ökade årliga kostnaden för fordonsskatter så att även funktionsnedsatta ska kunna ha nödvändiga fordon. Lars Beckman har också frågat mig vilken konsekvensanalys som är gjord av Regeringskansliet för att säkerställa att den höjda fordonsskatten inte påverkar Sveriges funktionsnedsatta negativt samt om Regeringskansliet nu har plockat fram det material som jag behöver för att svara på frågan samt i så fall vilka slutsatser jag har dragit av det underlaget.

Införandet av bonus–malus-systemet för lätta fordon föregicks av en offentlig utredning. Regeringen ser det som avgörande att Sverige minskar utsläppen av växthusgaser i transportsektorn och når Sveriges klimatmål. Bonus–malus-systemet bidrar till detta genom att högre skatt tas ut på nya fordon med högre utsläpp och bonus lämnas till mer miljöanpassade fordon. Syftet är att systemet ska styra mot en högre andel miljöanpassade fordon i nybilsförsäljningen.

För att främja delaktigheten i samhället för vuxna och barn med funktionsnedsättning utgör bilstödet en betydelsefull förmån. Den 1 oktober förra året trädde nya bestämmelser i kraft utifrån regeringens förslag om förbättrade möjligheter till bilstöd. Syftet med de ändrade reglerna är att öka ändamålsenligheten i stödet. I samband med detta höjdes också nivåerna på tilläggsbidragen i bilstödet för att öka kompensationen för kostnaderna i samband med bilköp.

Jag vill också betona att regeringen löpande följer både frågan om personer med funktionsnedsättning och deras anhörigas möjligheter att ta del av bilstödet och miljöstyrningen inom bonus–malus-systemet.

Anf. 37 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, finansministern, för svaret!

Som vi alla vet har Sveriges funktionsnedsatta haft en tuff tid sedan regeringen tillträdde 2014. Regeringen har systematiskt skurit ned på stödet till funktionsnedsatta. Jag tänker på LSS och personlig assistans. Jag tänker också på den debatt jag deltog i tidigare i veckan som handlade om

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

personer i daglig verksamhet som knuffas ut från aktivitetsersättningen och i stället hamnar i kommunernas försörjningsstöd.

Detta gör regeringen med öppna ögon. I och med regeringens budget kommer till exempel tusentals personer att mista sin personliga assistans. Det ligger helt i linje med det uttalande som finansministern gjorde i *Ekot* 2016. Hon talade då om att man ska skära ned på stödet till funktionsnedsatta för att finansiera flyktingkrisen.

Fru talman! Det är naturligtvis med dessa glasögon på sig som man även ska se varför regeringen nu gör på detta sätt mot Sveriges funktionsnedsatta som är beroende av minibussar. Jag vet inte hur insatt finansministern är. En av mina frågor var vilken konsekvensanalys som finansministern och Finansdepartementet hade gjort. En minibuss är till för att man ska kunna frakta rullstolar och permobiler.

Mitt exempel gäller en barnfamilj i Gävle med två funktionsnedsatta barn. Där handlar det om att kunna förflytta sig och transportera rullstolarna i en minibuss. Jag har ställt en skriftlig fråga till finansministern. I svaret på den talar hon om att man ska köpa en mindre bil. Jag har frågat ett annat statsråd och fick samma svar: Köp en mindre bil!

Fru talman! När man säger så är man inte insatt i sakfrågan. Om man kunde stoppa in en permobil i en Golf hade man nog gjort det. Vi talar nu om familjer och personer som är totalt beroende av minibussar för att kunna förflytta sig och sin familj.

Hur är systemet utformat, och varför har jag väckt den här interpellationen? Jo, det är precis som finansministern säger, att man kan få ett anskaffningsbidrag. Exempelvis kan två lärare i Gävle som har två funktionsnedsatta barn få 30 000 kronor i anskaffningsbidrag. Eventuellt kan de få upp till 40 000 kronor i anskaffningsbidrag. Men, fru talman, de minibussar vi nu pratar om kostar sedan upp till 40 000 kronor per år i straffskatt – eller kanske 30 000 om man köper en något mindre minibuss. För ett av de vanligaste fordon som används är det dock 40 000. 40 000 gånger tre är 120 000 kronor. Det blir straffskatten för att man själv eller ens anhöriga ska kunna förflytta sig med rullstol. Men precis som finansministern säger kan man få 30 000 i anskaffningsbidrag.

Fru talman! I min värld betyder detta en straffskatt på funktionsnedsatta på 90 000–100 000 kronor. Är det rimligt? Nej, det tycker inte vi moderater. Vi tycker inte att Sveriges funktionsnedsatta i behov av mobilitet och bil ska straffbeskattas på detta sätt.

Om finansministerns och statsrådet Lena Hallengrens svar är ”Köp en mindre bil!” måste jag ändå få fråga: Vilka bilar tänker regeringen på? Vilka bilar kan ta två permobiler? Där är finansministern svaret skyldig. Om Finansdepartementet har gjort en konsekvensanalys och man är fullt medveten om att svenska familjer med funktionsnedsatta barn har behov av minibussar är det anmärkningsvärt om man med berätt mod har infört denna skatt.

Min fråga kvarstår: Vilken konsekvensanalys har regeringen och finansministern gjort?

Anf. 38 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag har tidigare haft en interpellationsdebatt med finansminister Magdalena Andersson där hon även till mig sagt att en familj med två permobiler får se sig om efter en mindre bil. Finansministern skulle då

gå tillbaka till departementet och se vad en permobil väger och hur stor den är. Men jag har tagit reda på detta åt finansministern.

En permobil är ungefär 61 centimeter bred och 120 centimeter lång och väger ett par hundra kilo. En familj med två permobiler har inte särskilt många fordon att välja mellan utan behöver ha en minibuss, som vid nyinköp skulle dra på sig en bonus–malus – alltså malus – på ungefär 40 000 kronor per år. 40 000 per år i tre år är mycket pengar för en familj där det finns funktionsvariationer och som behöver leva ett normalt liv.

Bonus–malusen kommer nu att slå hårt på nyinköp. Det finns inte många alternativa fordon i storleksklassen 3 ½ ton att välja mellan, utan man kommer att förpassas till en begagnatmarknad. På den marknaden köper man fordon utomlands.

Vår svenska miljöpolitik som S-MP-regeringen står för kommer att innebära att det på de svenska vägarna kommer att finnas äldre fordon med gammal teknik som inte når upp till den högsta säkerheten. Men det kommer att finnas i våra grannländer. Även här kommer rankningen mellan Sverige och övriga europeiska länder att göra att Sverige får en snedsits och hamnar längre ned i teknik- och miljöfrågor.

De grupper som behöver större fordon är familjer där det finns funktionsvariationer, hantverkare och hästfolk. Hästfolket behöver en rejäl bil som kan dra hästsläpet. Alternativet blir en mindre hästlastbil, som man kallar för B-kortare. De har inte några alternativ till sina bilar, och om det finns alternativ är de dyra. Annars kommer straffskatten, malus, att leda till att man köper begagnade bilar någon annanstans – inte från Sverige.

Fru talman! Jag vill passa på att fråga ministern om bonus–malus, framför allt malus, kommer att påverka bilparken på våra svenska vägar, det vill säga att vi har en bilpark som inte når upp till den nyaste säkerheten eller den nyaste tekniken.

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är svårt att debattera när ord man aldrig har sagt läggs i munnen. Jag tittade på det frågesvar där Lars Beckman hävdar att jag har sagt att man ska köpa en mindre bil. Det står inte så i det frågesvaret. Ni hänvisar till interpellationsdebatten, och jag kan verkligen inte påminna mig att jag skulle ha sagt något sådant i en interpellationsdebatt. Om jag har missmint mig blir jag gärna korrigerad, men jag minns verkligen inte. Och jag har läst frågesvaret, och det var inte så jag skrev i frågesvaret. Det blir lite svårt att debattera då.

Dels finns bonus–malus, dels finns bilstödet. Bonus–malus syftar till att ställa om fordonsflottan så att den ska bli en mer miljöanpassad fordonsflotta. Det är viktigt för att minska klimatomställningen. Sedan finns bilstödet och den förmån som finns för personer med funktionsnedsättning eller som har barn med funktionsnedsättning. De kan få ett stöd för att köpa en bil, kanske ett speciellt fordon, och det kan också vara så att det finns en kostnad att bygga om fordonet. Det är två olika system.

Med bonus–malus gäller följande. Om man har behov av en bil som klarar att ta två permobiler blir det naturligtvis en stor och tung bil som också släpper ut mycket. Då blir det en malus på den bilen. Om jag har förstått rätt är Ford Transit en bil som kan ta två permobiler. En ny kostar ungefär en halv miljon. De uppgifter som tjänstemännen på departementet har tagit fram visar att en tyngre bil ger en högre malus, från 26 000 till

32 000. Det är klart att det kan vara fråga om individuella variationer om man bygger om bilen eller köper en som är tyngre. Då blir det en kostnadsökning under tre år på 6 000. Har man i stället en Volkswagen Multivan, som också kostar ungefär en halv miljon, eller en av de tyngre, som blir dyrare med mer än en halv miljon, går malusen från 18 000 till 23 000. Det är uppgifter som tjänstemännen har plockat fram på Finansdepartementet. Då blir det en kostnadsökning på mellan 5 000 och 6 000 kronor per år i tre år.

Samtidigt har regeringen förbättrat bilstödet så att man kan få högre nivåer på bilstödet. Nu är inte bilstödet min fråga, men de uppgifter jag har fått visar att man kan få 40 000 i ökat bilstöd från den 1 oktober förra året. Det kan naturligtvis underlätta.

Med detta sagt innebär bara att införskaffa en bil på en halv miljon en mycket hög kostnad för en familj, särskilt om man har normala inkomster. Där är naturligtvis bilförmånen en viktig del. Men om det är något som ska diskuteras här är det inte att göra om hela bonus–malus-systemet eftersom det utgör en viktig styrande effekt för hela svenska folket. Däremot måste vi naturligtvis titta på ett bilstöd för personer med funktionshinder eller som har funktionshinderade barn som är adekvat givet de regler som finns. Den höjning vi gjorde av bilstödet i oktober är naturligtvis ett led i en sådan politik.

Anf. 40 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Då använder vi finansministerns egna siffror. Det blir alltså en straffskatt på en minibuss på 70 000 kronor på tre år, och man kan få ett bilstöd på 30 000 kronor. Det innebär att familjen går 40 000–50 000 kronor i förlust. Det är naturligtvis ett fullkomligt bedrägligt system. Precis som finansministern säger är dessa fordon dyra i inköp i alla fall.

Jag förutsätter, fru talman, att när jag får ett skriftligt svar från ett statsråd representerar statsrådet regeringen. I ett skriftligt svar från Lena Hallengren som har getts på en fråga med samma ämne som nu framgick att mindre bilar i de flesta fall inte bara är billigare utan även mer bränslesnåla och därmed utgör en mindre belastning på miljön.

Fru talman! Inte nog med att man skuldbelägger de barnfamiljer som har behov av bil därför att de har permobiler, man skuldbelägger familjerna och anser att de är miljöbovar. Verkligheten är att de är i stort behov av fordonen. De kan inte välja bort dem. Det går inte att sätta in två permobiler i en Golf, och det borde jag inte behöva tala om för finansministern och andra regeringsföreträdare.

När man gör en så dramatisk skattehöjning som slår stentufft mot de barnfamiljer i Sverige som är beroende av rullstolar, permobiler eller andra hjälpmedel – hygienstolar, andningsutrustning eller personliga assistenter – förutsätter jag att man har gjort en konsekvensanalys. Det är bedrägligt om man har gjort en konsekvensanalys och släpper igenom ett system som är direkt riktat mot Sveriges funktionsnedsatta. Men om man inte har gjort en konsekvensanalys och släpper igenom ett sådant här system är det faktiskt lika bedrägligt, för de familjer vi pratar om har svårt nog att få vardagen att gå ihop. De har svårt nog med skjutsningar till hjälpmedelscentraler och skjutsningar till habiliteringsträning. Det kan vara en så enkel sak som att åka och hälsa på farmor och farfar. Då måste man ha med sig permobiler och kanske personliga assistenter.

Det kan ju inte vara meningen, fru talman, att funktionsnedsatta i ett välfärdsland som Sverige inte ska kunna röra sig i bil. Det är precis som finansministern sa: Redan med dagens bonus-malus får man en straffskatt på 18 000–20 000 kronor per år, och det blir ännu högre från den 1 april. Det är inte rimligt, och det är inte rimligt att ett statsråd anför miljöskäl mot Sveriges funktionsnedsatta. De har inte valt den situationen. De kan inte välja bort bilen. Det finns inga elbilar; det finns inga alternativ till de här bilarna annat än möjligtvis riksfärdtjänst och färdtjänst.

Men det är helt i linje med den politik den här regeringen för. Det är helt i linje med finansministerns uttalande i *Dagens Eko* 2016, som blev oerhört uppmärksammat – att vi ska skära ned på stödet till Sveriges funktionsnedsatta för att finansiera i det fallet flyktingkrisen.

Jag tror inte att det folkliga stödet finns, fru talman. Jag tror inte att det folkliga stödet finns för att ta bort personlig assistans för dem som behöver samhällets stöd mest. Jag tror inte att den folkliga acceptansen finns för att personer ska sparkas ut från aktivitetsersättningen för att gå på kommunernas försörjningsstöd. Och, fru talman, jag tror inte att stödet finns från svenska folket för att de som har behov av rullstol och behov av att kunna förflytta sig inte ska ha råd att köpa nya bilar. Det är ett hån att säga att man ska köpa mindre bilar när det inte finns några alternativ.

Anf. 41 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag vill berätta om en familj på Tjörn. De har en kille som mitt i ungdomen, på väg upp i vuxen ålder, hade otur och bröt nacken. Pappan berättar att de nu har importerat en bil från USA som klarar familjens behov så att de kan ge sig ut och köra och så vidare. Men de inser att med nuvarande system kommer de aldrig att ha råd att köpa en ny bil för att behövsanpassa den till sin familjs unika förutsättningar.

Om jag tolkar finansministerns svar rätt kan hon kanske återkomma med förbättringar för familjen på Tjörn så att de ges förutsättningar att behövsanpassa en bil i stället för att straffbeskattas med malus på 40 000 kronor per år för att kunna fungera som en helt vanlig familj.

Fru talman! Jag vill passa på att fråga finansministern när ett sådant stöd till familjer som denna, som behöver kunna få in en permobil i sitt fordon, kan vara på plats.

Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Nu har jag läst Lena Hallengrens svar, och jag ser i det inte någon uppmaning om hur familjer som behöver permobil ska hantera sina bilinköp. Jag läser inte det i hennes svar. Hela regeringen står såklart bakom regeringens politik, men om en riksdagsledamot vill fråga mer om exakt hur ett statsråd har tänkt i sin formulering är det kanske bättre att fråga det statsrådet. När jag läser svaret ser jag inte någon uppmaning till familjer med permobiler att köpa bilar som det inte ryms permobiler i. Olika människor kan såklart tolka in olika saker, men jag ser inte det i det svaret. Här finns naturligtvis möjlighet att fråga ministern.

Det jag försökte säga i mitt svar är att jag tycker att det är väldigt bra att vi har ett bilstöd i Sverige för att på så sätt underlätta för familjer som har barn med funktionsnedsättning och för personer med funktionsnedsättning så att man ska kunna röra sig ute i samhället. Det är en grundläggande

förutsättning för att man ska kunna röra sig och leva ett så bra liv som möjligt. Jag tycker att det är bra att vi har det stödet.

Regeringen har också reformerat bilstödet. Vi har höjt nivåerna som man kan få i bilstöd just därför att vi tycker att det är viktigt att även personer som har funktionsnedsättningar ska kunna röra sig ute i samhället och inte bli kvar hemma för att man inte har möjlighet att transportera sig. Med det sagt kan man säkert diskutera nivåerna i bilstödet. Regeringen har som sagt alldeles nyss höjt dem.

Även med bilstödet är det, som jag sa tidigare, väldigt dyrt att köpa en ny bil. Alla nya bilar är dyra, men nya stora bilar är naturligtvis dyrast.

Den andra frågan är om bonus–malus. Bilar är en stor kostnad för personer som behöver permobil, inte minst om man behöver två permobiler. Inköpet är en kostnad, malus är en kostnad därutöver och ombyggnaden är en kostnad. Men med all respekt för detta tycker jag att det kanske är bättre att diskutera den frågan inom ramen för bilförmånen snarare än inom ramen för bonus–malus. Bonus–malus har ju ett syfte. Den andel bilar som träffas av malus som är till för familjer som behöver två permobiler är ju ganska liten, men systemet har ett väldigt viktigt syfte i att styra om hela fordonsflottan. Om man vill lösa problem för en liten del av alla dem som betalar malus är det kanske bättre att titta på bilförmånen än att så att säga sopa ut hela bonus–malus. Sedan vill väl Moderaterna göra det ändå, så det finns ju andra skäl till det. Men för att bemöta just det här argumentet tycker jag att det är bättre att titta på bilförmånen.

Anf. 43 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Vi är helt överens om att bilstödet är en viktig del i välfärdssystemet i Sverige. Det är vi helt överens om. Men det här är ju problemet med regeringens politik: Den ena handen vet inte vad den andra gör, och det får konsekvenser.

I det här fallet begränsar man kraftigt möjligheterna för Sveriges funktionsnedsatta att ha ett rimligt fordon. Man begränsar det kraftigt, för de kan få 30 000 kronor i bidrag men få betala 120 000 kronor i straffskatt på tre år. Det säger sig självt, fru talman, att det begränsar oerhört kraftigt.

Jag tolkar de sista meningarna i finansministerns senaste inlägg som att hon börjar få insikt om att det här är ett problem. Hon säger att i så fall ska man fundera på förändringar inom bilstödet. Men, fru talman, det borde man väl ha gjort innan. Det är därför jag har frågat i min interpellation vilken konsekvensanalys regeringen och finansministern har gjort av hur detta kan påverka till exempel Sveriges funktionsnedsatta.

Finansministern har nu möjlighet att i sitt sista inlägg komma tillbaka och naturligtvis be om ursäkt till alla de barnfamiljer vars möjlighet att investera i bil nu begränsas men framför allt tala om vad ministern tänker göra för Sveriges funktionsnedsatta.

Man kan tycka att det är en liten målgrupp. Man kan tycka att det är bara några hundra eller tusen bilar per år som det berör. Men för den enskilda familjen som bor i Gävleborg har det väldigt stor betydelse om man kan investera i en bil och få med sig två permobiler eller inte.

Vad tänker finansministern göra konkret för att alla ska ha möjlighet att ha minibuss?

Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Varför talet om att den ena handen inte vet vad den andra gör? Sanningen är att vi har höjt bilstödet. Det är ingen tillfällighet. Vi har höjt det med upp till 40 000 kronor; det gjordes från den 1 oktober förra året. Det finns alltså bättre möjligheter att få bilstöd än tidigare.

Detta är inte mitt område utan Lena Hallengrens, men man kan få ett grundbidrag på 30 000 kronor per bil och ett anskaffningsbidrag på upp till 40 000. Man kan, om jag förstår det rätt, därutöver få 50 000 eller 60 000 om man behöver en bil där man kan sitta kvar i rullstolen under resan. Man kan därutöver få stöd för vissa anordningar med 16 400 kronor, om man till exempel behöver en automatisk växellåda. Detta är information jag har fått från tjänstemännen – det är inte mitt område.

Jag tycker att det är väldigt bra att vi har detta stöd, och jag står bakom det till fullo. Jag tycker också att det är bra att vi har höjt det.

När vi pratar om assistansersättningen generellt återger Lars Beckman bara en väldigt liten del av vad jag har sagt. I Sverige är möjligheterna att få assistans bland världens bästa. Det är jag väldigt stolt över. Och just därför att jag tycker att det är en viktig reform och att det är viktigt att detta finns kvar vill jag värna systemet och därmed motarbeta fusk.

Det jag pratade om i *Ekot* var vårt arbete för att försöka motverka fusk. Där kan jag konstatera att Moderaterna i sina budgetmotioner skriver saker som att kostnaderna för assistansersättning har ökat under lång tid och förväntas fortsätta öka och att det tyvärr finns för mycket fusk. Det låter faktiskt ganska likt det jag sa i *Ekot*, så man kanske ska städa framför egen dörr innan man anklagar andra.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellationerna 2020/21:339, 357 och 388 om stöd för demokrati i Ryssland

Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat huruvida jag avser att verka i EU för ytterligare restriktiva åtgärder mot ryska företrädare givet angreppen mot Aleksej Navalnyj, huruvida åtgärder riktade mot Nord Stream 2 kan vara en del av EU:s åtgärder samt hur jag avser att hantera de ryska kränkningarna av den europeiska säkerhetsordningen under det svenska ordförandeskapet i OSSE.

Kerstin Lundgren har frågat huruvida jag är beredd att driva kravet på Magnitskijsanktioner mot Navalnyjs angripare och ytterligare restriktiva åtgärder med anledning av det som händer i Ryssland och vilka ytterligare åtgärder jag är beredd att driva för att markera mot den utveckling vi ser när det gäller yttrandefrihet och mänskliga rättigheter i Ryssland.

Margareta Cederfelt har frågat huruvida jag avser att vara pådrivande i EU för skärpta sanktioner till följd av gripandet av Navalnyj och behandlingen av oppositionella i Ryssland, huruvida jag är beredd att verka för att EU använder det nya sanktionssystemet för brott mot mänskliga rättigheter samt huruvida jag är beredd att lyfta frågan om rysk penningtvätt.

Regeringen är djupt bekymrad över gripandet av och domen mot Navalnyj. Samma dag som Navalnyj greps i Moskva efter sitt återvänd-

ande uppmanade jag den ryska regeringen att släppa honom och respektera hans mänskliga rättigheter, inklusive hans medborgerliga och politiska rättigheter.

Jag tog upp Navalnyjs fall och den förvärrade situationen för mänskliga rättigheter i Ryssland vid mitt möte med utrikesminister Lavrov i Moskva den 2 februari. På presskonferensen efteråt upprepade jag även uppmaningen om hans frigivning. En svensk diplomat följde på plats hela rättegångsförfarandet den 2 februari tillsammans med ett antal diplomater från andra EU-länder.

Nervgiftsattacken mot Navalnyj förblir dessutom outhärdad i Ryssland. Regeringen står fortsatt bakom EU:s gemensamma krav på en oberoende utredning av attacken och de restriktiva åtgärder som antogs mot Ryssland i oktober 2020 med anledning av denna.

EU-diskussionen om Navalnyj vid rådet för utrikes frågor den 25 januari sände en tydlig signal om att EU står samlad i sitt fördömande av de massgripanden och det polisvåld som följde på Navalnyjs återkomst samt i uppmaningen om hans omedelbara frisläppande. Vi fortsätter att följa utvecklingen och utesluter i nuläget inga åtgärder inom befintliga sanktionsregimer, samtidigt som vi verkar för ett effektivt, rättssäkert och trovärdigt användande av MR-sanktionsregimen.

Det är centralt att EU förblir enat i sin gemensamma Rysslandspolitik. Rådet kommer att få anledning att återkomma till frågan vid mötet denna månad. Sverige är och kommer fortsatt att vara drivande i EU för att mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer ska förbli givna beståndsdelar i EU:s politik gentemot Ryssland.

Sverige kommer också att fortsätta att regelmässigt ta upp kränkningar av mänskliga rättigheter i internationella forum såsom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Sverige ställde sig bakom det EU-anförande som hölls i Europarådet den 20 januari gällande Navalnyj, där den höge representantens uttalande från den 18 januari återgavs å EU:s vägnar. Vid den senaste sessionen i FN:s råd för mänskliga rättigheter i september/oktober 2020 fördömde Sverige, både enskilt och tillsammans med EU, mordförsöket på Navalnyj.

OSSE är en av få återstående öppna kanaler för regelbunden dialog om säkerhetsfrågor i vår region. Att värna den europeiska säkerhetsordningen är en hörnsten i det svenska ordförandeskapet. De principer och åtaganden som utgör den europeiska säkerhetsordningen är vägledande för vårt engagemang för konfliktlösning i regionen. Som ordförande för OSSE kommer vi, med denna utgångspunkt, att söka en konstruktiv dialog med alla deltagande stater, inklusive Ryssland. Jag värnar alltid OSSE:s gemensamma åtaganden och principer och är beredd att påtala kränkningar mot dessa.

Regeringens hållning till Nord Stream 2 grundas i en bred analys av projektets energi- och klimatpolitiska, rättsliga och säkerhetsmässiga implikationer för europeiska intressen. Respekten för folkrätten är ett väsentligt svenskt säkerhetspolitiskt intresse. Jag utesluter inte att Nord Stream 2 kan komma att diskuteras när rådet sammanträder för den planerade diskussionen om Ryssland, samtidigt som jag kan konstatera att den tyska förbundsregeringen är tydlig med att de i nuläget fortsätter stödja projektet.

Svenska tjänstepersoner träffar regelbundet ryska motparter för diskussioner om penningtvätt och finansiering av terrorism inom ramen för deltagandet i Financial Action Task Force, en teknisk organisation som utfärdar globala standarder på detta område. Rysslands system utvärderades av FATF år 2019, och rapporten som har publicerats offentligt redogör i detalj för ryska myndigheters möjligheter att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism.

Anf. 46 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! Denna vecka har vi sett en synnerligen absurd dom riktad mot en mycket modig man i Moskva. Aleksej Navalnyj fick en påbackning med tre och ett halvt års fängelse för att han inte hade inställt sig hos den lokala polisen för en tidigare villkorlig dom, en dom som han dessutom fått skadestånd för från rysk sida därför att den inte uppfyllde kriterierna för rättssäkerhet.

Han har inte kunnat inställa sig på den lokala polisstationen av ett mycket enkelt skäl, fru talman. Han har vårdats i Tyskland efter att ha utsatts för ett giftmordsförsök av samma ryska myndigheter som nu har fällt honom. Han har legat i koma, väckts upp ur koman och vårdats, så det är klart att han har haft svårigheter att inställa sig hos den lokala polisen. Dessutom står han uppenbarligen inför domstol även i dag.

Fru talman! I Ryssland, från borersta Asien ända till den västliga delen av federationen vid Finska viken, hör man nu demonstrationer – människor som pratar om kalsongmördare och syftar på Putin och människor som viftar med toalettborstar och syftar på Putins palats.

Då är det viktigt att understryka att vi som nu pekar på detta inte är russofobiska. Tvärtom står vi på det ryska folkets sida. Det är dem som demonstrerar och just Aleksej Navalnyj som vi lyfter fram – mot snattande, korrupta män i Kreml. Och vi pratar om giftmördare. Novitjok är ett kemiskt vapen.

Det har nu också kommit medieuppgifter om att den 55-årige läkare som vårdade Aleksej Navalnyj är död. Journalistkollektivet Bellingcat har visat att kalsongförgifarna, som riktade sig mot Navalnyj, har befunnit sig på de platser där tre andra ouppklarade mord har begåtts under de senaste åren. Från Storbritannien vet vi sedan tidigare att man har skickat ut hejdukar för att försöka mörda Skripal i Salisbury.

Därför, fru talman, tror jag att det är viktigt att vi nu visar tydlighet mot Ryssland. Vi måste slå med kännbara medel, och det är ekonomin som fungerar, både mot enskilda personer som flyttar sina pengar från Ryssland till Europa och mot själva strukturen.

Fru talman! I går hade jag tillsammans med Fredrik Malm från Liberalerna en debattartikel om att ett lämpligt sätt att slå mot Ryssland vore sanktioner mot Nord Stream 2. Jag vet att Kerstin Lundgren och Centerpartiet driver samma sak. Sanningen är ju den, att mig veterligen driver sex partier i Sveriges riksdag åsikten att man borde använda sanktioner mot Nord Stream 2: Vänsterpartiet, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna, Kristdemokraterna och Moderaterna.

Jag tycker att regeringen borde stappa upp, som det heter på modern svenska, och också uttala att det är rimligt att som en markering mot det som nu sker i Putins Ryssland använda ekonomiska sanktioner, som att Europa samfällt stoppar Nord Stream 2.

Fru talman! Detta måste naturligtvis göras i samverkan och samarbete med andra, inom ramen för EU och inom ramen för likatänkande länder – inte minst för att övertyga Tyskland, som kanske är det land som mest motsätter sig sanktioner mot Nord Stream 2. Då får man göra det, och då får man vara tydlig.

Ronald Reagan sa en gång till mr Gorbatsjov apropå Berlinmuren: Riv ned den här muren! Jag skulle vilja att vi hade en utrikesminister som kunde säga till Angela Merkel i Tyskland: Stoppa den där gasledningen!

Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Den ryska oppositionens mest uttalade företrädare är i dag Aleksej Navalnyj. Han har haft modet att utmana korruptionen, dess systemägare i Kreml, Putins styre och därmed FSB. Han hade dessutom fräckheten att gäcka sina angripare genom att överleva förgiftningen med novitjok, det kemiska gift som bekräftats av svenska och franska laboratorier samt av OPCW.

Efter att ha tagit del av utrikesminister Lavrovs kommentarer om detta skulle jag som svensk protestera kraftfullt när man ifrågasätter trovärdigheten i våra laboratoriers slutsatser när det gäller det kemiska giftet. Det var ett gift som ryska myndigheter, trots uppenbara försök, inte kunde gömma undan när Navalnyj nådde vården i Tyskland.

Navalnyj har prövats återkommande för olika politiskt motiverade anklagelser, och han är inte ensam om just detta i Ryssland, tyvärr. Ett antal av hans fall har också prövats av Europadomstolen för mänskliga rättigheter, och som framgick av Hans Wallmarks inlägg dömde Europadomstolen till Rysslands nackdel i det mål som ligger till grund för den senaste Kafkaprocessen i den ryska domstolen, där Navalnyj dömdes till tre och ett halvt års fängelse.

Navalnyj valde frivilligt att återvända till Ryssland. Han hade fräckheten att inte låta sig skrämmas bort från sitt hemland. Det är ju många som regimen vill skrämman ut ur landet för att undvika konkurrens. Man vill undvika att det ska finnas någon företrädare för någon opposition mot styret.

Kreml och Putin står snart inför parlamentsval. Man har varit tydlig med sin rädsla för Navalnyj. Nu vill man ha honom borta från både parlamentsvalet och det kommande presidentvalet.

Fru talman! När Navalnyj återvände greps han. Efter en synbart rättsvidrig process har han förts till Matrosskaja Tisjina, det fängelse där Magnitskij torterades till döds. Detta sker alltmedan de som är ansvariga för förgiftningen av Navalnyj går fria, precis som de som var ansvariga för torterandet av Magnitskij. De som utför förgiftningen går fria från straff medan de som drabbas av förgiftning åker i fängelse eller mördas. Detta kan naturligtvis inte vara okej för Sverige eller EU.

Här krävs att man är tydlig. Därför måste jag säga att jag är lite förvånad. Jag har hört utrikesministerns anförande, men jag har inte hört något svar på mina frågor. Min fråga var om utrikesministern är beredd att driva kravet på Magnitskijsanktioner mot Navalnyjs angripare och ytterligare restriktiva åtgärder med anledning av det som nu händer i Ryssland. Jag frågade också om ytterligare åtgärder som ministern kan vara beredd att driva för att markera mot utvecklingen när det gäller yttrandefrihet och mänskliga rättigheter i Ryssland. Jag hörde inte svaren på de frågorna.

Anf. 48 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Ja, det som händer i Ryssland upprör, förfäras och kräver åtgärder. Navalnyj har försvarat sig i domstol. Han blev dömd. Det var något som inte kan förvåna någon.

Det är viktigt att vi i den demokratiska västvärlden står vid sidan om de ryska demokratikämpar som nu är ute på gator och torg – som fängslas, arresteras och misshandlas. Om inte vi står på deras sida, vem ska då göra det?

Utrikesministern nämnde OSSE. Jag måste kommentera ett par saker när det gäller detta. Jag delar helt utrikesministerns uppfattning att det är viktigt att föra dialog. Det är viktigt att föra samtal. OSSE fyller en funktion genom att det är en av få organisationer där Ryssland fortfarande är med.

Samtidigt får inte medlemskapet i OSSE och det svenska ordförandeskapet på något sätt ligga i vägen för att Sverige ska agera kraftfullt inom EU. Vi ska agera kraftfullt till stöd för demokratikämparna, till stöd för att det ska bli korrekta rättsliga processer i Ryssland, till stöd för att korruptionen ska upphöra och till stöd för att man ska sluta forsla in svarta pengar i stora mängder till Europa.

Uppenbarligen har det arbete som bedrivs inom OSSE inte lett fram till att någonting har upphört. Det har inte blivit stopp på övergreppen. Hans Wallmark nämnde att det är ytterligare en rättegång mot Navalnyj i dag. Den läkare som vårdade honom i Ryssland har avlidit. Det går att nämna fler exempel.

Utrikesministern och jag har tidigare debatterat mordet på Boris Nemtsov. Ryssland kan inte fortsätta på det här sättet, och när jag säger Ryssland menar jag den politiska regimen och ytterst Vladimir Putin.

Någon måste sätta stopp. Någon måste agera. EU har vapen. Då menar jag inte militära vapen, utan jag menar de åtgärder som kan vidtas i form av ekonomiska sanktioner och inreseförbud. Här kan utrikesministern göra en viktig skillnad och visa att Sverige inte bara sitter med vid rättegångar. Sverige håller fanan när det gäller demokrati högt och använder de instrument som står till buds.

Jag nämner detta med tanke på de demonstrationer och fängslanden som skedde i söndags. Numera stannar inte det som sker i Ryssland – hur övergreppen utförs – vid ord och vittnesmål från demonstranter som har fängslats. Det finns bilder på sociala medier. Det finns bilder som når ut i realtid. Då är det viktigt att vi tar vittnesmålen på allvar och på rätt sida agerar så att människor som begår övergrepp, som Putin, får stå till svars och inte kan fortsätta att säga en sak och göra något annat.

Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vi följer den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland nära, och vi är väldigt medvetna om hur det demokratiska utrymmet krymper i landet. Oppositionspolitiker nekas möjligheter att kandidera. Folkliga missnöjesyttringar bemöts med övervåld från polis. Jag blev själv vittne till det när domen föll. Jag kan inte svära på att det var tusentals, men det var otroligt många poliser som kom jättesnabbt med full kravallutrustning och hjälmar och satte upp stängsel och fängslade människor som demonstrerade mot domen.

Bilden som jag fick när jag talade med civilsamhället, till exempel Memorial, kvinnorrättsorganisationer, hbtq-organisationer och olika delar av MR-samhället, var entydig: Det civila samhället ställs inför allt högre press och utsätts för allt större repression. Jag fick många konkreta vittnesmål om detta. Det illustreras naturligtvis av omständigheterna kring Navalnyjs rättsprocess och de gripanden som har följt med anledning av de tre senaste helgernas demonstrationer.

Men man har också antagit ett lagpaket om så kallade utländska agenter, som gör det mycket svårare för till exempel oss i Sverige att stödja civilsamhället. Vi har trots allt en strategi för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland som omfattar nästan 400 miljoner kronor. Det handlar om att främja demokratisk utveckling i Ryssland.

Innan jag går in på Nord Stream 2 vill jag säga något till Margareta Cederfelt. Jag vet att Nemtsov betyder mycket för henne; hon tar ofta upp det. Som vanligt gick jag naturligtvis och hedrade Nemtsovs minne. Han var en politisk vän till mig, och vi gjorde aktiviteter tillsammans i Moskva.

Sverige har haft ett väldigt omfattande arbete när det gäller den svenska hållningen till Nord Stream 2. Det har handlat om de energipolitiska, rättsliga och säkerhetsmässiga implikationerna när det gäller europeiska intressen och om att respekten för folkrätten är ett väsentligt svenskt säkerhetsintresse.

Frågan om att vidta åtgärder mot Nord Stream 2 är en fråga som måste beslutas och diskuteras tillsammans med övriga medlemsstater. Jag förväntar mig att den frågan kommer upp vid den diskussion som EU ska ha om reaktionerna på Navalnyj. I dag är Josep Borrell i Moskva och träffar Lavrov. Och vi hade ett längre samtal efter mitt besök i onsdags kväll.

När det gäller Magnitskijlagarna har EU nu antagit en sådan regim, men det finns också andra sätt för EU att agera. Det kommer med säkerhet att bli en diskussion på FAC om det är den lämpligaste regimen att använda. Den har inte använts i något konkret fall. Jag återkommer till resten.

Anf. 50 HANS WALLMARK (M):

Fru talman och utrikesministern! Jag tycker att det är bra med den beskrivning som utrikesministern gör med anledning av hennes besök i Moskva för några dagar sedan. Det är precis så illa; det är precis så förfärligt. Det är också hedrande att det var en minnesceremoni till Boris Nemtsovs ära.

Men, fru talman och utrikesministern, med den bilden som bakgrund krävs handling. Sverige måste ha en uppfattning. Jag delar fullt ut utrikesministerns uppfattning att man ska göra detta tillsammans. Vi ska göra det med EU och likasinnade länder, men vi måste ha en åsikt.

Fru talman! Då kan jag säga till utrikesministern, dem som eventuellt lyssnar på denna debatt från andra EU-länder och dem från Ryska federationen som eventuellt följer detta: I Sveriges riksdag finns det en bestämd uppfattning. Åtminstone sex partier tycker att just sanktioner riktade mot Nord Stream 2 vore en lämplig åtgärd.

Om utrikesministern vill ha stöd för någon uppfattning som skulle kunna vara regeringssidans – regeringssidan vilar på en ganska bräcklig parlamentarisk grund – råder det ingen tvekan om att vi från Sveriges riksdag skulle säga: Stoppa Nord Stream 2! Vi kan inte göra det ensamma.

Men vi kan göra det tillsammans med andra, och vi kan göra det tillsammans med andra genom att också påverka Tyskland, som är det stora land som kommer att vara mottagare av rysk fossilgas.

Det som också är ett problem är att Socialdemokraterna, fru talman, i andra sammanhang har varit väldigt vaga just i fråga om att använda Nord Stream 2. Jag har sett det personligen i Nordiska rådet, där min partigrupp och även Kerstin Lundgrens partigrupp har drivit på för att det borde vara sanktioner när det gäller Nord Stream 2 och att man borde uttala det från de nordiska partiernas sida. Till och med Vänsterpartiet gjorde det, men inte Socialdemokraterna. Det är för övrigt samma socialdemokrater som såg till att släppa in Ryssland i Europarådets parlamentariska församling. Det här duger inte.

Med den beskrivning som utrikesministern gör måste man med alla rimliga mått mått komma till konklusionen: Detta måste få konsekvenser. Det måste leda till handling.

Jag tror att de övriga sex partierna i Sveriges riksdag kan erbjuda regeringens två partier något: Använd er av Nord Stream 2 som sanktionsmedel!

Fru talman! I går var det frågestund, och utrikesministern deltog i den. Min kollega Hans Rothenberg ställde då två konkreta frågor och fick inget riktigt svar. Jag ber att få upprepa dem, för nu har utrikesministern många fler minuter på sig: Vad har Utrikesdepartementet gjort, och vilka resurser avsätter man för att koordinera aktiviteterna med de baltiska länderna och andra likasinnade? Det är mycket intressanta och relevanta frågor, fru talman, för man ska göra detta tillsammans.

Dessutom hade jag en fråga i min interpellation: Vilka OSSE-mekanismer avser utrikesministern i sin roll som organisationens ordförande att aktivera?

Detta är bra frågor som jag hoppas att man kan få svar på, allra helst en dag då Aleksej Navalnyj för andra gången denna vecka dras in av Putins maktmän i domstol i Moskva.

Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Navalnyj tas på nytt till så kallad domstol. Det händer samtidigt som EU:s höge representant är i Moskva för att möta Lavrov, någonting som inte har skett på väldigt länge post Krim.

Fru talman! Jag har tagit del av utrikesministerns svar på mina frågor, och jag läser: "djupt bekymrad", "uppmanade", "upprepade ... uppmaningen", "tog upp", "sände en tydlig signal", "fortsatt ... drivande", "ta upp", "ställde sig bakom", "fördömde", "utesluter inte ... att diskuteras" och så vidare.

Men, fru talman, jag frågade vilka krav regeringen är beredd att driva – inte vad andra gör eller vad som pågår. När man placerar Navalnyj i fängelset där Magnitskij torterades till döds är Magnitskij-sanktionerna en viktig signal, fru talman. Vi har Magnitskij-sanktioner på plats i EU-numera. Vi vill se det i Sverige också. Här finns ett lackmustest på sanktionerna, för det vore väl lämpligt att i det här läget gå samman med andra och använda det instrument som vi har för att rikta sanktioner mot ansvariga för övergreppen.

Det vore också rimligt att på det sättet agera när det gäller Nord Stream och bygga press. Andra länder är beredda att göra det. Våra baltiska gran-

nar är beredda att vara mycket mer tydliga i vad man driver, och de är ännu närmare Ryssland.

Varför måste Sverige ha en sådan lågmäld och allmänt deskriptiv hållning? Nog borde Sverige kunna vara tydligt. Jag tvivlar inte på att utrikesministern under mötet med Lavrov sa att hon tyckte att Navalnyj skulle släppas fri. Men det viktiga är inte bara vad som sägs i de tysta rummen, fru talman, utan vad man är beredd att driva i förhållande till våra EU-kompisar. Det är någonting som vi tycker är viktigt att ministern är beredd att göra.

Det är också tydligt att vi har en ny administration i USA, där både den nye utrikesministern och presidenten signalerar klarspråk visavi Putin-regimen i Ryssland. Det är möjligt att utrikesministern har fått ett brev med begäran om sanktioner, ett brev som Navalnyjs organisation tillställde president Biden med namn på 35 personer som pekats ut som ansvariga, där man begär att de som är ansvariga för MR-övergrepp och individer som har agerat i Navalnyj-fallet tydligt blir föremål för sanktioner så att det känns.

Nog borde vi kunna göra gemensam sak och driva både inom EU och visavi USA och den nya administrationen att Magnitskijsanktioner införs i EU och i USA.

Anf. 52 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Tack för föregående svar, utrikesministern!

Det är ingen tvekan om var Hans Wallmark, Kerstin Lundgren och jag står när det handlar om att åtgärder måste vidtas. Jag skulle önska att utrikesministern klart och tydligt kunde uttala att ytterligare åtgärder måste vidtas från EU:s sida än vad man hittills har gjort och att utrikesministern kommer att ta initiativ till detta.

Vi är många som har trott att nu är botten för demokratin nådd när det gäller Ryssland. Tyvärr visar det sig gång på gång vara fel. Nya övergrepp begås mot oppositionella och mot demokratikämpar. Pengarna fortsätter att flöda. Detta visar inte minst av att Navalnyj sätts i en ny rättegång i dag och hur även civilorganisationer och andra oppositionella utsätts för våld och övergrepp, precis som utrikesministern har nämnt.

Det kommer att vara ett val i höst, sägs det. Men hur ska detta egentligen kunna kallas för ett val när det inte finns några kandidater som ställer upp? Presumptiva kandidater sätts i fängelse och förbjuds att kandidera. Väljare vågar kanske inte bilda sig en uppfattning och rösta. Det finns ingen kunskap att bilda sig en uppfattning om. Detta vilar inte på demokratins grundvalar, och en viktig fråga inom EU och i Sverige tycker jag borde vara att stå upp för demokratin och för människors rätt att rösta och att veta att valen är korrekta.

”Stöd för demokratin i Ryssland” är rubriken på min interpellation, och det är något jag har frågat om eftersom det är så viktigt. Låt mig citera Patrik Kronqvist från Expressen när han skriver att ”det viktigaste vi kan göra för att stötta demokratin både i Ryssland och på hemmaplan är att dra ut sladden till den ryska penningtvättmaskinen”.

Det är precis vad det handlar om, och det är också vad Aleksej Navalnyj har försökt att göra med sin film om Putins överväldigande palats. Filmen har visats mer än 100 miljoner gånger. Det säger någonting.

Det säger också att det finns ett stort behov av att agera. Att Magnitskijlagarna inte har använts är ju korrekt, men någon gång måste vara den första att tillämpa EU:s starka instrument. Det kan också stärka de transatlantiska förbindelserna, eftersom Biden har gått ut och sagt att nu får det vara slut med Rysslands fasoner och att USA är berett att agera och inte längre accepterar de övergrepp som görs.

Jag stannar vid detta, men jag skulle gärna vilja få ett mer konkret svar från utrikesministern angående vad hon kommer att göra och hur hon kommer att agera inför utrikesministrarnas möte i EU den 22 februari.

Anf. 53 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tror att vi alla i denna kammare är helt överens om den bisarra rättsprocessen, den orättvisa domen och den förfärliga behandling som Navalnyj har fått.

Däremot kan jag inte låta bli att tycka att det är lite synd att man anklagar mig – och Sverige – för att vara ”lågmäld”, att prata i de ”tysta rummen” och så vidare. Jag tror inte att någon som hörde mig på presskonferensen, som följdes av hundratals journalister och blev stor i medier inte bara runt om i Ryssland utan överallt, eller såg de filmer inifrån de ”tysta rummen” som sedan visades på tv-kanaler överallt, håller med. Där krävde jag väldigt tydligt en frigivning av Navalnyj, protesterade mot den behandling som demonstranter har fått och krävde frigivning av dem alla. Vi har också gemensamma samtal i NB8-kretsen, alltså de baltiska och nordiska länderna, och en gemensam deklaration om Navalnyj.

Jag var också, som ledamöterna känner till, en av de allra första utrikesministrarna som den amerikanske utrikesministern Blinken ringde till och diskuterade bland annat läget i Ryssland med. Jag drev sanktionerna på förra utrikesministermötet, vilket också blev resultatet: sanktioner mot förgiftningen. Sverige har också varit aktivt i att hjälpa till att fastställa att det verkligen var nervgiftet novitjok som användes.

Man kan säga väldigt mycket, men man kan inte säga att vi inte har varit tydliga, fått framgång i det vi har krävt och fått stor uppmärksamhet runt om i hela Europa och andra länder för det sätt som vi har hanterat den här frågan på.

När det gäller penningtvätt är det framför allt FATF, som är en oerhört tuff mekanism, som används. Även Ryssland utsätts för detta. Alla länder får denna genomgång just för att penningtvätt ska hindras. Och de lägger inte fingrarna emellan. Det handlar om att när detta upptäcks sänks kreditbetyget. Det är därför den mest effektiva mekanism som finns för detta. Och man fortsätter att kontrollera bland annat Ryssland men också andra länder så att det fungerar där.

Som ordförande i Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, följer jag naturligtvis också åtaganden som alla deltagande stater har gjort när det gäller att man måste följa mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi har en principfast politik gentemot Ryssland, både från Sverige och från EU. Då menar jag att det bästa sättet att behålla denna politik är att man har diskussioner mellan utrikesministrarna och försöker få ett gemensamt agerande. Jag är inte säker på att den taktik som Wallmark föreslår om att skrika högst på Tyskland är

den bästa för att få de tuffaste mekanismerna för att protestera mot detta från EU:s håll.

Anf. 54 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! I dag kom besked om att Tomas Tobé, som är Moderaternas gruppledare i Europaparlamentet, har samlat våra systerpartier från Finland, Danmark, Litauen, Lettland och Estland för att uttala sig för att Nord Stream 2 borde vara en lämplig sanktion.

Skulle Socialdemokraterna i Europaparlamentet, med systerpartier från just den nordisk-baltiska kretsen, kunna samla sig för samma sak? Det vore önskvärt.

Jag tror nämligen att ett antal av EU:s medlemsstater är väldigt duktiga på att formulera ord, inklusive den höge representanten som efter Ann Linde befinner sig i Moskva i dag. Men det är handling som visar att vi står på det ryska folkets sida, och det är det som efterfrågas.

Fru talman! Ja, jag tror att det är skillnad på den utrikespolitiska linjen om Stefan Löfven är statsminister eller om Ulf Kristersson skulle vara det. Jag tror nämligen att en regering under Ulf Kristerssons ledning skulle vara mycket tydligare i den europeiska debatten med att säga: "Stoppa den där gasledningen!" Det är där det finns en skillnad. Jag önskar att vi skulle kunna ha en svensk regering som var drivande på det sättet.

Fru talman! Därför tycker jag, givet det vi nu ser med Aleksej Navalnyj, med korruptionen och kleptokratin i Ryssland men också med det folkliga motståndet från östra Asien till de västra delarna invid Finska viken, att vi ska stå på det ryska folkets sida. Vi ska kräva sanktioner i form av att Nord Stream 2 ska stoppas, men också, precis som mina kollegor har lyft fram här, stå på den sida som resten av den fria världen nu gör med Magnitskijlagstiftning och sanktioner gentemot ett antal personer.

Fru talman! Vi ska till frihetsvänner bland Rysslands folk säga: Vi står på er sida! Vi ska till kalsongmördare och palatsbyggare säga: Det kommer att komma åtgärder!

Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! Principer är viktiga, deklARATIONER är viktiga och krav är naturligtvis viktiga. Men de måste visa att vi menar allvar och att det inte bara är ännu en princip, en deklARATION eller ett krav. Det måste finnas handling bakom.

Sverige måste också i handling kunna visa att vi är beredda att gå vidare för att inte bara säga utan faktiskt också göra något för att stötta dem som vill se sanktioner mot dem som utför övergrepp på mänskliga rättigheter och mot dem som räcker lång näsa mot domstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg.

Fru talman! Rysslands rättsväsen, Kreml, gör just detta nu. Man räcker lång näsa mot Europadomstolen, som kom fram till att rättegången mot Navalnyj, gällande det brott som han nu sitter inne för, var felaktig. Trots det använder man denna dom och sätter in honom på nytt i tre och ett halvt år.

Det går inte att agera som att ingenting har hänt, eftersom Ryssland uppenbarligen inte bryr sig ens om Europadomstolen för mänskliga rättigheter. Vad är det då som säger att Kreml och Putins styre skulle bry sig om

ännu en deklARATION eller en kommentar på en presskonferens som må vara aldrig så bra?

Det krävs sanktioner. Sanktioner enligt Magnitskijmodell skulle vara en tydlig signal till Ryssland. Det bör Sverige driva. Det handlar om sanktioner som följer pengarna, sanktioner som markerar mot dem som är ansvariga för det som nu händer. Och de måste träffa rätt. Det får inte vara som det är just nu. Där kan också Nord Stream tydligt vara med som ett krav mot Tyskland.

Anf. 56 MARGARETA CEDERFELT (M):

Fru talman! Det har sagts här tidigare att Navalnyj naturligtvis diskuterades vid Europarådets parlamentariska församlings senaste session. Vid flera återkommande tillfällen ställdes krav på omedelbar frigivning av Navalnyj och de demonstranter som är frihetsberövade.

Jag är helt övertygad om att om utrikesministern skulle lyfta fram dessa frågor och också föra in kravet på utvidgade sanktioner vid utrikesministrarnas sammanträde den 22 februari skulle detta få stöd i Sveriges riksdag. Men det skulle också få ett stöd i ett stort antal nationella parlament bland EU:s medlemsstater.

Därför ställer jag åter min fråga om utrikesministern är beredd att ta initiativ till utvidgade sanktioner vid EU:s ministerrådsmöte. Ett enkelt ja skulle vara ett väldigt välkommet svar, inte bara här i kammaren utan också bland de människor som lyssnar på debatten.

Sedan vill jag också säga att jag är helt övertygad om att utrikesministern driver frågor. Jag har suttit på OSSE:s ministerrådsmöten och hört den svenska OSSE-ambassadören inte använda OSSE:s terminologi om crisis in and around Ukraine utan faktiskt säga vad det handlar om, nämligen den ryska aggressionen gentemot Ukraina. Det tycker jag är bra.

Men tappa nu inte skärpan här på grund av ordförandeskapet, utan se till att använda samma terminologi. Och använd den också när det handlar om demokratin i Ryssland och frigivande av Navalnyj och de fängslade demonstranterna.

Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är verkligen bra att det inte bara har blivit ord. Jag tycker i och för sig att man från riksdagen inte ska förminska vad det betyder med tydlighet och fördömande och att vara ute i pressen. Det skulle vara jättefarligt om det blev en sådan stämning i riksdagen att man inte inser hur viktigt detta är och de reaktioner som har kommit. Jag förutsätter att ni följer Twitter när det gäller de reaktioner som har kommit.

Det har införts sanktioner med anledning av förgiftningen. Och det kommer att diskuteras en utvidgning av sanktionerna på nästa möte. Det är inte så att det inte kommer att diskuteras eller inte kommer att tas upp av mig eller någon annan. Det är inte så att alla andra sitter och inte gör någonting och att vi måste ta initiativet. Detta initiativ har redan tagits. Det är redan sagt att detta ska diskuteras på nästa möte. Det behöver man alltså inte heller vara orolig för.

Dessutom är det naturligtvis som Margareta Cederfelt säger – man får räkna med kritik för hur man uttrycker sig. Efter att jag hade varit i Ukraina fick jag väldigt hård kritik från den ryska sidan. De var inte nöjda med det sätt på vilket de tyckte att jag hade uttalat mig.

Prot. 2020/21:77

5 februari

Svar på
interpellationer

Givetvis ska man i en konsensusorganisation ha respekt för så kallat överenskommet språk. Samtidigt är det så att jag också är utrikesminister i Sverige och en av EU:s utrikesministrar, och i den egenskapen kan jag utan problem – också enligt reglementet i OSSE – uttala mig så som vi säger.

Slutligen måste jag säga att inget politiskt styre eller samhälle har rätt att neka sina medborgare rätten att tala och tänka fritt. Navalnyj är en av många röster i Ryssland som vill protestera mot sakernas tillstånd. Han har betalat ett högt pris, och han måste få vårt stöd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellationerna 2020/21:348 och 368 om ridsport under coronapandemin

Anf. 58 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig på vilka fakta och omständigheter jag och regeringen har baserat ställningstagandet att begränsa en sport med stora möjligheter att hålla avstånd medan butiker får bestämma själva så länge de avgör om det går att hålla avstånd. Hon har också frågat mig om jag och regeringen har några planer på att ta beslut för att tillåta tävlingar utan publik även för dem som är födda 2004 eller tidigare inom sporter där det går att hålla avstånd.

Vidare har hon frågat vilka stora skillnader vad avser smittspridning eller andra skäl som har legat till grund för mitt och regeringens beslut att se olika på en tävling utan publik där det går att hålla avstånd och en matbutik med flera hundra kunder.

Sofia Westergren har frågat mig om det framöver kommer att möjliggöras för ridsport och liknande utomhusaktiviteter för ungdomar födda tidigare än 2005 samt, om svaret är ja på denna fråga, hur min prognos ser ut för en sådan möjlighet.

Låt mig börja med att det för regeringen har varit tydligt att den lagstiftning vi haft före den tillfälliga covid-19-lagen inte varit anpassad för en pandemi av det här slaget. Särskilt ordningslagen visade sig vara ett trubbigt verktyg, och det har varit svårt att få till träffsäkra åtgärder för att hindra smittspridning. Jag är den första att beklaga detta men är samtidigt ödmjuk inför svårigheterna i att reglera och begränsa aktiviteter med önskvärd precision oavsett vilka verktyg som står till buds.

Idrottens betydelse för folkhälsan men också för varje individ och för vårt gemensamma samhällsbygge kan svårligen överskattas. Under pandemin har det emellertid varit självklart att även dessa aktiviteter måste bedrivas på ett sätt som minimerar risken för smitta.

Jag har själv haft kontakt med stora delar av idrottsrörelsen, däribland Svenska Ridsportförbundet, och tagit del av deras åtgärder för att minska smittan. Jag har också under hela pandemin arbetat för att idrottsverksamhet ska kunna genomföras på ett säkert sätt och så snart det är lämpligt kunna återupptas på alla nivåer, bland annat genom att säkerställa att en dialog förs mellan idrottsrörelsen och Folkhälsomyndigheten. Med den tillfälliga covid-19-lagen har vi nu också betydligt bättre möjligheter till mer träffsäkra åtgärder.

Regeringens bedömning är att det för tillfället finns ett behov av att säkerställa att alla adekvata åtgärder vidtas för att bromsa smittspridningen. Regeringen har därför, efter dialog med Folkhälsomyndigheten, uppmanat kommuner och regioner att hålla verksamhet som allmänheten har tillträde till och som inte är nödvändig stängd fram till och med den 21 februari.

Sedan tidigare har idrotts-, fritids-, och kulturaktiviteter för barn och unga födda 2005 och senare undantagits från rekommendationen att stänga ned verksamheter. Folkhälsomyndigheten bedömer också att idrotts- och fritidsverksamheter bör hållas öppna även för unga i gymnasieåldern, alltså personer födda 2002 och senare. Lokaler och anläggningar bör således hållas öppna för idrotts- och fritidsaktiviteter även för unga i gymnasieåldern, precis som för yngre barn.

Pandemin har slagit hårt mot idrottsrörelsen. De problem som uppstår när människor – barn och vuxna – inte kan idrotta tillsammans under så lång tid är svåra att hantera. Regeringen har därför nyligen gett Centrum för idrottsforskning i uppdrag att undersöka coronapandemins effekter på idrotten i Sverige för att få kunskap om pandemins effekter på människors idrottande och för att kunna bygga en starkare idrottsrörelse i framtiden.

Låt mig slutligen lyfta fram vikten av Coronakommissionens arbete i detta sammanhang. Det ska bli mycket intressant att ta del av kommissionens utvärdering av regeringens och berörda förvaltningsmyndigheters samt regionernas och kommunernas åtgärder för att hantera pandemin och dess effekter.

Anf. 59 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Ridsporten sysselsätter ungefär en halv miljon svenskar inom fritid och tävling. Den är Sveriges tredje största ungdomsidrott, med väldigt många flickor, och hade totalt cirka 356 000 tävlingsstarter under 2019.

En vanlig tävling – Falsterbo eller liknande – har ganska många besökare, men väldigt många tävlingar på lokal eller regional nivå ser inte alls ut så. Man vill ju gärna ha publik, men under 2020 lyckades man ändå – med gott resultat – hålla en hel del tävlingar med goda avstånd och utan publik.

Inom ridsporten är det relativt enkelt att hålla avstånd, för man sitter ju på en häst och har minst en hästlängd till nästa ryttare. Många hästar tycker dessutom att det är lite spännande att vara på tävling; de kan vara lite stisiga och behöver därför kanske ännu mer avstånd.

Att man kan ha lokala tävlingar innebär inte att det måste vara en massa människor som utsätts för smittorisk. De kan gå att arrangera väldigt avskalat vad gäller funktionärer, med till exempel en domare, en sekreterare och en funktionär. Till det kommer en ryttare och en häst som ska tävla och kanske också en ryttare och en häst som ska starta därefter. Klart!

Vi kan jämföra detta med exempelvis en butik. Sedan den 23 december bör bland annat butiker, köpcentrum och träningsanläggningar bestämma ett maxantal personer som får vistas i lokalerna samtidigt för att minska trängseln. Antalet personer i lokalerna bör anpassas efter lokalens storlek, möblering och ventilationsmöjligheter. När man tävlar på en häst rider man ju oftast utomhus eller i ett stort och luftigt ridhus. Men när det gäller

butiker varierar maxantalet från butik till butik, och åtgärderna måste anpassas utifrån varje enskild butik.

Det finns ingen precis modell för hur man räknar ut ett maxantal, utan handlaren ska själv göra en enskild bedömning utifrån sin butiksmiljö. Det är ju jättebra, och det är väldigt många som gör detta på ett riktigt bra sätt. I min stora lokala matbutik får det vara 450 personer samtidigt.

Fru talman! En av mina frågor till ministern lyder: På vilka fakta och omständigheter har ministern och regeringen baserat ställningstagandet att begränsa en sport med så stora möjligheter att hålla avstånd medan butiker får bestämma själva om det går att hålla avstånd?

Det känns som att regeringen antingen har dålig kunskap om hur det funkar eller inte är intresserad av utfallet av sina beslut.

En av mina andra frågor till ministern är: Vilka stora skillnader avseende smittspridning eller andra skäl har legat till grund för ministerns och regeringens beslut att se olika på en tävling utan publik där det går att hålla avstånd och en matbutik med flera hundra kunder?

Ministern säger i sitt svar att regeringen uppmanat kommuner och regioner att hålla verksamhet som allmänheten har tillträde till och som inte är nödvändig stängd fram till den 21 februari. Det är ganska stor skillnad på en hästtävling och på att simma i en stor bassäng. När det gäller ridning hade man redan före corona restriktioner av säkerhetsskäl. På min dotters skola hade de ett maxantal på sju ekipage i ridhuset redan för tre år sedan.

Ingen vill ju ha smittspridning, och alla är intresserade av att ha en smittsäker verksamhet. Jag undrar varför hästnäringen inte är betrodd att göra detta när butiker är det.

Anf. 60 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Ett år har snart gått med coronapandemin. Det är många som har isolerat sig, och skolor och aktiviteter för barn och unga har stängts ned. Vi vet att stillasittande och uteblivna sociala aktiviteter påverkar folkhälsan negativt och leder till sjukdomar.

Åtgärderna ska vara effektiva, logiska och motiverade.

Jag blev glad när statsminister Stefan Löfven vid en pressträff för knappt två veckor sedan sa att barn och unga ska kunna fortsätta att hålla på med sin fritidsverksamhet. Jag noterar att minister Linds svar stämmer väl med det som sas på pressträffen.

Det finns risker med att öppna upp alla idrottsaktiviteter just nu, men det finns skäl att göra särskilda bedömningar vad gäller vissa idrotter. Singelsporter som utförs utomhus, likt ridsporten, kan hålla ett högre smittskydd. Jag vill ge några exempel på särskilda regler för tävling som ridsporten har tagit fram: Läktarna ska vara stängda och tävlingar genomföras utan publik. Utöver ryttaren ska bara nödvändig personal finnas, som medhjälpare och funktionärer. Kafeterior ska anpassas efter coronaläget med begränsningar av antalet personer och med förpackad mat. Restriktioner ska följas när det gäller hur folk ska vara fördelade på tävlingsytorna. Traditionella prisutdelningar ska inte göras under pandemin.

Några saker som är speciella för sporten är att närkamp inte får förekomma, utan det är en sparklängds avstånd som gäller som min kollega Anstrell påpekade. Med detta avstånd uppfylls smittskyddet med råge.

Ridhusen där ridning och tävlingar äger rum kan likställas med utomhusmiljö. Det är stor luftvolym och god ventilation.

De unika förutsättningarna kan även gälla för fler sporter, som cykling och orientering. Det är mycket som skiljer mellan sporter. Därför bör vissa utomhussporter där personkontakt inte förekommer kunna behandlas annorlunda.

Fru talman! Jag vill fråga minister Lind om hon kommer att se över möjligheten att öppna upp för tävlingar som kan hållas med ett högt smittskydd.

Fråga två gäller min tolkning av statsministern vid pressträffen och minister Linds svar att barn och ungdomar födda 2005 och senare ska ha tillgång till sina fritidsintressen. Hur är det tänkt att det ska genomföras, och när ska det bli verklighet?

Anf. 61 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill tacka både Alexandra Anstrell och Sofia Westergren för interpellationerna, för jag tycker att det är viktigt att vi regelbundet belyser idrottsrörelsens förutsättningar under och genom pandemin och inte minst hur viktigt det är med idrott för våra barn och unga.

Jag vill börja med att klargöra, så att det är tydligt, att när det gäller allmänna sammankomster och offentliga tillställningar är det som just nu begränsar publikantalet det som faller inom ramen för tidigare ordningslagen och nuvarande pandemilagen, nämligen den åttabegränsning som nu ligger.

Jag kunde igår berätta att regeringen just nu jobbar med att ta fram förslag på nya förordningar vid ett förbättrat smittläge. Vi tittar bland annat på att kunna göra skillnad mellan utom- och inomhusverksamheter, att kunna ta hänsyn till storlek på både anläggningen och området där en aktivitet utförs. Här vet vi att i både motionslopp och stora deltagaridrotter, där deltagarna inte är där för att titta på evenemanget utan också vara en del av det, har det enligt ordningslagen inte funnits möjlighet att ta hänsyn till att man rör sig i ett många kilometer långt motionslopp eller i en stor skog för orientering, till exempel. Det är sådana saker som vi tittar på nu.

Som socialministern berättade igår förbereder vi också förordningar vid händelse av ett försämrat smittläge. Det har ju varit en väldigt ansträngd situation över julen och vintern.

Själva tävlingsverksamheten regleras inte i pandemilagen, utan det är Folkhälsomyndighetens föreskrifter och allmänna råd som gäller för denna. Vad de har sagt fram till nu är att enstaka tävlingar och matcher för barn födda 2005 och senare är okej. Vi vet att tävlingar har en enorm påverkan på barns motivation att idrotta. Det skänker glädje och ger den lilla guldkanten. Men Folkhälsomyndigheten säger också att det inte är läge att återgå till de vanliga seriespelen än. Man vill också hålla en restriktivitet när det gäller de äldre tonåringarnas och vuxnas tävlingar och matcher, men inte det som rör den rena elitidrotten. Där har man sagt att det är yrkesverksamhet och att den bör fortgå.

Jag förstår såklart att det här påverkar väldigt många i vårt land nu, inte minst alla ungdomar som finner glädje i tävlingar både inom ridsporten och inom andra idrotter.

Folkhälsomyndigheten kommer att uppdatera sina allmänna råd och föreskrifter den 6 februari. Då återstår det att se om de säger någonting om de äldre tonåringarna. Men jag är väldigt glad att regeringen och Folkhälsomyndigheten igår kunde ge beskedet att vi nu kan öppna också för de äldre tonåringarna att träna. Att värna barns och ungas fritidsaktiviteter menar vi är att de ska kunna delta i organiserad idrott, i organiserad kulturverksamhet och annan fritidsverksamhet. Det kan handla om verksamheter inom ett trossamfund eller annat. Det rör inte själva tävlingsverksamheten. Där är Folkhälsomyndighetens rekommendation att vi fortsatt ska vara restriktiva.

Jag tror att vi alla ser framför oss en framtid där vi så snart som möjligt kan återgå mer till ett normalläge. Det betyder såklart jättemycket.

Jag vill också säga att det är klart att det inte beror på vare sig intresse eller kunskap att vi har de restriktioner vi har. Vi har inte haft en lagmässig möjlighet att ta fram träffsäkra restriktioner. Nu har vi det. Men som läget var i december var det prioriterat att snabbt få in andra verksamheter i begränsningen. Även butiker har att förhålla sig till en kvadratmeteryta per person i butiken.

Nu jobbar vi för att förbereda oss för ett bättre läge med mer träffsäkra restriktioner för sammankomster men också ifall läget blir värre.

Anf. 62 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för klargörandet!

Jag tycker att det är bra att ministern tittar på olika lösningar. Men tiden går och snart är det vår.

Det är ganska stor skillnad på seriespel och en hopptävling med hästar, en orienteringstävling eller, för den delen, utförsåkning.

Nu kommer det nya råd den 6 februari, vilket ska bli intressant. Men det är fortfarande så att det inte riktigt går att dra alla över en kam i de här besluten.

Det är bra att regeringen har gett Centrum för idrottsforskning i uppdrag att undersöka coronapandemins effekter på idrotten i Sverige. Min upplevelse är att de har slagit enormt hårt mot hela vår folkhälsa. Å ena sidan är det bra, för det är många fler som är ute och promenerar. Å andra sidan kan naturligtvis inte en satsande 16-åring som vill och behöver tävla för att komma vidare göra det i dag. Jag tror faktiskt att den psykiska ohälsan, som redan i dag är stor bland Sveriges ungdomar, kommer att bli värre. Det är viktigt med en meningsfull fritid.

Jag har fått frågan från väldigt många stalltjejer varför reglerna ser ut som de gör, att de inte får delta i en tävling utan publik, medan de kan gå och handla i affären med 449 andra personer fram till klockan 22 på kvällen. Därför är min fråga till ministern: Vilka stora skillnader vad avser smittspridning eller andra skäl har legat till grund för ministerns och regeringens beslut att se olika på en tävling utan publik, där det går att hålla avstånd, och en matbutik med flera hundra kunder? Håller inte ministern med om att det är obegripligt?

Fru talman! Jag upplever faktiskt inte att jag får något svar på min fråga.

Jag har själv haft corona, och det är ingenting som jag önskar någon. Därför tycker jag att det är extremt viktigt att hålla avstånd, sprita händerna och inte träffa så många människor. Men det är faktiskt omöjligt att förklara det beslut som regeringen har tagit utifrån Folkhälsomyndighetens riktlinjer.

Jag undrar återigen om ministern kan svara på min fråga: På vilka fakta och omständigheter har ministern och regeringen baserat ställningstagandet att begränsa en sport med så stora möjligheter att hålla avstånd, medan butiker själva får bestämma om det går att hålla avstånd? Finns det inte ett förtroende för hästnäringen? Det är en fråga som ställs mest varje dag.

Kom igen nu, ministern! Håll med om att det är obegripligt att det kan vara så olika! Vad säger du till alla tävlingssugna, duktiga ryttare som står i startgroparna och bara vill komma igång? De kan ju hålla avstånd, för det har de alltid gjort.

Jag undrar om ministern och regeringen har några planer på att ta beslut om att tillåta tävlingar utan publik även för dem som är födda 2004 eller tidigare inom de sporter där det går, för det är olika beroende på hur man kan hålla avstånd. Det handlar ju inte bara om ridtävlingar utan också om andra individuella sporter som orientering, utförsåkning, konståkning och liknande. Det går ju att göra om man vill.

Anf. 63 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag tackar minister Lind för svaret.

Jag förstår att gränsen för födda 2005 kan ha med grundskolan att göra och att grundskolorna till skillnad från gymnasierna håller öppet, även om de jobbar mer på distans nu än i höstas.

Jag hade önskat att man såg mer på att tillåta tävlingar som kan genomföras med högt smittskydd än på att dra hårda åldersgränser. Barn och unga är vår framtid, och de behöver ha en meningsfull fritid med idrott, rörelse och kultur. Smittskyddet ska vara högt, logiskt och väl motiverat.

Jag vill berätta för minister Lind om en duktig tjej. Hon heter Wilma, är 17 år och bor i Uddevalla. Hon har tävlat ponny på högsta nivå, men förra året sålde hon sina ponnyer och köpte två stora hästar. Men så slog coronan till, och hon har inte haft någon möjlighet att kvala in.

Min dotter som har ridit storhäst i flera år är ett år yngre än Wilma och får alltså lov att tävla på meriter medan Wilma hamnar i kläm. Så här tokigt slår reglerna just nu. Både min dotter och Wilma har tävlat på landslagsnivå, men nu får Wilma till skillnad från min dotter inte tävla. Båda flickorna är juniorer, så åldersgränsen slår itu juniorgruppen.

Jag tar den här debatten eftersom jag ser hur detta drabbar så många ungdomar som vill utöva sin idrott och tävla. Det är moroten för vardagens slit med skolarbete och hästskötsel. Det är också en idrott som engagerar väldigt många tjejer.

Fru talman! Är minister Lind beredd att utreda vidare hur fokus kan ändras från åldersgränser som slår itu ungdomsgrupper till högt smittskydd? Kan ministern se de förutsättningar som gäller för ridsporten och även andra singelsporter som cykel och orientering?

Reglerna talar om serier och cuper. Inom ridsporten använder vi inte dessa begrepp, utan vi har kval. Man kvalar till olika tävlingar. Det gäller också för att uppnå SM-status. Om de ungdomar som är födda 2005 eller

senare genomför två tävlingar felfritt, får de tillgodoräkna sig det för att uppnå status för ett svenskt mästerskap?

Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar ledamöterna för frågorna.

Låt mig upprepa att det inte är regeringen utan Folkhälsomyndigheten som sätter riktlinjerna för tävlingsverksamhet. Om det finns konkreta frågor, funderingar eller önskemål måste jag be att få hänvisa till den myndigheten. Det ligger nämligen inte inom ramen för pandemilagen.

Jag vet att Folkhälsomyndigheten har en nära dialog med den samlade idrottsrörelsen, och det är bra och uppmuntras. Jag vet också att det finns en bred uppslutning inom idrottsrörelsen för de rekommendationer och riktlinjer som gäller. Jag vet också att Folkhälsomyndigheten också funderar på hur man kan utveckla riktlinjerna framåt i ett bättre smittläge.

Jag har full respekt för olika idrotters förutsättningar, och jag vet att inte minst Ridsportförbundet har gjort stora insatser för att kunna hålla igång verksamhet. Hästarna finns ju där och behöver ridas och tas om hand. Som jag har förstått det har man i den ordinarie idrottsverksamheten kunnat följa Folkhälsomyndighetens riktlinjer, rekommendationer och råd för att det är en verksamhet där man naturligt kan hålla rätt bra avstånd. Man har kunnat hålla igång såväl träningsverksamheten som omvårdnaden av hästar. Ridsporten är ju unik eftersom man har annan levande varelse att förhålla sig till som behöver omvårdnad även under en pandemi.

De riktlinjer och regler som finns slår brett över hela samhället. Vi har alla behövt försaka något under pandemin. Förutom de som blir sjuka, mister sitt liv eller förlorar en närstående går företag omkull och människor ser sina livsverk raseras. Vi saknar alla att få krama en nära släkting eller utöva en efterlängtd fritidsverksamhet.

I vinterns svåra smittläge var prioriteringen att snabbt få in andra verksamheter inom ramen för pandemilagen. Men regeringen har hela tiden sagt att den ska ta fram mer träffsäkra regler. Den gamla ordningslagen slog inte på ett bra sätt; den blev trubbig. Jag svarar därför ja på Sofia Westergrens fråga; jag är absolut beredd att jobba med mer träffsäkerhet. Det gör vi och har gjort ett bra tag.

I går på pressträffen presenterade jag ett antal olika faktorer som vi tittar på. I remissrundan får vi återkomma till hur det konkreta ska se ut. Då kommer jag att kalla till mig publikrådet igen och diskutera detta för att se vilket första steg vi ska ta när smittläget tillåter det. Då är det viktigt att vi har förordningarna beredda och klara så att de kan rullas ut när det behövs. Det kan också vara så att vi går in i ett sämre läge, och då kan det behövas hårdare krav.

Fritid, idrott och kultur har drabbats hårt av restriktionerna och lever under hårda krav. Jag och regeringen har under hela pandemin sagt att vi vill låta barn och unga få utöva sina fritidsintressen inom idrott och kultur och gå i skola. Det är två viktiga prioriteringar, och finns möjligheten är det bra. Därför var det också bra att vi häromdagen kunde öppna upp för de äldre tonåringarnas fritidsverksamhet.

Det finns fortfarande barn som hamnar i kläm. Det finns gränsdragningsproblematik, och det behöver vi förhålla oss till under pandemin. Men vi ska sträva efter att göra reglerna så träffsäkra som möjligt, och det jobbar vi för fullt på nu.

Anf. 65 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Reglerna ska vara så träffsäkra som möjligt. Håller ministern med om att nuvarande regler är träffsäkra? Ministern sa att det är Folkhälsomyndigheten som bestämmer, men ministern kan inte skylla ifrån sig. Myndigheterna arbetar ju på uppdrag av riksdag och regering och ska utföra det som står i lagen, och om det som står i lagen inte är bra behöver vi ändra det. Nu har vi gjort det och ser ändå inga förändringar.

Varför är det så viktigt att tävla? Jo, för det ger en chans att se sin utbildningsnivå, få en utveckling och bli motiverad att gå upp varje morgon för att utfodra sin häst och träna oavsett väder.

Att ha bra balans mellan träning och tävling är viktigt av flera orsaker, dels för att hästen och ryttaren ska hålla rent fysiskt, dels för att motivera. Tävlingsplanering är också viktigt för att få till en bra planering för ett helt år så att både häst och ryttare håller, är motiverade och har chans till återhämtning och en bra fritid. Det är en konst att matcha sin häst så att den presterar på topp vid tävling. Då behöver man framförhållning och rätt träning. Nu kan man inte planera för en vanlig tävlingssäsong, vilket är förståeligt eftersom vi är mitt i en pandemi. Men att dagens regelverk är träffsäkert stämmer verkligen inte.

Återigen: Vilka stora skillnader avseende smittspridning eller annat har legat till grund för att ministern accepterar att olika riktlinjer gäller för en tävling utan publik där det går att hålla en hästs avstånd och en matbutik med 450 kunder inne i butiken?

Anf. 66 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag vill tacka minister Lind så mycket för hennes svar. Jag är extra glad att hon lyfte fram att hästarna behöver sin omsorg och omvårdnad varje dag. Det är oftast tjejer som hanterar dessa stora djur, och det är ett väldigt slit.

Jag är hoppfull om att vi ska finna en bra väg framåt. Jag tycker att vi har haft en riktigt bra dialog, så jag hyser hopp om att det ska finnas regler framgent där hänsyn kan tas till det höga smittskydd som en del sporter kan genomföras med, alltså tävlingar i en del sporter, så som vi har lyft upp.

Tusen tack för debatten!

Anf. 67 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag tackar både Sofia Westergren och Alexandra Anstrell för en viktig debatt.

Jag vill börja med att kommentera Alexandra Anstrell. Jag upplever inte att riksdagsledamoten lyssnar på mina svar. Det är Folkhälsomyndigheten som utfärdar råd och rekommendationer när det gäller smittskydd. Det är väldigt bra att det går en rågång mellan regeringen och Folkhälsomyndigheten. Det är så vi har jobbat hela tiden med smittskyddsarbetet. Råd och rekommendationer till verksamheterna går via Folkhälsomyndigheten.

Regeringen har haft olika lagar till sitt förfogande för att kunna stötta, och vi har sett till att ha en nära dialog med Folkhälsomyndigheten om när det ska vara möjligt att ta olika steg, både att införa mer restriktiva åtgärder

och att kunna öppna upp. Detta har varit den bedömning och det arbete som vi har gjort hela vintern.

Fru talman! I december såg vi en hård andra våg slå till över Sverige. I det läget behövde vi snabbt få på plats pandemilagen och snabbt få in fler verksamheter där. Det var ingen, inte heller den samlade idrottsrörelsen, som i brinnande pandemi i december tyckte att det var läge att öppna upp för tävlingar. Jag vill verkligen understryka det. Jag har upplevt ett starkt stöd och en förståelse hos idrottsrörelsen för nödvändigheten av att prioritera barnen och de unga och att de ska ha en så normal fritid som möjligt. Men det innebär också att elitidrotten – de som har det som en yrkesverksamhet – ska kunna fortsätta.

Självfallet innebär det stora olägenheter. Det är en jättetuff situation för hela den samlade idrottsrörelsen och många andra verksamheter. Det är jag den första att understryka. Vi har ett läge nu då regeringen har sagt att det är prioriterat att kunna ta steg för mer träffsäkra regler, inte minst när det gäller allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Nu jobbar vi och förbereder för detta, samtidigt som vi stöttar idrottsrörelsen för att kunna få till en återstart så snart det är möjligt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2020/21:361 om postdistribuerade tidningar

Anf. 68 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig hur jag, i avvaktan på utredningar och analyser, avser att hantera situationen vad gäller postdistribuerade tidningar i Skåne då Postnord den 1 februari går över till varannandagsutdelning. Han har vidare frågat hur jag långsiktigt ser på postdistribution av tidningar. Slutligen har Hans Wallmark frågat varför det saknas plan och beredskap för att ge distinkta svar på vad som händer med postdistribuerade tidningar nu när varannandagsutdelning är ett faktum i Skåne.

Låt mig börja med att konstatera att tidningsföretagen behöver finnas på olika plattformar för att nå sina användare. Den digitala omställningen går snabbt, men tryckta nyhetstidningar är alltjämt viktiga källor för nyhetsförmedling, granskning och fördjupning för många läsare, inte minst äldre. En väl fungerande distribution av nyhetstidningar i hela landet är därför viktig ur ett demokratiskt perspektiv. Varannandagsutdelning begränsar möjligheten att nå ut med tryckta nyhetstidningar i hela landet, särskilt i glesbygd.

Postnord har bland annat mot bakgrund av fallande brevvolymer aviserat planer på övergång till varannandagsutdelning av post. Under perioden den 28 september till den 27 november 2020 har företaget testat en sådan modell i Lund och Kävlinge i Skåne. Postnord redovisade den 4 december 2020 sina slutliga resultat från försöksverksamheten. Post- och telestyrelsen, PTS, har som tillsynsmyndighet konstaterat att postverksamheten under försöksverksamheten levt upp till kraven men också att detta inte är en garanti för att modellen fungerar i större skala. Om och när Postnord genomför den nya produktionsmodellen i andra geografiska områden

kommer PTS därför att fortsätta granska effekterna av operatörens modell. Efter att Postnord meddelat att varannandagsutdelning införs i Skåne har PTS inlett en ny tillsyn.

Regeringen har gett Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, i uppdrag att utreda förutsättningarna för att genom upphandling eller på annat sätt säkerställa fortsatt daglig tidningsdistribution. Uppdraget togs fram så snart det stod klart att Postnord bedömt att pilotverksamheten med varannandagsutdelning fallit väl ut och att avsikten är att gå vidare med införandet av varannandagsutdelning i hela landet. MPRT ska lämna förslag på hur en lösning där fortsatt utdelning av posttidningar säkerställs kan genomföras.

Postfinansieringsutredningen kommer att lämna förslag 2023, vilket kan bli viktigt på lång sikt. Parallellt behöver vi därför överväga åtgärder för att upprätthålla en fortsatt daglig distribution av tidningar över hela landet.

Jag delar Hans Wallmarks uppfattning att utmaningen för tidningarna är reell, framför allt i Skåne, och vi arbetar därför för att försöka hitta en lösning. Det är viktigt att regeringen får ett underlag som kan ligga till grund för ställningstagande. Jag följer utvecklingen noga, och Kulturdepartementet har en löpande dialog med tidningsbranschen om effekterna för tidningsdistributionen, i ett första steg i Skåne.

Anf. 69 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Kultur- och demokratiministern! Först vill jag bekänna något. Jag är en sådan här gammal fux, så jag läser inte bara tidningen på paddan utan älskar att höra prasslet från morgontidningen vid kaffet, eller teet om man nu är lagd åt det hållet.

Fru talman! Jag har av olika skäl kommit att intressera mig för denna fråga, delvis av det enkla skälet att jag är tjänstledig journalist, även om det var ett tag sedan jag var på tidningen senast. Men ändå, tidningsfrågor ligger mig varmt om hjärtat av olika skäl.

För en tid sedan, närmare bestämt den 11 september, ställde jag en skriftlig fråga till Amanda Lind med anledning av detta, men hänvisades till Anders Ygeman. Då ställde jag en ny fråga, en interpellation, till Anders Ygeman ett halvår senare, men då svarade Amanda Lind. Det är lite förvirrande när det gäller exakt hur dessa frågor har fördelats inom regeringen. Desto viktigare är det att få ett svar, också av det skälet, fru talman, att regeringen har en ganska hög svansföring i mediefrågor. Det är mitt intryck. Man brukar hitta ett tydligt likhetstecken mellan den liberala demokrati som vi försvarar och mediefriheten och mediemångfalden.

Ytterst är detta väldigt viktiga frågor, precis som ministern var inne på, inte minst därför att det, tror jag, delvis är en generationsfråga. Jag vill inte påstå att jag själv är lastgammal, men jag tror att ju äldre man är, desto fler prenumererade tidningar har man hemma i brevlådan. Det är därför det blir så allvarligt, inte minst för de äldre, när tidningen inte kommer varje dag utan varannan dag.

Fru talman! Som journalist kan jag avslöja att poängen med nyheter är att de ska vara någorlunda färska. En varannandagstidning är inte lika aktuell som en varjedagstidning. Och nu är det inte längre ett teoretiskt problem. I min brevlåda hemma i staden i Skåne fick vi för några veckor sedan ett vykort utdelat från Postnord, som meddelade att hela Skåne nu blir ett

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

område med varannandagsutdelning. Det drabbar även dem som har tidning.

Det pågår en massa utredningar, som ministern hänvisade till. Det är Myndigheten för press, radio och tv, som har ett uppdrag som löper ut den 31 mars, och det finns en postfinansieringsutredning som pågår till nästa år. Men detta löser ju inte problemet.

Jag har gjort mig omaket att kolla lite med tidningarna. Problemet i Skåne är att de redan efter ett par dagar började få de första uppsägningarna av abonnemang, av det enkla skälet att de som vill ha tidningen varje dag nu får den varannan dag och att det då inte är samma vits. Och så blir tidningarna anklagade, vilket är lite fult, då det är en effekt av Postnord.

Sedan har Postnord, via ett dotterbolag, erbjudit tidningsföretagen i Skåne att dela ut varje dag men sagt att det kommer att kosta väldigt mycket mer. Detta kan man inte finansiera, och då kommer vi tillbaka till det som jag uppfattar som en hörnsten för regeringen, nämligen mediemångfalden och vikten av att vi har tryckta tidningar men också tidningar på nätet. Lite grann är det så att man säger en sak men gör något helt annat, som får rakt motsatt effekt.

Fru talman! Det var lite förvirrande när jag ställde frågor. Först frågade jag Anders Ygeman, och så svarade Amanda Lind. Jag ställde frågan till Anders Ygeman i första svängen därför att Amanda Lind tidigare sagt att jag skulle fråga honom. Det vore bra om ni kunde ge lite klarhet i vad som händer och hur tidningarna och tidningsläsandet påverkas, för problemet är inte teoretiskt.

Fru talman! Jag vill dessutom varna dem som lyssnar på den här debatten och bor i Västra Götaland eller delar av Halland, det vill säga postnummerområdena 40–51: Postnord kommer att genomföra varannandagsutdelning även där. Nu är det inte bara tidningsläsarna i Skåne det gäller. Nu är det på väg upp längs västkusten, mot Halland och vidare in i Västra Götaland. Vad gör regeringen?

Anf. 70 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag börjar med att kommentera det här med tidningsläsandet. Jag är själv uppväxt med Norrbottens-Kuriren liggandes och prasslandes på mitt köksbord. Jag uppskattade faktiskt från tidig ålder väldigt mycket att läsa i tidningen. Först kanske det var de tecknade serierna och sportsidorna. Sedan tyckte jag att även ledare och nyheter blev intressanta att följa.

Även om digitaliseringen har påverkat nyhetskonsumtionen och vi nu kanske tar del av nyheter många fler gånger per dag än den sena *Aktuellt*-sändningen och morgontidningen har fortfarande den prenumererade tidningen stor betydelse. Jag var inne på det i mitt svar också gällande finansieringen av tidningarnas och mediebolagens affärsmodeller. Man får fortfarande in relativt stora intäkter från den prenumererade papperstidningen. Som sagt är det också en tradition, och många upplever att det ger ett mervärde att få börja sin dag med att läsa nyheterna.

Fru talman! Vi gör i den här regeringen, precis som Hans Wallmark också säger, en väldigt stark prioritering av mediernas situation. Både jag och min företrädare på kultur- och demokratiministerposten har genomfört stora steg för att stärka tidningsbranschen i Sverige i den här perioden av snabb övergång. Jag kan kort nämna några saker vi gjort. Vi sänkte digi-

talmomsen kraftigt, vilket underlättade övergången till digitala publikationer. Vi har stärkt mediestödet. Vi har också utvecklat mediestödet med olika nya delar, vilket ger möjlighet att till exempel nå de vita fläckarna, där vi vet att vi har svag mediebevakning. Allt det här har varit viktiga steg. Något som varit extra viktigt är de krisstöd vi snabbt delat ut nu under corona. Enligt bedömningen från Tidningsutgivarna har de räddat många journalistiska jobb. Det är viktigt, och det är en viktig prioritering. Det är också viktigt för vår demokrati, för granskningen och för det fria ordet.

Jag ska komma tillbaka till grundfrågan. Postnord är ett statligt bolag. Digitaliseringsminister Anders Ygeman har ett ansvar när det gäller de frågorna. Men de frågor som ställdes i interpellationen är kopplade till uppdraget till MPRT. Det är någonting som kommer från Kulturdepartementet, det vill säga mig. Därför besvarar jag interpellationen.

Postnord är ett statligt bolag som styrs på ett visst sätt. De har bedömt sina affärsmodeller och de minskade brevfrändelserna i fysisk form i vårt samhälle som skäl till att vilja ta de här stegen. Här vill jag återupprepa det jag sa i början: att det naturligtvis fortfarande inte är klart. Post- och telestyrelsen ska fortsatt granska de här stegen. Men framför allt nu under senare delen av hösten har det blivit tydligt att Postnord ser detta som steg man vill ta. Man bedömer att man kan gå vidare med det.

Därför var det viktigt för mig och för regeringen när det här låg på bordet att snabbt ge uppdraget till MPRT, så att vi får förslag på bordet om hur vi kan hantera detta. Precis som Hans Wallmark säger är det här ett problem för demokratin. Det blir ett problem för mediebolagens affärsmodeller, och det blir ett problem för dem som är beroende av den dagliga tidningen för att få sin nyhetskonsumtion. Det är därför vi nu har sagt i det här uppdraget – jag ska understryka att ingenting naturligtvis är bestämt än; en lösning man ser framför sig är att det kan komma att kosta pengar – att man ska utreda möjligheten att genom upphandling eller på annat sätt säkerställa fortsatt distribution av posttidningen varje dag vid en varannandagsutdelning. Det är ett tydligt uppdrag. Jag ser fram emot att få ett bra underlag på bordet som vi kan fortsätta att diskutera i de budgetsamarbetande partierna men också brett i riksdagen.

Anf. 71 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag måste säga att ministern redovisar en osedvanligt god smak som har haft Norrbottens-Kuriren som sin inledande morgontidning – dels därför att jag själv har haft densamma som min inledande tidning, dels därför att jag en gång i tiden varit ledarskribent på Norrbottens-Kuriren. Jag började min journalistiska karriär på chefredaktör Ulf Lidhammars rum.

Fru talman! Jag måste dessutom komma med en annan bekännelse. Jag sitter också i en tidningsstyrelse, så jag följer en del av vad som händer på tidningsområdet. Jag kan vidimera det kultur- och demokratiministern nu underströk; det har kommit ett antal riktade stöd, till exempel mot det vi kallar vita fläckar, som jag tror har betydelse för mediemångfalden och mediebild. Tillsammans med en del andra stödformer nu under coronan har det nog haft en positiv betydelse för tidningsbranschen.

Det som också går att se, i alla fall med den kunskap jag har, är att man nu lite grann går ifrån den tidigare annonsaffären, det vill säga att tjäna pengar på annonser. Nu tar ju Google, Apple, Amazon och allt vad de heter de pengarna. I dag har det blivit mer av en läsaraffär. Då, fru talman, kommer problemet: Om man inte får tidningen blir det ett hack i den där läsaraffären. Man kan tycka att nyheterna är alldeles utmärkta, men kommer de bara måndag, onsdag och fredag men inte tisdag och torsdag den ena veckan och tvärtom den andra kanske man inte är lika road av den där läsaraffären med tidningshuset, även om man tycker om att få sin tidning i brevlådan.

Jag förstår att det görs utredningar, att det tar tid och att den ena ministern är ansvarig för Postnord och den andra för demokratifrågor. Men precis som ministern understryker är Postnord statligt. Då kan man ur ett läsarperspektiv, ett prenumerantperspektiv och ett mediehusperspektiv tycka att staten med ena handen ägnar sig åt Postnord och stänger brevlådan varannan dag, med den andra via kultur- och demokratiministern försöker se till att tidningarna är levande och hälsosamma. Det blir lite lätt udda.

Jag vill verkligen understryka att detta inte längre är något teoretiskt problem. I mitt Skåne är det stängt i brevlådan varannan dag. Det är inte bara mitt problem, utan snart kommer det att bli ett problem även för boende i postnummerområdena 40–51 i Västra Götaland och Halland. Och, fru talman, nu kommer det: Räds att detta inte stannar vid de här postnummerområdena! Det kommer att söka sig in mot andra områden, rent av till Stockholm eller för den delen Söderhamn eller Härnösand.

Regeringen kanske skulle fundera på om vi kan snabba upp detta. Den 31 mars ska Myndigheten för press, radio och tv, MPRT, redovisa sitt uppdrag. Vi har också Postfinansieringsutredningen. Men för varje dag som går kommer i olika delar av landet tidningen inte att dimpa ned i brevlådan varje dag, som man har betalat för, som man hoppas och som man vill ha det, utan varannan dag. I dag Skåne, i morgon Halland, i övermorgon Söderhamn och Härnösand.

Anf. 72 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Det här är naturligtvis väldigt allvarliga frågor. Men jag tycker att Hans Wallmarks research om min bakgrund och vilka tidningar jag läser är imponerande. Jag vill också säga att Bo Östman faktiskt följde med från Norrbottens-Kuriren till Tidningen Ångermanland, som bevakade kommunpolitiken, där även jag var en aktör under ganska många år.

Myndigheten för press, radio och tv har fått ganska kort tid på sig för sitt uppdrag, får man ändå säga. Så snart vi får en signal om att det finns färdiga förslag ska vi titta på dem. Det är väldigt viktigt, för det här är en viktig fråga, och det har regeringen pekat på.

Vad gäller frågor om bolagsstyrning och om Postnords uppdrag har både Anders Ygeman och Ibrahim Baylan ansvar. Hans Wallmark vet att bolagsstyrning inte är en helt enkel fråga. Man kan inte lösa alla saker den vägen. Jag tycker att det är bra att vi har den här långsiktiga postutredningen. Den kan säkert titta på saker på sikt. Men vi behöver också lösningar här och nu. Vi kan inte låta det gå flera år utan att vi på något sätt har underlag på bordet för att ha möjlighet att agera för att säkra fortsatt

distribution av posttidningar varje dag. Därför var jag angelägen om att vi snabbt skulle ge det här uppdraget, som ska ge resultat.

Jag vill också kommentera det som Hans Wallmark säger om affärsmodellerna och omställningen till det digitala. Det är helt uppenbart så att det under flera års tid funnits flera olika utmaningar för dagstidningarna. Vi försöker hantera detta från regeringens sida genom att till exempel röja undan hinder, som digitalmomsen, och stärka mediestödet där det behövs. Presstödet och driftstödet har ganska många år på nacken. Det är delvis konstruerat för en annan situation, andra affärsmodeller och andra läsarmönster. Inte minst handlar det om lokaltidningsmarknader med flera konkurrerande dagstidningar – där ville man stötta andratidningen. Det här känner Hans Wallmark väl till.

Därför behöver vi fortsätta att titta framåt. Vad behöver mediesektorn framåt att vi ska kunna stötta omställningen? Nu är det naturligtvis coronapandemin som ska hanteras. Vi vet fortfarande inte hur utvecklingen blir under 2021. Jag och regeringen är beredda att fortsätta att diskutera insatser i nära dialog med mediesektorn och också när vi tittar på sikt.

Vi har nu också ett innovationsstöd i mediestödet. Det har kunnat gå till just mediehus som har velat testa nya modeller för att nå ut till sina läsare inte minst digitalt. Det har varit nyttjat. Jag tycker mig se också nu i pandemin en väldigt stor kreativitet inom sektorn att kunna hitta nya typer av affärsmodeller för att nå fram även digitalt.

Det handlar om att inte vänja läsarna vid att det digitala är gratis. Det är flera branscher som har gått igenom det stålbadet, gått på betor och sedan tvingats hitta sätt. Nu finns det en betalningsvilja även digitalt. Men vi ska komma ihåg att det inte kompenserar för den prenumererade tidningen och papperstidningen, inte än.

Därför behöver vi ha ett mediestödssystem. Vi behöver ha en politik som både stöttar den digitala tidningen, den digitala nyhetsupplevelsen, och inte kastar ut barnet med badvattnet utan ser till att papperstidningen har förutsättningar för överlevnad.

Därför vill jag nämna att vi också gav ett uppdrag till Myndigheten för press, radio och tv innan jul att lämna förslag på hur distributionsstödet kan utvecklas för att omfatta fler kategorier av tryckta nyhetstidningar. Vi har gjort vissa justeringar i distributionsstödet för att stötta papperstidningen i den här perioden.

Vi gav också besked innan jul att vi kommer att ta bort producentansvaret från tidningsbranschen. Det var ett viktigt besked. Vi behöver jobba på båda fronterna. Jag vill understryka att varannandagsutdelningen är en viktig fråga som jag hoppas att vi kan hitta lösningar på.

Anf. 73 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag ska absolut inte gräla alltför mycket på statsrådet. Jag tycker att hon säger en hel del bra saker. Det gäller inte minst just detta med producentansvaret för insamlandet av papperstidningar. Det har betytt mycket. Det har varit en stor osäkerhet innan regeringen kom till skott. Men det skottet träffade rätt mitt i tavlan.

Att hon dessutom nämner Bosse Östman gör mig också glad, för det är en gammal tidningskollega. Det namnet illustrerar förändringen. På Bosses tid fanns det i varje fall på större orter tre tidningar. När jag gick in i

tidningsvärlden fanns det två tidningar, en borgerlig och en socialdemokratisk. I dag finns det i bästa fall *en* tidning på de större orterna.

Det är den utveckling vi ser av Mediesverige. Jag är som tjänstledig redaktör inne på min tredje tidningskoncern. Det är samma tidning som jag formellt sett i någon mening är anställd av som ägs av den tredje tidningskoncernen. Det händer saker.

I den förändringen skulle man brett kunna diskutera olika former av tidningsstöd, tidningshjälp och mediehusstöd. Det är värt en annan diskussion. Det är precis vad vi ser, att det går från annonsaffären till läsaraffären. Jag delar också bedömningen om det digitala.

Fru talman! Som jag sa inledningsvis i mitt första anförande värnar jag också om papperstidningen och papperstidningsläsandet. Det är en viktig produkt för väldigt många, framför allt äldre. Det är därför detta fyller mig med en sådan stor oro.

Det är också därför jag i olika former av skriftliga frågor under en längre tid har försökt uppmärksamma regeringen på problemet. Det är ett problem inte minst för den enskilda men långsiktigt även för våra tidningshus.

Det handlar om när inte dagstidningen är en dagstidning längre utan ges ut måndag till fredag men dimper ned i brevlådan bara tisdag och torsdag ena veckan och måndag, onsdag och fredag den andra. Då har vi ett problem, och det är ett demokratiproblem.

Anf. 74 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! En mångfald av starka och oberoende medier i hela landet är en förutsättning för en stark demokrati. Det handlar om att alla människor oavsett var de bor i landet ska ha tillgång till ett allsidigt medieutbud av hög kvalitet som kan fördjupa och skildra men också granska och förklara samhällets skeenden.

Alla människors tillgång till journalistik är en viktig demokratifråga. För att den ambitionen ska uppnås är fortfarande tidningar på papper en viktig distributionskanal inte minst för den äldre målgruppen. Därför har jag och regeringen genomfört ett helt pärlband av reformer inom medieområdet. Allt har haft det övergripande syftet att stärka människors tillgång till professionell journalistik i hela landet.

Det handlar bland annat om förstärkta mediestöd och ökat distributionsstöd. Vi har infört ett nytt utgivningsstöd för tidningsdistribution under krisen och enklare regler för både tidningar och tv, slopat producentansvar för papperstidningar och gjort en hel del annat.

Jag vill också understryka att det under den här krisen är det extra viktigt med professionell journalistik. Det gläder mig att se att fler medborgare hittar till tidningarna och känner förtroende för nyhetsförmedlingen under krisen.

De strukturella förändringarna inom medieområdet som Hans Wallmark förtjänstfullt pekar på behöver politisk handlingskraft för att mötas. Det är därför jag har gett MPRT i uppdrag att ta fram förslag på hur distributionen kan upprätthållas även i en situation med varannandagsutdelning. Myndigheten ska också titta på ett bredare distributionsstöd som kan fungera på längre sikt.

Mitt riktmärke i allt det arbetet är att främja mediernas möjligheter. Jag välkomnar Wallmark och Moderaterna att kroka arm i den ambitionen. Jag

talarna gärna mer om hur vi tillsammans kan stärka villkoren för den professionella journalistiken i vårt land. Jag vet att det också är något som branschen starkt skulle välkomna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2020/21:362 om demokratisk dialog i det politiska samtalet

Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Hans Wallmark har frågat mig för det första, hur jag arbetar för att säkra och upprätthålla ett respektfullt politiskt debattklimat i Sverige för att därmed undvika polarisering, för det andra om jag i egenkap av kultur- och demokratiminister har gjort någon analys kring ledande politikernas egenansvar att säkra en god och saklig ton i den allmänna debatten och hur det kan förbättras, och vilka åtgärder jag vidtar inom ramen för min tjänsteutövning i regeringen.

Ett öppet och mångfasetterat demokratiskt samtal där många perspektiv kommer till uttryck och bryts mot varandra är en helt central del av vår demokrati. Därför är det särskilt oroande med de hot och det hat som alldeles för ofta drabbar personer som deltar aktivt i samhällsdebatten. Självrensning är ett allvarligt demokratiproblem och en framtidsfråga som också handlar om att kommande generationer ska vilja och våga ta uppdrag och engagera sig. Samtidigt är det viktigt att skilja på hot och hat mot personer och på skarp kritik som har sin utgångspunkt i ideologiska åsiktsskillnader. Att exempelvis kritiseras för vilken politik man för och vilket parti man samarbetar med är något helt annat än att tystas med angrepp mot ens person.

Med det sagt är hot, hat och desinformation allvarliga hot mot det demokratiska samtalet. Här har vi alla ett ansvar för hur debatter förs. I regeringens demokratistrategi lyfts det hotade demokratiska samtalet fram som en av tre utmaningar mot demokratin som särskilt behöver bemötas, vid sidan om det demokratiska utanförskapet och det ökande hotet från antidemokratiska krafter. Regeringens åtgärder för att värna det demokratiska samtalet mot hot och hat beskrivs i handlingsplanen Till det fria ordets försvar. Det handlar om ökad kunskap, stöd till dem som utsätts och ett stärkt rättsväsen.

Under 2018–2020 har också kommittén Nationell satsning på medie- och informationskunnighet och det demokratiska samtalet haft i uppdrag att arbeta med utåtriktade insatser som ökar människors motståndskraft mot desinformation, propaganda och näthat.

Fru talman! När det gäller samtalstonen delar jag Hans Wallmarks uppfattning att vi som framträdande politiker har ett betydande personligt ansvar att hålla en god och saklig ton i den allmänna debatten. Jag har varken ansvar för eller intresse av att recensera enskilda statsråds eller opinionsbildares språkbruk. Personligen ser jag det som självklart att jag uppmanar till en god ton i mina egna kommentarsfält, att jag själv inte misstror medier eller forskare och att jag bemöter mina meningsmotståndare med respekt.

Det är ett ansvar som alla politiker behöver ta och som jag vet att hela regeringen tar på stort allvar. Politiska partier bör också kontinuerligt föra en intern diskussion om dessa frågor och odla en kultur som utgår från att politiska samtal ska föras med respekt, lyhördhet och i god och saklig ton.

Anf. 76 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jag måste först säga att jag inte på något sätt är bekymrad över Amanda Lind och hennes tonfall. Jag har inte sett något förgräpligt som jag skulle kunna lyfta fram i den allmänna debatten. Nu får hon företräda hela regeringen som demokratiminister. Jag kommer att komma in på att det finns en del andra som lämnar övrigt att önska, som en demokratiminister borde reflektera kring.

Dessutom finns det, fru talman, vilket det föregående meningsutbytet mellan kultur- och demokratiministern och mig visar, i sådana här frågor en ganska bred samsyn. Det tycker jag är viktigt. Jag tror också att det är väsentligt att vi lite till mans, i den anda som demokratiministern ger uttryck för, funderar på hur vi slår vakt om detta.

Fru talman! För ungefär trekvarts år sedan tillhörde jag dem som framför allt på Facebook lyfte fram en hel del argument från USA, där goda tänkare varnade för en utveckling i samband med presidentvalet där den sittande presidenten skulle ifrågasätta valet och där man på olika sätt skulle vidta åtgärder för att förhindra att medborgarnas val kom till uttryck i ett maktskifte.

På min Facebooksida hade jag en del som kommenterade med: Nej, så blir det inte. Det här kommer inte att hända. Du bara hänvisar till CNN, New York Times och Fareed Zakaria. Det är ju vänsterliberala röster, det blir inte så.

Fru talman! Det blev precis så. Det blev precis så riktigt illa som en del varnade för. Därför – och det är min parallell till den svenska debatten – vill jag nog ändå säga till ministern som företrädare för regeringen att det kan bli precis så illa som det som nu börjar skönjas.

Jag noterar att en del av Amanda Linds kollegor inte ålägger sig själva samma restriktion som hon själv. Jag såg för en tid sedan en krönika av försvarsminister Peter Hultqvist där han säger: ”I denna sörja har nu Ulf Kristersson gjort sin vandring.” Det kanske mest pregnanta exemplet är Morgan Johansson, som pratar om att ”gripa makten”. Han twittrar: ”Samma dag som Trump tvingas lämna och Joe Biden svärs in som president i USA, så signalerar Ulf Kristersson (M) att han vill gripa makten i Sverige med hjälp av SD.”

Det är inte bara jag som är lite känslig och öm i kanten. Flera tidningar har kraftfullt markerat mot den här typen av språkbruk och varnat för att det är en lek med elden. Det tycker jag att demokratiministern borde ta på största allvar. Smålandsposten, Dagens industri, Göteborgs-Posten och till och med den socialdemokratiske ledarskribenten Widar Andersson i Folkbladet har varnat för vad som händer om vi urholkar språkbruket till den grad att vi i partipolitiskt nit slungar ut saker och ting mot varandra.

Fru talman! Det är inte Amanda Lind jag vänder mig mot. Jag kan inte hitta något förgräpligt där. Däremot vänder jag mig till demokratiministern Amanda Lind och varnar, precis som jag gjorde för trekvarts år sedan, för denna utveckling. Ser vi inte upp kan denna lek med eld bli väldigt farlig.

Jag har i en tidigare interpellationsdebatt med Morgan Johansson uppmanat honom och regeringen: Lugna ned er! Det är en uppmaning jag också vill rikta till Amanda Lind – inte till henne personligen, men hon borde framföra den till resten av sin ministerkrets.

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 77 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Hans Wallmark för engagemanget för det demokratiska samtalet. Det är något jag välkomnar. Det är något som jag har jobbat med från dag ett under min ministertid. Det är något som min företrädare jobbade med. Det är något som regeringen har jobbat med under väldigt många år.

Jag vill säga detta eftersom jag nu ska citera vad Hans Wallmark säger i sin interpellation: ”Med ett förgrovat språk, mer eller mindre illa dolda anklagelser, demoniseras och smutskastas personer som ogillas. Det blir en spiral nedåt.”

Fru talman! Jag vill upprepa att det inte ingår i mitt ämbete som demokratiminister att vare sig ta ansvar för eller recensera enskilda statsråds språkbruk, inte heller andra opinionsbildares och politikerns språkbruk. Jag vill hålla mig för god för att lyfta fram olika enskilda exempel här i kammararen.

Jag konstaterar dock att problemet med hot och hat och ett förråat demokratiskt samtal har funnits länge. Jag har träffat civilsamhällesorganisationer, journalister, konstnärer och förtroendevalda från många partier, inte minst på lokal nivå, som inte vill uttrycka sig i den offentliga debatten, som undviker vissa ämnen och som undviker att kasta sig ut på nätet med åsikter av rädsla för den stormväg av hot och hat som man då kan få ta emot.

Fru talman! Vi har under flera år jobbat med handlingsplanen till det fria ordets försvar för att motverka hat och hot. Vi har gett uppdrag om att stötta förtroendevalda, konstnärer och journalister genom olika myndigheters arbete. Vi har ett gott samarbete med SKR i de här frågorna. Vi stärker rättsväsendet. Vi jobbar förebyggande. Det handlar naturligtvis om att jobba brett med medie- och informationskunnighet och att föra diskussionen brett i samhället.

Jag blir dock lite bekymrad över att det Hans Wallmark pekar på i sin interpellation inte är detta. Det är inte att detta har pågått i årtal och att människor har skrämmts bort från den politiska debatten, hotats och hatats.

Jag kan någonstans förstå det. Det har ju dykt upp en väldigt animerad diskussion efter Moderaternas svängning att öppna för att budgetsamarbeta med Sverigedemokraterna. Jag vill ändå peka på det: Låt oss vara renhåriga och skilja det vi nu pratar om från den skarpa kritik och de frågor som kan komma efter ett sådant vägval. Det kan ju inte förvåna Hans Wallmark att frågor ställs och att kritik kommer när partiledaren för Moderaterna så sent som för två år sedan pekade på grundläggande värderingar hos Sverigedemokraterna som omöjliggjorde ett sådant samarbete.

Jag legitimerar inte ett förråat språkbruk. Jag tycker att vi ska tänka på tonen mot varandra. Men när jag hör människor, inte minst unga, som inte vågar vara en aktiv del i vår demokrati tycker jag att det finns många problem att ta itu med. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att Hans Wallmark inte uttrycker engagemang i lika hög grad för de utmaningarna.

Anf. 78 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Jo, det engagemanget finns i allra högsta grad. Jag tror dock att man börjar städa trappan uppifrån och sedan går nedåt. Så som regeringen och dess företrädare legitimerar detta ökar risken för att andra känner sig sporrade. Det blir en spiral som hela tiden går nedåt.

Det är precis som statsrådet Amanda Lind säger, fru talman: Det finns hat och hot i många olika sektorer – inte minst i den lokala politiken, som jag själv också har varit en del av som kommunstyrelsens ordförande. Det finns all anledning för oss att, både genom egna åtgärder och genom att bistå andra, forma ett demokratiskt värdigt samtal.

Med det sagt har jag inget emot att man formulerar sig skarpt eller ibland elakt, vassst och bitskt. Vi kommenterade ju tidigare en ledarskribent som var väldigt duktig på det. Men det är inom ramen för det demokratiska samtalet, och det är därför jag nu vänder mig till demokratiministern. Jag tror nämligen att det finns ett särskilt tungt ansvar hos dem som utgör den utövande maktens främsta företrädare. Dit hör statsrådet, och dit hör statsrådets kollegor i regeringen.

Här pratar man om att ”gripa makten” och ”i denna sörja” för att beskriva olika alternativ i en demokrati. Det är absolut så: Det finns två distinkta regeringsalternativ i Sverige. Det ena företräds av Stefan Löfven med ett ganska svagt stöd i kammaren. Det andra är Ulf Kristersson. Han fick faktiskt fler röster i omröstningen, men genom det majoritetssystem vi har valdes ändå Stefan Löfven. Han fick fortsätta som statsminister med färre avgivna röster i kammaren än Ulf Kristersson. Att påstå att Moderatledaren som den stora oppositionens ledare skulle vilja nå regeringsmakten genom att ”gripa makten” är väldigt lågt.

Fru talman! Låt mig trötta kammaren – vi är ju inte så många här – med att citera Fredrik Haage i Smålandsposten, vilket jag även gjorde i min interpellation. Han skrev den 21 januari: ”Oppositionen i Sverige sägs numera alltså inte bara ha sakpolitiskt fel utan dessutom är demokratiskt tvivelaktig. Det är en mycket dramatisk retorisk glidning som borde vara politiskt omöjlig i ett civiliserat land som Sverige.”

Han fortsätter: ”I en demokrati griper ingen makten någonstans. Ett parti söker mandat av väljarna och får det eller får det inte i allmänna val. Johanssons formulering är djupt oanständig i det att den naket underförstår att ett moderat-Sverigedemokratiskt parlamentariskt maktövertagande kommer att vara demokratiskt illegitimt.”

Då kommer vi tillbaka till det jag tog upp i mitt första inlägg, fru talman: Jag var en av dem som varnade för, i all enkelhet genom att göra en återsändning av vad mer kvalificerade röster sa i USA, att det fanns tydliga tecken på politiska krafter som började ifrågasätta det amerikanska presidentvalet långt innan det var genomfört. Och det skedde i en förfärande omfattning – ytterst med anfaller mot kongressbyggnaden som det ultimata exemplet på det.

Därför säger jag att vi ska vara aktsamma och tänka på vad konsekvenserna kan bli om regeringsföreträdare inte är varsamma med ordens nyanser och ordens valörer.

Anf. 79 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! I min roll får jag hela tiden ta del av hur människor blir bemötta i offentligheten och hur unga engagerade får utstå personangrepp

och hot så till den grad att de tvekar att uttrycka sig eller rent av slutar att vara aktiva. Det är reella hot mot det demokratiska samtalet och mot hela vårt demokratiska system i dag.

Man kan naturligtvis själv reflektera över vilka begrepp man använder för olika saker. Men att någon från den här regeringen skulle ha påstått att Ulf Kristersson skulle vara på väg att ta makten på något demokratiskt illegitimt sätt har jag inte sett någonstans. På samma sätt som riksdagsledamoten Hans Wallmark påtalar att det är viktigt att från regeringens sida använda orden rätt vill jag säga att detsamma gäller den politiska oppositionen. Låt oss vara lite sansade och nyanserade när vi beskriver vad som sägs i debatten!

Jag noterade vad Hans Wallmark själv kommenterade här nyss om att Stefan Löfven blev statsminister med färre röster än Ulf Kristersson. Vad är syftet med att Hans Wallmark lyfter fram det här i talarstolen? Det är precis som Hans Wallmark säger att det är så den process vi har här i Sverige för att utse statsministrar ser ut.

Menar Hans Wallmark någonting särskilt med det uttalandet? Egentligen tror inte jag det, fru talman, men jag vill ändå med detta illustrera hur lätt det är att ta ett ord eller en mening och göra någonting väldigt mycket mer långtgående av det än vad som egentligen var tanken och meningen. Jag tror att det är klokt att vi försöker undvika det.

Jag förstår att det här är en tuff situation för Moderaterna. Jag förstår det, för man har i ganska många år pekat på att Sverigedemokraterna är ett parti med värderingar som gör att man inte vill samarbeta med dem. Ulf Kristersson nämnde så sent som i sitt tal i Almedalen 2018 att Sverigedemokraterna skyller alla problem på invandringen, uttrycker sig rasistiskt och hyllar ledare som ifrågasätter den demokratiska grunden för Europa.

Fru talman! Nu är inte det här en debatt där vi ska prata om vad olika företrädare och partivänner säger i andra sammanhang, men eftersom Hans Wallmark gör det vill jag ändå poängtera att när Ulf Kristersson fick frågan om Sverigedemokraterna ändrat sig på de här punkterna undvek han att svara. Han pratade om Europapolitiken. Han pratade om retoriken och om ett konstruktivare samarbete i riksdagen. Men han kommenterade aldrig de värderingar som gjorde att Sverigedemokraterna för några år sedan var omöjliga att samarbeta med.

Fru talman! För mig handlar politik om mer än sakfrågor. Det handlar också om värderingar i hög grad. Jag tycker inte att Moderaterna ska försöka komma bort från den diskussionen genom att peka på andra saker och skapa en debatt om påståenden om att oppositionen skulle vara illegitim eller odemokratisk. Jag skulle aldrig påstå att Moderaterna är ett odemokratiskt parti. Däremot vet Hans Wallmark att demokrati bygger på väldigt många olika saker: respekt för minoriteter, fria medier och fri konst för att ta några exempel.

Fru talman! Jag är genuint bekymrad över att Moderaterna vill öppna upp för det här samarbetet med Sverigedemokraterna. Det ska vi diskutera, och det kan vi göra ideologiskt och med hård retorik. Men vi ska inte devalvera begreppen hot och hat i det offentliga samtalet. Låt oss skilja på begreppen. Sedan ska vi, precis som Hans Wallmark säger, göra vad vi kan för att hyfsa till diskussionen, sänka trösklarna och göra att fler kan stiga in i samtalet oavsett om de kommer från höger, från vänster eller från

andra håll. Det tycker jag är viktigt. Jag tycker också att det är viktigt att vi lyssnar på varandra. Men skilj på begreppen!

Anf. 80 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Nu var min fråga formulerad på det sättet att den handlade om hur vi undviker onödigt och direkt farlig polarisering. Sedan har ministern själv breddat det till hot och hat. Det gör hon kanske helt rätt i, för detta finns också, men min fråga var dock något mer insnävd just för att den skulle handla om det demokratiska samtalet. Det var också därför jag ställde frågan till demokratiministern.

Man kan ha olika känslighetsgrad. Att jag gav exemplet med att Stefan Löfven faktiskt fick färre röster i omröstningen här i kammaren än Ulf Kristersson hade ingen laddning utan var bara ett faktaåtergivande. Det var ett rent faktiskt påstående.

Jag tror att regeringen bör tänka på att den är en ganska svag minoritetsregering. Ni har ju inte ett alldeles starkt stöd utanför 73-punktsprogrammet i den här kammaren. Jag har tidigare i dag i en annan interpellationsdebatt påmint utrikesministern om att i vissa frågor finns det fem partier mot regeringen, och i andra frågor finns det till och med sex partier mot regeringen.

Det är i ljuset av det som man ska fundera på det demokratiska samtalet och ordens nyanser och valörer, och man måste börja längst upp, i den utövande maktens högsta cirkel. Vad är det för språk man har, och vilken typ av tankefigurer släpper man in?

Kultur- och demokratiministern kan tillsammans med sina regeringskollegor en dag upptäcka att regeringsförklaringen framförs av Ulf Kristersson. Då är frågan: Har Moderaterna då gripit makten eller har det skett en demokratisk maktväxling i Sverige?

Anf. 81 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Vi kan naturligtvis diskutera den semantiska skillnaden mellan orden gripa och ta. Men jag kan inte se framför mig att någon i den här kammaren skulle ifrågasätta ett valresultat. Jag förutsätter att Hans Wallmark inte tror det heller.

Jag återkommer till Hans Wallmarks interpellation som handlar om hur jag som minister arbetar för att säkra och upprätthålla ett respektfullt politiskt debattklimat i Sverige för att därmed undvika polarisering.

Jag vill mena att det här är ett bekymmer som har pågått i väldigt många år: en förråing av det politiska samtalet och utbredd hot och hat. Det är också aspekter i en polarisering.

Polarisering kan för mig aldrig vara en diskussion om ideologiska åsiktsskillnader eller vilka partier vi arbetar med. För att försöka undvika polarisering kan lösningen inte heller vara att tycka att alla ska samarbeta med alla partier och att det är lösningen. Vårt demokratiska system i Sverige bygger på att en regering söker stöd i riksdagen för att få tillträda och att partierna diskuterar och beslutar om vilka man vill samarbeta med eller inte.

Jag undrar återigen varför Hans Wallmark lyfter frågan i den här kammaren om att vi sitter i en minoritetsregering. Så är det, och så har det varit i den här kammaren tidigare också. Jag hoppas att Hans Wallmark inte heller där har några bakomliggande tankar med att lyfta fram detta.

Fru talman! Det är viktigt att vi jobbar för ett öppet debattklimat och att vi minimerar förekomsten av hot och hat i det offentliga samtalet. Det skrämmar människor till tystnad. Det underminerar vårt demokratiska system. Det gör att färre vill delta i vår demokrati. Det tycker jag är oerhört viktigt och något som vi alla behöver stå upp för. Vi ska aldrig devalvera begrepp som polarisering, hot och hat. Det tjänar ingen på, varken Moderaterna eller regeringen.

Prot. 2020/21:77
5 februari

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 februari

2020/21:403 Organiserad brottslighet hos Arbetsförmedlingen

av *Magnus Persson* (SD)

till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:404 Järnvägen Borås–Göteborg

av *Cecilie Tenfjord Toftby* (M)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:405 Arbetslösheten i Sverige

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2020/21:406 Gränspendling

av *Fredrik Christensson* (C)

till statsrådet *Anna Hallberg* (S)

2020/21:407 Statsbidraget till etniska organisationer

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)

till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2020/21:408 Anpassningar i färdtjänstlagen

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2020/21:409 Licensiering av advokater

av *Mikael Strandman* (SD)

till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 februari

2020/21:1619 Krögarnas överlevnad i Karlstad, Värmland och hela Sverige

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2020/21:1620 IVO:s nya observationer

av *Clara Aranda* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

**2020/21:1621 Svenska studenters möjligheter att studera i Storbritan-
nien**

av *Patrick Reslow* (SD)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2020/21:1622 Stöd till Libanon

av *Mats Nordberg* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1623 Tillsyn över fristående förskolor

av *Patrick Reslow* (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2020/21:1624 Vägarnas kvalitet i Gävleborg

av *Lars Beckman* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1625 Utrikesministerns besök i Moskva

av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1626 Finansiering av Skatteverkets IT-system

av *Eric Westroth* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

2020/21:1627 Riksarkivets tillsyn

av *Matheus Enholm* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2020/21:1628 Coronapass

av *Sara Gille* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1629 Statliga bidrag till rysk desinformation

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Åsa Lindhagen (MP)

2020/21:1630 Regeringens agerande avseende covid-19-pandemin

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1631 Riksdagens tillkännagivande om villkorlig frigivning

av *Johan Forssell* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1632 Militärkuppen i Myanmar

av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1633 Vargrevir i Skåne

av *Magnus Persson* (SD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1634 Europeisk solidaritet under coronapandemin

av *Hans Wallmark* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1635 Ersättning till svenska minkbönder

av *Åsa Coenraads* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1636 Omarrondering

av *Patrik Engström* (S)
till statsrådet Per Bolund (MP)

2020/21:1637 Ett brett införande av vaccinationspass

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

Prot. 2020/21:77

5 februari

2020/21:1638 Avsaknad av krav på ett negativt covid-test för asylsökande

av *Björn Söder* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2020/21:1639 Rysk-turkisk övervakningsanläggning i Azerbajdzjan

av *Björn Söder* (SD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2020/21:1640 Prioriteringsordningen i fråga om vaccinationerna

av *Niklas Wykman* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1641 En konkurrenskraftig sjöfart

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2020/21:1642 Arbetsmiljöproblem inom äldreomsorgen

av *Magnus Persson* (SD)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2020/21:1643 Nordisk samverkan i kristider

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:1644 Omsorgen om äldre

av *Ann-Christine From Utterstedt* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1645 Gränspendling

av *Fredrik Christensson* (C)
till statsrådet Anna Hallberg (S)

2020/21:1646 Industriellt fiske i Stockholms skärgård

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2020/21:1647 Digitala vaccinationspass

av *Lina Nordquist* (L)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2020/21:1648 Kompetensbevis inom slakteriverksamhet

av *Nina Lundström* (L)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 3 februari

2020/21:1417 Upphävande av terroristers svenska medborgarskap

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2020/21:1493 Det sexuella våldet i Tigray

av *Boriana Åberg* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

Prot. 2020/21:77
5 februari
-----

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 13.18.

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 8 anf. 37 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 11 anf. 73 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Svar på interpellation 2020/21:308 om covid-19-smitta på våra tunga anstalter	1
Anf. 1 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	1
Anf. 2 LOTTA OLSSON (M)	2
Anf. 3 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	3
Anf. 4 LOTTA OLSSON (M)	4
Anf. 5 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	5
Anf. 6 LOTTA OLSSON (M)	6
Anf. 7 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	6
§ 4 Svar på interpellation 2020/21:309 om efterkontroll i utlandet av krigsmateriel.....	7
Anf. 8 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 9 BJÖRN SÖDER (SD)	8
Anf. 10 HANS WALLMARK (M)	9
Anf. 11 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	10
Anf. 12 BJÖRN SÖDER (SD)	10
Anf. 13 HANS WALLMARK (M)	11
Anf. 14 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
§ 5 Svar på interpellation 2020/21:325 om vägran att testa sig för covid-19	12
Anf. 15 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	12
Anf. 16 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	13
Anf. 17 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 18 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	15
Anf. 19 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
Anf. 20 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	17
Anf. 21 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	17
§ 6 Svar på interpellation 2020/21:326 om uppehållstillstånd av humanitära skäl	18
Anf. 22 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	18
Anf. 23 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	18
Anf. 24 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	20

Anf. 25 MARIA MALMER STENERGARD (M)	21
Anf. 26 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	21
Anf. 27 MARIA MALMER STENERGARD (M)	23
Anf. 28 Justitie- och migrationsminister MORGAN JOHANSSON (S).....	23
§ 7 Svar på interpellation 2020/21:334 om stödligornas framfart i Sverige.....	24
Anf. 29 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	24
Anf. 30 HAMPUS HAGMAN (KD).....	25
Anf. 31 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	26
Anf. 32 HAMPUS HAGMAN (KD).....	27
Anf. 33 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	27
Anf. 34 HAMPUS HAGMAN (KD).....	28
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	28
§ 8 Svar på interpellation 2020/21:341 om bonus–malus	29
Anf. 36 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	29
Anf. 37 LARS BECKMAN (M)	29
Anf. 38 SOFIA WESTERGREN (M)	30
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	31
Anf. 40 LARS BECKMAN (M)	32
Anf. 41 SOFIA WESTERGREN (M)	33
Anf. 42 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	33
Anf. 43 LARS BECKMAN (M)	34
Anf. 44 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	35
§ 9 Svar på interpellationerna 2020/21:339, 357 och 388 om stöd för demokrati i Ryssland.....	35
Anf. 45 Utrikesminister ANN LINDE (S)	35
Anf. 46 HANS WALLMARK (M)	37
Anf. 47 KERSTIN LUNDGREN (C).....	38
Anf. 48 MARGARETA CEDERFELT (M).....	39
Anf. 49 Utrikesminister ANN LINDE (S)	39
Anf. 50 HANS WALLMARK (M)	40
Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (C).....	41
Anf. 52 MARGARETA CEDERFELT (M).....	42
Anf. 53 Utrikesminister ANN LINDE (S)	43
Anf. 54 HANS WALLMARK (M)	44
Anf. 55 KERSTIN LUNDGREN (C).....	44
Anf. 56 MARGARETA CEDERFELT (M).....	45
Anf. 57 Utrikesminister ANN LINDE (S)	45
§ 10 Svar på interpellationerna 2020/21:348 och 368 om ridsport under coronapandemin	46

Anf. 58 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	46
Anf. 59 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	47
Anf. 60 SOFIA WESTERGREN (M)	48
Anf. 61 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	49
Anf. 62 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	50
Anf. 63 SOFIA WESTERGREN (M)	51
Anf. 64 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	52
Anf. 65 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	53
Anf. 66 SOFIA WESTERGREN (M)	53
Anf. 67 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	53
§ 11 Svar på interpellation 2020/21:361 om postdistribuerade tidningar	54
Anf. 68 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	54
Anf. 69 HANS WALLMARK (M)	55
Anf. 70 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	56
Anf. 71 HANS WALLMARK (M)	57
Anf. 72 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	58
Anf. 73 HANS WALLMARK (M)	59
Anf. 74 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	60
§ 12 Svar på interpellation 2020/21:362 om demokratisk dialog i det politiska samtalet.....	61
Anf. 75 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	61
Anf. 76 HANS WALLMARK (M)	62
Anf. 77 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	63
Anf. 78 HANS WALLMARK (M)	64
Anf. 79 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	64
Anf. 80 HANS WALLMARK (M)	66
Anf. 81 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP).....	66
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	67
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	67
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	69
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 13.18.....	70